פ"ז א המדיר את אשתו מליהנות לו. פירש הר"ב על הגאת תשמיש אין הנדר חל משום דמשועבד לה וכ"כ רש"י ופירשו הר"ן דר"ל דכיון שהוא מדיר אותה בלשון הזה דהיינו שמדירה ליהנות משלו אין הנדר חל אלא בנכסיו בכגון דמפרש לקמן דאילו בתשמיש לאו כל כמיניה אלא באומר הגאת תשמישך עלי לפי שאין מאכילין לאדם דבר האסור לו ע"כ. ומ"ש הר"ב ועל הגאת מזונות כו' שמספיקים מעשה ידיה למזונותיה. ותימה דאפילו אם מספיקים היאך יחול הנדר דהא קיימא לן דעיקר תקנתא מזונות וכמו שכתבתי בפרק ה' משנה ד' וגמלא שהוא משועבד לה למזונות אלא שמכמים תקנו לו כנגד זה שיהיה מעשה ידיה שלו וכיון שהוא משועבד לה אין כח בנדר להפקיע אף על פי שיהיה מעשה ידיה מספיקין לה והרי שיעבודא דמעשה ידיה דאית ליה לבעל על האשה שאינן אלא מכח התקנתא דמזונות שיש לה עליו ואפילו הכי תנן במשנה ד' פרק י"א דנדרים שאינה יכולה להקדישם מטעמא שהיא משועבדת בהן לבעלה. כל שכן עיקר התקנתא שהן המזונות ששעבדו לבעל בהן שאינו יכול להפקיע שעבודא שיש לה עליו וכ"ש לאותם התנאים שסוברים דמזוני דאורייתא כמ"ש במשנה ד' פ"ד וחילוק דמחלק הר"ן בין שעבוד שלו ליכא למימר אלא להרמב"ם דס"ל דהדרה חל על שעבוד המזונות בין מספיקים מעשה ידיה בין אין מספיקין. ועוד אלא תירץ כן הר"ן אלא אם כן אמרינן דסוגיא דגמרא סברה אין קונמות מפקיעין מידי שיעבוד ואחיא כתנא קמא דריב"ן פרק י"א דנדרים ואיהו מני סביר ליה הכי ולא [צריך כגל ל]טעמא דאלמוהו [נשעבוד' דבעל] אבל הר"ב מפרש בהדיא התם בדברי ה"ק דס"ל נמי דקונמות מפקיעין כו' אלא משום דאלמוהו וכו' ולפי זה סוגיא דגמרא דהכא לא אתיא כמאן ואין להאריך בזה. הלכך קילור לשון אמי רואה בכאן שה"ל להר"ב להתנות עוד כדלתתי בגמרא באומר לה לאי מעשה ידיך למזונותיך וכיון דמספיקין לה יכול להדירה והנדר חל אבל כשאינו אומר כן אלא מדיר לה מן המזונות לאו כל כמיניה ולא אפשר לנדר שיחול ואין לומרים דכיון שהדירה מן המזונות הוי כאומר לה לאי מעשה ידיך במזונותיך דהא האשה קיימא לן שיכולה לומר איני ניזונית ואינו עושה כמ"ש במתניתין ד' פ"ה ואפילו הכי כי אסרה מעשה ידיה על בעלה אינו צריך להפר כדתנן פרק י"א דנדרים ולא אמרינן דהוי כאומרת איני ניזונית כו' אלא כל בשתמא הוי כמדיר ורוצה להפקיע השעבוד. ושלא לוותר במה שכנגד זה. וכל זה מבואר בגמרא שכן הוא למאי דסברינן דאין הנדר חל על שעבודא דמזונות. ולפיכך הוה ליה להר"ב לכתוב דמיירי באומר לה לאי מעשה ידיך למזונותיך. °ואכתי איכא למידק דכי נמי א"ל לאי מעשה ידיך למזונותיך. מאי הוה דהא אינו מפסיד בכך דא"כ מה הועילו חכמים בתקנתן וכמו שכתבתי בספ"ה בשם הר"ן. ולא קשיא. דמיירי שמתקה. וכדפסק הרמב"ם בפי"ב מה"א דכי אמר כן ושתקה שאין לה מזונות דאילו לא רציתה בדבר זה ולא סמכה דעתה ה"ל לחובשו או לומר אין מעשה ידי מספיקין לי ע"כ. אף על פי שדברי הרמב"ם אינן אמורין אלא בהלך למ"ה וכן כתב ג"כ בפירושו פי"ג שיש לו רשות לומר כן כשאינו מלוי [ובפירושו משמע אפילו בעל כרחה וזה נ"ע] מ"מ יש לנו לומר אפילו בלא הלך נמי. ואין הסוגיא דגמרא מכרעת דוקא אבל להרמב"ם א"ל שהוא סובר דיכול להפקיע על ידי הדרה שעבוד שיש לה עליו אפילו אין מספיקין מעשה ידיה כמ"ש לעיל. ולפיכך אפילו אין יכול לומר לאי כו' בלא הלך למדינת הים ניחא. דע"י הדרה יכול להפקיע. אבל לדידן נאמר אפילו בלא הלך כי שתקה סני. ומשום הכי פריך בגמרא למה יעמיד פרנס. והרי מועיל הנדר כיון דקבלה עלה בשתיקתה אין לה עליו שעבוד. ומכי כגון שאין מספיקין לדברים שהיה רגילה בהם בבית אביה. כמו שכתב הר"ב. ומסיים בגמרא דאמרה ליה עד האידנא דלא אדרת גלגילגא בהדך. ופירשו התוספות דאביה שהיה עשיר הוא היה מוותר. אבל לא באר בני משפחתה ולפיכך היתה מתגלגלת עמו ולא היה משועבד לה בכך כיון שאין כל בני משפחתה רגילים בה ולפיכך חל הנדר כשהדירה. וכשאינה עוד אצלו חייב להגיגה בכבוד בית אביה. הלכך אמרה ליה השתא דאדרתן לא מצינא לגלגולי בהדך. ואם תאמר ואמאי לא מוקמינן מתניתין שתלה הגאת נכסים בתשמיש המטה דלקמן משנה ד'. [ויש לומר] דהתם קתני שלא הלך כו'. משמע שפיר דתלהו בתשמיש מדלא תני מלילך אבל הכא דקתני המדיר מליהנות משמע שמהגאה ממש מדירה תוספות בד"ה הכא נמי כו'. ועיין עוד שם. ובענין הדרת הגאת תשמיש. עיין ברש פרק ב' דנדרים מש"ש בש"ד: עד שלשים יום יעמיד פרנס. כלומר עד שלשים יום ממתינין בין אם פירש נדרו ושלמו. או לא פירש והחיר נדרו. דהלכה כשמואל דאמר אפילו בשתים וכו' כדמוכח פירוש הר"ב במתניתין דלקמן: יעמיד פרנס. פירש הר"ב שאומר כל המפרנס אינו מפסיד. כיון שאינו אומר כל השומע יזון. לא עביד שליח מה שאין כן במשנה ו' פרק ו' דגיטין באומר כל השומע קולי יכתוב גט דעבדינהו שלוחים. גמרא. ועיין מה שאכתוב בזה במשנה ג' פרק ד' דנדרים. ודוקא נמי כשאומר כל המפרנס דלעלמא קאמר. אבל אם אומר ליחיד אם תזון לא תפסיד הוי שלוחו כדמוכח מתניתין דסוף פרק ד' דנדרים. תוספות. ועיין מה שאכתוב שם בסיעתא דשמיא. וכן נמי שרי על ידי חנוני. וכגוונא דתנן בפרק ד' ממסכת נדרים: יתר מכן יוציא ויתן כתובה. פירש הר"ב

דעפי

פרק ז **א המדיר** את אשתו מליהנות לו. על הגאת תשמיש אין הנדר חל משום דמשועבד לה ולאו כל כמיניה להפקיע שעבודו ועל הגאת מזונות אף על גב דמשועבד לה אשכחן דחל הנדר כגון שמספיקין מעשה ידיה למזונותיה. ובגמרא פריך א"כ למה יעמיד פרנס ומכי כגון שאין מספיקין לדברים שהיתה רגילה בהם בבית אביה ועל זה בלבד יעמיד פרנס שיפרנסנה ולא שיעמיד שליח לפרנסה שהרי שלוחו של אדם כמותו אלא שאומר כל המפרנס אינו מפסיד: יתר מכן יוציא ויתן כתובה. דעד ל' יום לא שמעי אינשי ולכא

פרק ז **א המדיר** את אשתו מליהנות לו (א) עד שלשים יום. יעמיד פרנס(ב). יתר מכן יוציא ויתן כתובה(ג).

פ"ז א המדיר. פי' ע"ל ס"ל ע"ב ומוס' ומפרש פ"ם ה"ל כמוהם פי"ל ה"ז בינין פ"ב ה"ם מיי' סס פ"ב הל"ב וכ"ל ופ"ב מהלי נדרים ה"י סמ"ב ג' למ"ב מוס"ם אה"ע מי' ע"ב ומוס"ם יו"ל מ' לגיה פ"ב:

שנויי נוסחאות

פ"ז א מליהנות לו. בד"ל.. לה. יעמיד. במכבי"ר יעמיד לה.

תוספות רע"ק

פ"ז א [אות סט] תוי"ט ד"ה המדיר כו' ואכתי איכא למידק דכי נסי כו'. בשושני לק"מ דהא באמת א"י לומר כן רק בספקה מע"י למזונותיה ולדברים קטנים דארגלה בבית אביה. וא"ב ל"ש לומר דמה הועילו חכמים בתקנתן דהא באם לא יספוק מע"י למזונותיה אין בידו לומר כן. ופשוט:

לקוטים

פ"ז א במשנה מליהנו' לו הול"ל מליהנות משלו אלא במ"ש לו אשמועי' דהנדר הוא לו ג"כ דלא יפנה ממעשה ידיה דהא אם רוצה שיחול הנדר צריך שיתן לה מעשה ידיה דאל"כ הוא משועבד לה וכמ"ש הר"ב (ס"ל): שם יעמיד פרנס יומה לו עשה לא קתני לומר שהפרנס עומד מעלמו ולא שהוא ממנהו אלא מעמידו ע"ם דבריו שאומר כל הזן אינו מפסיד. (שם): שם ושנים יוצא. הלי קבה דהול"ל יותר מכן יוצא וכמ"ש ת"ק וקא נלה לומר עם מ"ש התו' דהא דקתני יוצא היינו שכופין בשוטין וידוע דבשוטין מהדין עד שיקבל עליו וקי"ל בעלמא סתם נדוי בידהו (ומצא בא"י קלי) ל' יום והיינו דקתני ובמים לומר אחר שיעבר ל' יום בנדוין כופין בשוטים להוצא ואע"ג דהתוס' לא הלישו הדבר שמא לר' יהודה הכי הוא בנדרו. (ס"ל):

יבין תפארת ישראל יבין

פ"ז א) נעיל (פ"ה מ"ו) מיירי בהדירה מתשמיש, והכא מיירי שהדירה מלזונה, ואף דמשועבד לה, עכ"פ מיירי באומר לאי מעשה ידיך למזונותיך, ושתקה, ומספיקין מעשה' למזונות, אבל אין מספיק לדברים קטנים שרגילה בבית אביה, שאין חייב הבעל להתן מדאין רגילין בהן בני משפחתה רק אביה ויתר לה: ב) לא שיעמיד שליח לפרנסה, דאם כן שלוחו כמותו ואסור, אלא ר"ל שאומר כל המפרנס אינו מפסיד. מיהו באומר כל השומע יזון [בגיטין פ"ו מ"ו], או שאומר לחבירו אם תפרנסה לא תפסיד [בסוף פ"ד דנדרים], אסור, דהו"ל נמי בלוחו: ג) אם אינו יכול להמיר נדרו, דעפי מלי יום, אם לא נתרצה שיפרנסה אחר, אית לה

ויתה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ולוקח זלותה. טפי מקלטים יום שמטי לוקח ולוקח זלותה: בישראל. אם ישראל הוא שיכול להחזיר את גרושתו: ובבהנת. שאם יגרשה לא יוכל להחזירה יהבו ליה רבנן זמנא טפי ואין הלכה כר' יהודה: **ב** אחד מכל הפירות. כגון שאמרה היא קונם פרי פלוני עלי והוא קיים לה: א) ר' יהודה אומר כו'. ולית הלכתא כותיה: **ג** שלא תתקשט באחד מכל המינים. [שאמרה היא] קונם בושם פלוני עלי והוא קיים לה: בעניות ג) שלא נתן קצבה לדבר. עד מתי אסרו עלי הוא דיוליא ויתן כתובה אבל אם נתן קצבה תמתין עד אותו זמן וכמה קצבה י"ב חדש: ובעשירות שלשים יום. שכן אשה מכובה נהנית מריח קשוטיה שלשים יום וזאת תהנה מריח הקשוטים שנתקשטה לפני הגדר שלשים יום. והלכה כר' יוסי: **ד** רגל אחד יקיים שלשה יוציא ויתן כתובה. הא מתניתין מפרשים לה בגמרא הכי רגל [אחד] יקיים במה דברים אמורים באשה ישראל אבל בכהנת שיש יקיים שלשה יוליא ויתן כתובה ומתניתין ר' יהודה היא דמפליג בין ישראל לכהנת ולית הלכתא כוותיה: **ה** שנועל בפניה. דלת של שמחה והסרת יגון ולבים האבל טועל

רבי יהודה אומר. בישראל הדש אחד ד) יקיים. ושנים יוציא ויתן כתובה ה). ובכהנת ו) שנים יקיים. ושלשה יוציא ויתן כתובה: **ב** המדיר את אשתו שלא תטעום מכל הפירות ז). יוציא ויתן כתובה ח). רבי יהודה אומר בישראל יום אחד יקיים. יוציא. ויתן כתובה. ובכהנת שנים יקיים. שלשה יוציא. ויתן כתובה: **ג** המדיר את אשתו שלא תתקשט באחד מכל המינין ט). יוציא ויתן כתובה י). רבי יוסי אומר בעניות שלא נתן קצבה י). ובעשירות שלשים יום: **ד** המדיר את אשתו שלא תלך לבית אביה יא). בזמן שהוא עמה בעיר הדש אחד יב) יקיים. שנים יוציא ויתן כתובה יג). ובזמן שהוא בעיר אחרת. רגל אחד יקיים. שלשה יוציא ויתן כתובה יד): **ה** המדיר את אשתו. שלא תלך לבית האבל. או לבית המשתה טו). יוציא ויתן כתובה. מפני שנועל בפניה טז).

דטפי משלטים יום לוקח זלותה. והא דהמשרה במשנה ח' פ"ה. שלא על ידי נדר הוא. כ"כ הרמב"ם. אבל בירושלמי דמתניתין דלעיל. דוקא כשקבלה עליה. וכן דעת הרא"ם ז"ל: חדש אחד יקיים. פליגי אביי ורבא בגמרא אביי אמר בכהנת לחוד פליג והדש סיינו שלשים יום כדאמר תנא קמא ורבא אמר הדש מלא והדש חסר כמי לוקח ביניהו: ובבהנת. ר"ל אשת כהן. הרמב"ם: **ב** שלא תטעום וכו'. פירש הר"ב כגון שאמרה היא וכו' והוא קיים לה. גמרא. *דאי לא תימא הכי מ"ש לעיל דתנן עד שלשים יום ומיירי אפילו בסתם כמו שכתבתי לעיל. ומסיק הר"ן בטעמא דמתניתין דשאני הוכא דנדר איהו דסברה מרתה רתח עלי והשתא מוחיב דעתיה אבל הכא דנדרה איהי ושתק לה סברה מסגא הוא דשני לי הואיל ואישתיק ולא הפר ואיהי יכולה לגרו אלו כלל. ולפיכך לא תקנו חכמים שתמתין כלל הואיל וקשה לה: **ג** רבי יוסי אומר. כתב הר"ב והלכה כר' יוסי. מדשקלו וטרו אמוראי אליביה: **ד** המדיר את אשתו שלא תלך לבית אביה. פירש בטו"ש סימן ע"ד שאמרה קונם תשמישך עלי. שאם לא תלאו בתשמים אלא אמרה קונם בית אבי עלי היו יכול להפר אלא כיון שתלאו בתשמים יכול להפר וכיון שמע ולא הפר אם אביה בעיר נדרה עד חדש יקיים. יותר מחדש לא סתם יוליא מיד ויתן כתובה. ופירש הב"י דבנדרה היא ויקיים לה אמרן לעיל דיוליא מיד ויתן כתובה. והלכך על כרחך הא דתנן חדש אחד יקיים במפרשת בעת נדרה עד חדש א' מיתוקמא דאילו במודרת סתם ויקיים לה איהו. יוליא מיד ויתן כתובה: ובזמן שהוא בעיר אחרת. דרך בתם ללכת אצלם ברגלים. רגל אחד מלי מוקמא אפשר. שלשה לא מלי מוקמא. רש"י: **ה** המדיר את אשתו שלא

א) כל"ב ד"ל כא הדבור הזה במ"ג אחר דבור שלא תתקשט והתו"ט החזיר למקומו. ב) כל"ב ד"ל אם לא. שלא

יבין — תפארת ישראל — יכין

זלותה, משא"כ לעיל [פ"ה מ"ח], מיירי שנתרלית: ד) אפילו הודם חסר: ה) לאו דוקא שנים, אלא ר"ל נם ביום א' בחדש השני מחשב כבר כב' חדשים [כל"ה ד"ה א']: ו) אשת כהן, שכשיגרשנה א"א שיחזירה דבשלמא ישראל אם לא יתחרט על נדרו קודם נישואין, אולי יתחרט ויתפיל על נדרו אחר שגרשה ויהיה יכול לנשאה שוב, משא"כ כהן אסור שוב בגרושה: ז) הוא אינו יכול להדירה, דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו על חבירו, ואי דתלאו בתשמים, דכשתטעם פירות יאסר הנאת תשמישך עלי, הרי דינה שתמתין ז' ימים [כפ"ה סי' ל"ג]. אלא מיירי בנדרה איהי לכל זמן שתהיה התיהו, וקיים לה הוא: ח) דוקא בהדירה הוא תמתין ז"י, דמיתבא דעתה, דאמרה שעת כעס היה לו, אבל בנדרה היא וקיים הוא,

תוספות רע"ק

ב [אות ע] בתוי"ט ד"ה שלא תטעום וכו' דאלת הכי מאי שנא כו'. היינו דאלת"ה אלא דמיירי בנדר הוא מסילא ליכא לאוקמי בנדר רק שלא תטעום אחד מפירות דאין בידו להדירה ונצטרך לאוקמי דתלה הדבר בתשמיש שאמר אם תטעום א' מפירות יאסר הנאת תשמישך עלי. וא"כ יקשה תטעום ותמתין שבת א' או כתלנהו במזונות תטעום ותמתין לי יום. ומ"ש התוי"ט ומסיק הר"ן בטעמא דמתני' וכו' באמת בהך בבא דלא תטעום לא צריכנא להבי דבין דמוקמינן בנדרה היא וקיים לה הוא מוקמי' בשאשה בלא תלתה בשום דבר ומש"ה יוציא מיד דאינה יכולה לסבול אפי' יום א' (ומיירי בנדרה לכל זמן שתהיה תחתיו דאי בנדרה סתם מה תרויח בגרושין תוס'. והר"ן כתב דאף בנדרה סתם יכולה לומר לא בעי' גברא דסקיים לי נדרי) אבל מה דמסקינן בסוגיין בטעמא דמסני סני היינו משום סיפא המדיר את אשתו שלא תתקשט דקאמר ר' יוסי בעניות וכו' דזה מיירי ע"כ בתלתה לקשוטה בתשמיש דבלא תלתה הא ס"ל לר"י בפי"א דנדרים דקשום לא הוי שינוי נפש ואין הבעל יכול להפר. ובזה יקשה תתקשט ותאסר שבת א'. ועלה מסקי' בסוגיין דבנדרה איהי ושתיק לה סברה מיסני סני לה. ולפ"ז לפי"מ דכתב התוי"ט ברפי"א דנדרים דר' יוסי ס"ל בקישום דמדין עינוי נפש א"י להפר אבל מדין בינו לבינה יכול להפר עיי"ש. א"כ גם בקישום י"ל דמיירי בלא תלתה בתשמיש וא"כ ליבא הברח כלל לסברת מסני סני לה וי"ל באמת לדינא דאם תלתה בתשמיש וכדומה דתמתין בשיעור המפורש. אולם לפמ"ש הר"ן דמסתני' דלקמן דאמר לה ע"מ שתאמרי לפלוני וכו' מוכח דמיירי בתלתה בתשמיש דאמרה אם לא אומר לפלוני כו' יאסר עלי תשמיש או מזונות וכ"כ המגיד לקמן בבבא דהמדיר את אשתו שלא תלך לבית אביה דמיירי בכה"ג וכמו שהשתיק התוי"ט לעמן. א"כ גם לדידן מוכח דקיים"ל דמסני סני. דאין לומר דתלנהו בס"דות או בקישום לת"ק דא"ג לסבול יום א' דהו"ל לר"י ולר' יוסי

רבי יהודה אומר. ע"ש כ"ג: **ב** ר"י אומר. שם: **ג** המדיר. שם: **ד** המדיר. שם פ"ו פ"ג מהגי' מישנה מי"ב ספ"ב מ' פ"ח וגלוין פ"ח מוב [מי' לנ"ה]ע"ש יו"ל מי' ל"ל ספ"ל מ"ב ומי' לנ"ה פ"ו ומוס"ש אה"ע מ' פ"ו ע"ל כ"ל וס"ו: **ה** המדיר. שם מ"ו: שם פפ"ג שם מוס"ש שם וקס:

שנויי נוסחאות

בישראל. כתוי"ד בישראלית וכן במשנה הסמוכה. ושנים. כל"ג שנים. ובבהנת: במסני"ל בבהנת; במסב"ג בבהן ועי' פי' הרמב"ם; בכי"מ ליתא מכאן ועד סוף המשנה. ושלשה. כל"ג ובכי"ק שלשה. **ב** הטעום. כל"ג לטעום; במסני"ל תאכל; בכי"ק תטעם. אחד מכל הפירות. כל"ג.. מיני הפירות; במסני"ל באחד מכל מיני פירות; בכי"ק באחד מכל הפירו'. יום. כל"ג: ובמסני"ל חדש (?). שנים. בכי"ק ושנים. ובבהנת. במסב"ג ובבהן. **ג** המינין. בכי"ק ובתוי"ד התבשיטין. יוציא ויתן כתובה. במסני"ל שנים חדשים יקיים שלשה יוציא ויתן כתובה (?). ובעשירות. בכי"ק בעשירות; בכי"ק ובמסני"ל אבל בעשירות. **ד** לבית. בתוי"ד בבית. שהוא. בכי"ק ובכי"מ ובמסני"ל שהן וכ"ה בכי"ף וכן בסמוך. חדש. כל"ג רגל ועי' עוד בסמוך. שנים. בכי"ק ושנים וכן בסמוך ושלשה. ובזמן. במסני"ל בזמן, אחרת רגל א' יקיים. כל"ג אחרת שניים יקיים ועי' לעיל. שלשה. במסני"ל שתים אולי כן היא מסהה.. במשנה ולא בהבנלי.. **ה** המדיר. בתוי"ד הדירה. האבל. במסני"ל אבל. או לבית. בכי"ף ולבית. כפני שנועל בפניה. כל"ג ובכי"ק.. שנעל.. ; בכי"ף.. שנועל דלת בפניה; מלבון התוי"ד ממש

תוספת הדשים

ד הר"ב סר"ה רגל א' כו' ומתני' ל"ו כו' ולית כו' עכ"ל וק' דהא הוי מחלוקת ואמ"כ סתם והלי כסתם ול"ל דהכא אינעריך לאמעינן דה"א דאזה כ"י כיון שיש לו זמן מרובה עד ג' רגלים גם בכן יכול לימלך

ראשון לציון

פ"ז א במשנ' ובבהנת במסב"ג ליתא ובכן עיין יסל"מ:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

שלא תלך לבית האבל כו'. שנדרה היא ואלתה בתשמיש המטה וקייס לה הוא. כן פירש טור לה"ע סימן ע"ד: אמר לה על מנת כו'. שנדרה נדר של עינוי נפש או מדבריס שביו לבינה בעליו להפר ואמר לה *אני מיפר לך על מנת כו'. וזה אינה יכולה לעשות ואין נדרה מופר והרי הנדרה היא וקייס לה הוא. דיוליא מיד. כן פירש טוש"ה סימן ע"ו. וי"ד סימן רל"ה: ן ויהודית. שנהגו בנות ישראל ואע"ג דלא כתיבא. רש"י: מאכילתו שאינו מעושר. פירש הר"ב ולא עודע לו אלא אחר שאכלו. דאי רלתה להאכילו ולא אכל מלי אמרה משחקת הייתי בך וכשהיית בא לאכול הייתי מונעך. הרא"ש. וכן בתוספות. וה"ה באיך דמתניתין דוקא לאחר שעבר הוא. [*ומ"ש הר"ב כגון דאמר' ליה פלוני כהן כו' הכי איתא בסוגיא. ויש לגמגם למה נקט כהן והרא"ש לא נקט כהן וגם הבית ירושלמי ולא כתב שם כהן]. ומ"ש הר"ב ואזל שיליה ואשתכח שיקרא. וכגון דאתו סהדי ואמרו עמנו היה במקום פלוני באותה שעה שאמרת שתיקון לך או לא זה ידו מהוך ידינו ולא תקנו אבל על פי הכחשת הכהן עלמו אינה מפסדת כתובתה דעד אחד הוא. כן הסכמת הפוסקים אע"פ שבשם הרמב"ן כתב הר"ן דכאן שהיא אומרה משמו הואיל והוא כופר היא אינה נאמנת שכן קבל הדין בעד מפי עד אם בא זה וכפר זה האומר משמו אינו נאמן. דאלתי תקני לי אע"פ שמפני שזה שאומרת משמו הוא כופר ולפיכך לא תהא היא נאמנת. דמ"מ לא תפסיד בזה כתובתה. דהיאך מוכל להאיל ממונה ולהפסיד שטר כתובתה בבידה ע"פ ע"א: שאינו מעושר. ואל"ל שקנים ורמשים. רמב"ם פרק כ"ד מה' אישות. וכתב המגיד שהרי המעשר בזמן הזה אינו אלא מדבריהם כמבר [בסוף] פרק ראשון מהל' תרומות. ומ"מ אפי' יהיה מה"ת ק"ו הוא לשאר דברים האסורים. שהרי המעשר אפשר לו לבעל להפרים ולא יסמוך עליה אע"פ יולאת בלא כתובה מחמת כן. כ"ש אם מאכילתו דברים האסורים והוא לא ידע ואשם: ונודרת ואינה מקיימת. גמרא. דאמר מר בעון נדרים בנים מתים שנאמר (קהלת ה') אל תתן את פיך וגומר ואבל מעשה ידיך ואיזו הן מעשה ידיו של אדם. הוי אומר אלו בניו ובנותיו. ומנוס כך דקדק הרא"ש דאי אלו דעונש בניו אלא שהיא עוברת בעלמה כגון שהיא עלמה אבלה דבר איסור. לא הפסידה כתובתה. ודא יהודית משום חציפותא ומשום חשד זנות הוא דמפסדה: וראשה פרוע. מקשין בגמרא דאורייתא הוא דכתיב (במדבר ה') ופרע את ראש האשה מכלל דהיא בעצמה אלו פרועה הוית שמע מינה אין דרך בנות ישראל לצאת פרוע ראש ומכנינין דאורייתא כשמכוסה במטפחת שפיר דמי ואפילו ברשות הרבים ובמבוי המפולש או בחצר שהרבים בוקעים בו. ומדת יהודית שלא תצא לכל אלו אא"כ שים על ראשה רדיד ככל הנשים: ן המקדש את האשה וכו'. וכן שנויה עוד בפ"ב דקדושין משנה ה' וע"ש: על מנת וכו'. עיין בסיפא מ"ש שם

ואם היה טוען משום דבר אחר יז). רשאי. אמר לה על מנת שתאמרי לפלוני. מה שאמרת לי יח). או מה שאמרתי לך. או שתהא ממלא ומערה לאשפה יט). יוציא ויתן כתובה: ן ואלו יוצאות שלא בכתובה כ). העוברת על דת משה. ויהודית. ואיזו היא דת משה. מאכילתו שאינו מעושר כא). ומשמשתו נדה כב). ולא קוצה לה חלה כג). ונודרת ואינה מקיימת כד). ואיזוהי דת יהודית. יוצאה כה) וראשה פרוע כו). וטווה בשוק כז). ומדברת עם כל אדם כח). אבא שאול אומר אף המקללת יולדיו בפניו כט). רבי טרפון אומר אף הקולנית. ואיזו היא קולנית. לבשהיא מדברת בתוך ביתה. ושכניה שומעין קולה ל): ן המקדש את האשה על מנת טעל בפניה שלמחר היא מתה ואין לחדש סופרה: מחמת דבר אחר. כגון דאתחזק שבני אדם פרוצים מצויין שם: שתאמרי לפלוני וכו'. דברים של *)קלות: שתהא ממלאה ומערה לאשפה. אית דמפרשי לאחר שתשמש וימלא רחמה שבבת זרע הנפלטו כדי שלא יקלוט הזרע ותתעבר. ואית דמפרשי שתמלא עשרה כדי מים ותערה לאשפה. מפני שגרלית כשוטה: ן מאכילתו שאינו מעושר. ולא טולע לו אלא אחר שהאכלו כגון דאמרה ליה פלוני כהן תיקן לי את הכרי ואזל שיליה ואשתכח שיקרא: ומשמשתו נדה. כגון שהוחזקה נדה בשכנותיה שראוה לובשת בגדי נדות ולבעלה אמרה טהורה אני: ולא קוצה לה חלה. דאמרה ליה פלוני תיקן לי את העיסה ואזל שיליה ואשתכח שיקרא: וטווה בשוק. ומראה זרועותיה לבני אדם: ומדברת עם בני אדם. משחקת עם הבחורים: ומקללת יולדיו בפניו. מקללת ומחרפת אבי בעלה בפני בעלה: הקולנית. תובעת תשמים בקול רם עד שבכניותיה שומעות אותה וכל הני גריכות עדיס והתראה להפסידן כתובתן ואין להן לא כתובה ולא תוספת ואין נוטלות אלא בלאותיהן הקיימים בלבד:

*) כר"ב ד"ר קלון וכ"ה בגמ' שאין

יבין תפארת ישראל יבין

ולא יסתתף בלעדה: יז) שסכיחים שם פרישים: יח) דברי קלות: יט) י"א שתמלא מים ותחזור ותשפוך, דגראה כשוטה. וי"א שהגער הבכבת זרע מרחמה אחר השמים: כ) דמלוה לגרשה, וי"א דרק רשות בידו לגרשה. מ"מ בעשתה תשובה, צריך לכתוב לה כתובה לאחרת על ק' [אה"ע קע"ו בת"מ סקי"ח]: כא) אפילו מעשר דרבנן, ולא שיוכל להשמר לבלי לסמוך על הפרשתה, ומכ"ש בהאכילתו אסור איסור: כב) אפילו מודית מעצמה שהכשילתו, דאף דאין אדם משים עצמו רשע, לענין ממון נאמן [ר"ן]. מיהו בנגעה בו בנדתה, לא קנסוה: כג) אע"ג דכבר הגיע מעשר, וכ"ש חלה דעבל שלה במיתה. ותו דהול"ל ולא קולה חלה. וג"ל ל"מ, דבחלה

תוספות חדשים

לימוך ולחזור אם היה רוצה (שהלכה כשמואל בגמרא דימחין עד תוהו זמן) קמ"ל. ומ"ש לא הוי סתמא כמ"ש בריש פ"ב דשבועות ע"ס: (ממהרש"ל זלה"ל)

תוספות רע"ק

מסני סני לה וע"ב מיירי בפרשה שיעור רגלים: ה [אות עב] תוי"ט ד"ה א"ל על מנת. אני מיפר לך ע"מ. ק' לי הא קיי"ל בש"ע יו"ד סימן רל"ד דא"י להפר ע"י שליח וא"כ המעשה ההפרה דא"א לעשות ע"י שליח יהא התנאי בטל ומעשה קיים כדקי"ל בחולין ע"ס שתתן לי מאתים

ז שאין עליה נדרים. בחלו נדרים לחמרו בלא תאכל בשר ולא תשתה יין ולא תתקשט בבגדי לבעוניס להכל בשאר נדרים מקודשת: כל המומין הפוסלין בכהנים. בבכורות קא מני להו. והוסיפו עליהן בנשים. זיעה. וריח הפה לו ריח רע במקום אחר בגופה. ושומא שיש בה שער בין קטנה בין גדולה כשהיא כנגד פניה וכגון שהיא תחת כפה שבראשה דזימנין מתחזיא וזימנין לא מתחזיא בחס היא במקום המגולה תמיד הרי ראה ונתפיים ואם השומא אין בה שער אינ' מוס עד שתהא גדול' כאיסר. וקולה עבה ומשונה מקול אחר הנשים. ונשכה כלב ונעשה במקום הנשיכה ללקת כלומר כוון כמו מכות אש. ודדיה גסים מהברותיה טפח. ובדדיה רחוקים זה מזה עד שיש טפח בין דד לדד. אלו מומין בנשים ואע"פ שאינם מומין בכהנים: ח האב צריך להביא ראיה. אם בא לתבוע כתובתה מן האירוסין מזה שממאן לקחתה צריך שיביא ראיה שלאחר שנתארסה היו בה מומין הללו. ואף על פי שיש לאשה חזקה דגופה הואיל ונמצאו המומין ברשות האב. ואיכא למימר כאן היו קודם אירוסין. ולפיכך אם לא הביא ראיה. בעל מהימן: נכנסה לרשות הבעל. נכתה ועתה בא להוציאה בלא כתובה על מומין שבה. עליו להביא ראיה. שקודם שנתארסה היו בה מומין הללו. דכיון דלא

שאין עליה נדרים. ונמצאו עליה נדרים. כתב הר"ב בתלו נדרים לחמרו כו' דמידי דקפדי ביה לאנשי הוה קפידה קפידא מידי דלא קפדי לאנשי לא הוה קפידה קפידא. גמרא. ופירשו התוספות דבדלחתי סתם תיריגן אבל אם פירש בהדיא על מנת שאין עליך נדר זה ודאי יכול להתנות בכל נדרים אפילו לא קפדי לאנשי ע"כ וכן הביאו הרא"ש והר"ן ירושלמי וכתב עוד הר"ן והוא הדין לנדרים שבינו לביתה שדרך רוב בני אדם להקפיד בהם מסתמא אף על גב דלא פירש קפידיה קפידא: כנסה סתם כו'. תריצא קאי דקדשה על תנאי ונכנסה סתם דדילמא אחולי אחלי להנאה כיון שנכנסה בסתם. כדרב בגמרא: תצא שלא בכתובה. כתב הר"ב בפ"ב דקדושין וגם מיהא בעי. ובגמרא דמספקא לן אי אחולי אחליה לתנאה ולאיסורא לחומרא. ולממונא המע"ה. ופירשו הב"מ בפ"ד מה"א ובב"י סימן ל"ח אליבא דרב נמי. וכ"כ הר"ן: על מנת שאין בה מומין כו'. אפילו בסתם נמי דהא בפ"ה משנה ג' גזרינן דארוסה בת ישראל לכהן לא תאכל בתרומה שמא ימצא בה מום כו' ומשום סיפא דנכנסה סתם נקט קידשה על תנאי לאשמעינן דאע"ג דקידשה על תנאי בעינא גט. תוספות: כל המומין הפוסלין בכהנים כו'. כתב הר"ב והוסיפו עליהם בנשים זיעה וריח הפה. ורמינן בגמרא דהא תנן בבכורות סוף פ"ז והמזוהם ותנן עלה רפ"ז מומין אלו כו' פוסלין בחדש ומשנינן מזוהם הוא דאפשר דנקיט בפומיה ועביד עבודה. אבל לגבי אשה שהוא מדבר עמה כל שעה לא אפשר. ומ"ש הר"ב ושומא כו' פירש בערוך שאת אם כפחת (ויקרא י"ג) הרגום ירושלמי שומא או בהק ע"כ. וכ"ל שאינו ר"ל דשומא דסכא הייט שאת ממש שהוא לרעת גמור אלא ר"ל כעין שומא דקרא דאי רואה לומר שומא דקרא ממש. א"כ בכ"מ שיהא בה ואפילו אין בה שער יהא מום דלא עדיפא אתהא מגברא דתנן ביה בסוף פרקין. דמאורע כופין להוליא. ודוחק לומר מנוס שממיקמו הוא ודלא בייכא באתתא. וב"י סימן ל"ט הביא תשובה אחת שכתוב בה דמאורעה אינו מום ותמה עליה דאין מום גדול מזה אי מנוס דמאיסה אי משום שהוא חולי המתדבק כו' ע"כ. ואני תמה למה לא תמה מהיא מתניתין דסוף פירקין. ורש"י מפרש שומא ורוחה בלע"ז. וכ"כ בסוף יבמות. וכמעתי שהוא בל"א וואר"ן: ח האב צריך להביא ראיה. פירש הר"ב אם בא לתבוע כתובה מן

סם: ונמצאו עליה נדרים. כתב הר"ב בתלו נדרים לחמרו כו' דמידי דקפדי ביה לאנשי הוה קפידה קפידא מידי דלא קפדי לאנשי לא הוה קפידה קפידא. גמרא. ופירשו התוספות דבדלחתי סתם תיריגן אבל אם פירש בהדיא על מנת שאין עליך נדר זה ודאי יכול להתנות בכל נדרים אפילו לא קפדי לאנשי ע"כ וכן הביאו הרא"ש והר"ן ירושלמי וכתב עוד הר"ן והוא הדין לנדרים שבינו לביתה שדרך רוב בני אדם להקפיד בהם מסתמא אף על גב דלא פירש קפידיה קפידא: כנסה סתם כו'. תריצא קאי דקדשה על תנאי ונכנסה סתם דדילמא אחולי אחלי להנאה כיון שנכנסה בסתם. כדרב בגמרא: תצא שלא בכתובה. כתב הר"ב בפ"ב דקדושין וגם מיהא בעי. ובגמרא דמספקא לן אי אחולי אחליה לתנאה ולאיסורא לחומרא. ולממונא המע"ה. ופירשו הב"מ בפ"ד מה"א ובב"י סימן ל"ח אליבא דרב נמי. וכ"כ הר"ן: על מנת שאין בה מומין כו'. אפילו בסתם נמי דהא בפ"ה משנה ג' גזרינן דארוסה בת ישראל לכהן לא תאכל בתרומה שמא ימצא בה מום כו' ומשום סיפא דנכנסה סתם נקט קידשה על תנאי לאשמעינן דאע"ג דקידשה על תנאי בעינא גט. תוספות: כל המומין הפוסלין בכהנים כו'. כתב הר"ב והוסיפו עליהם בנשים זיעה וריח הפה. ורמינן בגמרא דהא תנן בבכורות סוף פ"ז והמזוהם ותנן עלה רפ"ז מומין אלו כו' פוסלין בחדש ומשנינן מזוהם הוא דאפשר דנקיט בפומיה ועביד עבודה. אבל לגבי אשה שהוא מדבר עמה כל שעה לא אפשר. ומ"ש הר"ב ושומא כו' פירש בערוך שאת אם כפחת (ויקרא י"ג) הרגום ירושלמי שומא או בהק ע"כ. וכ"ל שאינו ר"ל דשומא דסכא הייט שאת ממש שהוא לרעת גמור אלא ר"ל כעין שומא דקרא דאי רואה לומר שומא דקרא ממש. א"כ בכ"מ שיהא בה ואפילו אין בה שער יהא מום דלא עדיפא אתהא מגברא דתנן ביה בסוף פרקין. דמאורע כופין להוליא. ודוחק לומר מנוס שממיקמו הוא ודלא בייכא באתתא. וב"י סימן ל"ט הביא תשובה אחת שכתוב בה דמאורעה אינו מום ותמה עליה דאין מום גדול מזה אי מנוס דמאיסה אי משום שהוא חולי המתדבק כו' ע"כ. ואני תמה למה לא תמה מהיא מתניתין דסוף פירקין. ורש"י מפרש שומא ורוחה בלע"ז. וכ"כ בסוף יבמות. וכמעתי שהוא בל"א וואר"ן: ח האב צריך להביא ראיה. פירש הר"ב אם בא לתבוע כתובה

מן

יכין תפארת ישראל יכין

לריכה התראה שהפסיד כתובתה, וי"א דבדת משה א"ל התראה [כ"ם קע"ו סקי"ז]: לא) וא"ל נט,וי"א שלריכה נט.ודוקא בפירש אינה נדר לא יהיה בה שהקפיד, אי שהתנה סתם, והיא נדרה מבשר ויין אי מלהתקשט, אי שנדרה בטולה אני מהיאודים דבאלו אדם מקפיד [ג"ט]: לב) אפילו קדשה ג"כ סתם, וכשנודע לו אי ראה, מיד לוות, נמי דינא הכי [כך מסקנת הש"ס, ודלא כתוי"ט ועי' רא"ם כאן]: לג) הגיל: לד) דרק שמא מחל, והמע"ה, מיהו נט לריכה מספק: לה) אפילו קדשה ג"כ סתם: לו) מפורשין פ"ז דבכורות: לז) והוסיפו עליהן ריח רע שמגופה, וזיע מבחתת וריח הפה [ויש אומרים אף מתופס] וקול עבה, ודדיה גסים מאד, ולקת שמנשיכת כלב, ומומא שעל המלח שנראה לפעמים, דבנראה תמיד הרי ראה ונתפיים. ובמשתנת במטה תמיד, אף דבדדיה לא הוה מוס, בדידה כופה להתגרש, אבל יש לה כתובה, וה"ה במלוערת, וי"א דאין לה כתובה [כ"ם סס ע"]. וכ"ל דלהכי לא כלל התנא מומין ונדרים בחד בבא, משום דבנדרים בהתיר לה החכם קודם שנודעו לבעל מקודשת, משא"כ במומין אף שנתרפאת בבה"ג נמלאת בעיניו כשיזכור שהיה בה מום כזה [סס] וכל המשנה כפולה במס' קידושין [פ"ב מ"ה]: לח) ורולה לגרשה, והאב תובע הכתובה: לט) אף דיש לה חזקת הגוף שנולדה בלי מומין, והרי קיי"ל כר"נ [פ"א מ"ו] דחזקת הגוף עדיף מחזקת ממון. שאני הכא, דברשות האב נמלאו, משא"כ התם מיירי באפשר שלאחר שנתארסה תחתיו. ולר"ן הכא מיירי בטוענת שמא נולדו ברשות הבעל, ולעיל טוענת ברי. ולרא"ש הכא מיירי בנערה, דברשות אביה היא, אבל בבוגרת משנתארסה הוא ברשות הבעל: מ) שנשאת ומלא בה אי מומין ובא להוציאה

מ"ן

אור גדול

פ"ן ז במשנה ונמצא עליה נדרים. עיין ברע"ב ובתוי"ט. וכתב הר"ן ומיהו דוקא בנדרים שנדרה קודם קדושין אבל נדרה אחתיו אפילו בשאר נדרים הוי קפידי' קפידא ותצא שלא בכתובה. והביא ראיה מלעיל (משנה ב') המדיר את אשתו שלא תטעם אחד מכל הפירות דמבואר בתוספתא דהוא מכל המינים בין מאכל רע ובין מאכל יפה אפילו לא טעמה אותה המין מימיה יוציא ויתן כתובה ואפ"ה טעמא משום דבנדרה היא וקיים לה הוא אמרינן דהוא נתן אצבע בין שוניה. כדקאמר שם בגמ'. אבל לס"ד היא נתנה תצא שלא בכתובה. וע"כ דיש חילוק בין נדרה תחתיו לנדרה קודם קדושין. ולא הבנתי כלל ראייתו דלמא אי היא נתנה לא היו כופין אותו להוציאה. וצ"ע. [אב"ה. לכאורה משמע כהר"ן מהברייתא בנמ' (ע"א א') גבי האשה שנדרה בנזיר ולא הפר לה בעלה דלמ"ד היא נתנה קתני אם אמר אי אפשי באשה נדרנית תצא שלא בכתובה. אמנם ז"א דהא בין שנדרה בנזיר הוי מנדרים דקפדי בה אינשי ואף קודם קדושין הוי קפידא. ועיין ברש"י שם ד"ה וקסבר ר"מ הוא דסשמע ג"כ כהר"ן. אמנם גם זה אינו דרש"י פירש כן משום דשלא תטעם אחד מכל הפירות הוא אפילו מהמינים דקפדי בה אינשי]. ח במשנה ונסתתפה שדהו. עיין רמב"ם (סוף הלכה אישות ה"ט). ובאבה"ע (סי' קי"ז). ויעויין בת' הר"י מיגש (סי' קב"ט) דהיכי דנולד לה חולי שע"י זה אסורה היא לכ"ע

בנסה סתם. פיי' אם פכ"ם הל' סמ"ג אם מ"ם אם כ"ו קי"ז מ"ג: על מנת. מיי' אם פ"ז ס"ז סמ"ג אם מ"ם אם מ"ם אם מ"ם: בנסה סתם. מיי' אם מכ"ה ס"ג סמ"ג אם מ"ם אם מ"ז: כל המומין. מיי' אם פ"ז ה"ז כמ"ג אם מ"ם אם מ"ו: ח היו בה מומין. פ"ה פ"ל ומ"ל פ"ל ה"ו קדושין פ"ל ה"ו פ"ב ה"ל ב"מ פ"ל ה"ל מיי' אם פ"ה ה"ד כמ"ג מי אם מ"ם אם מי' קי"ז מ"ח:

שנויי נוסחאות

ז ונמצאו עליה. נד"ל שיש עליה. ועי' בתוי"ד. סתם ונמצאו עליה. נד"ל.. ואח"כ נמצאו.. שלא בכתובה. נד"ל בלא בתובה. (ונמצאו בה מומין). בתוי"ד.. עליה.. וכן בסמוך: במבני"ר ליתא. כל המומין. נד"ל שכל.. וכ"ה בכי"ף ובתוי"ד ועי' בדבור הסמוך. הפוכלין כו' פוסלין. במבני"ר שפוסלין.; נד"ל הפסולין.. פסולין. בכהנים. בכי"מ בכהונה; בכי"ק שכל המומין פוסלין.. ופוסלין.. ח נולדו בה מומין (הללו). וכ"ה בכי"ק ובמבני"ר (ומס.. אלו) וכ"ה בריב"ף; נד' ריווח ובמב' שעם פי' הרע"ב ד"ר היו בה.. התוי"ט תקן נולדו עפ"י הירושלמי; נד"ל ליתא. ונסתתפה. בכי"ק ניסתתפה.

תוספות הדשים

ז בתוי"ט ד"ה ע"מ שאין בה מומין כו' תוספות. אבל למסקנא כתבו דאפי' קדשה סתם צריכה גט מספק מדרבנן אי אפילו מדאורייתא וכ"כ הרא"ש וכ"פ הרמב"ם בפ"ז מה"א וכ"פ סעור בסי' ל"ט. וזה נעלם מהס"מ וב"י והאחרונים שם שלא מצאו מקור הדין ותכנו שלמוד מלכה שם ז"ל מדא דקאי שם אליבא דשמואל ועוד דאייני בקידשה וכנסה סתם אבל בקידשה להוד אדרבה מוכח לריכה למעלה בסוגיית אלא הטיקל כנ"ל. (ממהורש"ם ז"ל):

תוספות רע"ק

זוז דא"צ לקים התנאי ביון דהמעשה א"א לקיים ע"י שליח כדאמרי' בכתובו' דע"ד ובתשובה הארכתי בעז"ה: ז [אות עג] הרע"ב סד"ה שאין עליה כו' אבל בשאר נדרים מקודשת. דעת הרי"ף דאפי' ביש בהם עינוי נפש מ"מ מסתמא לא קפיד בהו:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מן המרוסין פיין מ"ש במשנה (ח') [ז'] פט"ו דיבמות [ד"ה ומיה]. ומ"ש ולקח ע"פ שם לאשה חזקה דגופה כלומר והא קימא לן כרבן גמליאל במשנה ו' פ"ק דהעמד אשה על חזקתה. וה"ג יש לה חזקה שבלא מומין טולדה כדפירש"י. הכא שאני הואיל ונמצאו המומין ברשות האב ואיתרע לה חזקתו הואיל וברשותו נמצאו. ובפרק קמא גמי פלוגתייהו בנגנסה לרשות הבעל הוא. ובה אמר ר"ג דלא הורע חזקת אביה בכך. כך פירש"י. ומסיימי התוספות ואיירי בענין שיכול להיות בנגנסה התם בעלה דאי בענין שוודאי לא נגנסה מבנשת אע"ג שבנגנסה לרשות הבעל איתרע לה חזקת רשות האב הואיל וודאי ברשות אביה נגנסה. ע"כ. ולהר"ן דוחק לפרש מתניתין דפרק קמא בענין זה דוקא דליבנא פסיקתא אמר רבן גמליאל דנאמנת. אפילו א"א בנגנסה התיו. ומפרש דמתניתין דהכא מיירי בגם היא טוענת שמא דהיינו במומין שאינה בקיאה בהן מתי טולדו כריח הפה. מה שאין כן בפ"ק דהיא טוענת ברי והוא שמא. והכא שמא ומשמ"ה אמרינן כאן נמצאו כאן היו. ומפרש הרא"ש דמתניתין בנערה דכתובתה לאביה והיא ברשות האב לכל מילי הלכך אתרע חזקתה ברשות [האב] ועל האב להביא ראיה. אבל בוגרת כיון שיצאת מרשות אביה ואינה נקראת על שם בית אביה כך לי עומדת בבית אינם דעלמא ותביבא כאילו נגנסה ברשות הבעל. ובנערה גמי מבנתארסה בדין היה שתהא ברשות הבעל וכל מומין שיולדו בה אמרינן נסתחפה שהו אלא כיון שהיא ברשות האב לכל מילי והכתובה שלו אמרינן כאן נמצאו כאן היו קודם לארוסין. ע"כ. ומתניתין הכי דייקא. דלא קתני עליה להביא ראיה אלא האב צריך להביא ראיה: שעד שלא נתארסה כו'. אבל אם הביא ראיה שמבנתארסה לא סני. ולא אמרינן כאן נמצאו בבית אביה כאן היו משום דאיכא תרתי העמד הגוף וחזקה אין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו וזה הכניסה לחופה וראה ונתפיים מאי אמרת חזקה אין אדם מפיים במומין הוי חדא במקום תרתי דהעמד ממון על חזקתו לא אמרינן כנגד חזקת הגוף [ולפיכך כאן נמצאו כאן היו אמי ליכא למימר כיון דאין כאן חזקת ממון וליכא אלא חדא. תוספות]. וחדא במקום תרתי לא אמרינן. עד שלא נתארס העמד הגוף על חזקתו ליכא למימר. מאי איכא דחזקה דאין אדם [*שותה בכוס אלא אם כן בודקו והאי ראהו ונתפיים הוא אדרבא חזקה אין אדם] מפיים במומין והעמד ממון על חזקתו. גמרא: והחכמים אומרים כמה דברים אמורים במומין שבסתר כו'. כתבו התוספות דר' מאיר לא פליג אמומין שבגלוי דמודה דאין יכול לטעון דראה ונתפיים הוא ע"כ. ורבנן לא אמו לאפלוגי אלא באם יש מרחץ בתים ירקין ר' יהודה אומר אדם אחד כו' לאביי דכתיבנא התם דתנא קמא אמר לא ראה ונתפיים: אבל במומין שבגלוי אין יכול לטעון. אלא על פי שהתנה. דאמתניתין דלעיל קאי. לא על מומין שבגלוי נתכוין דאותם ראה ונתפיים. אלא על מומין שלא ראה נתכוון. וכבים גמי מרחץ באותו העיר אית לן למימר שלא התנה. אלא על מומין שאין נבדקים ע"י מרחץ כגון ריח הפה. *וקאי בין ארשות אב ובין ארשות הבעל והכי קאמר אינו יכול לטעון אפילו הביא הבעל ראיה אינו מועיל לו כלום. תוספות: ט האיש שנולדו בו מומין. וכ"ש היו גמרא. פירש הר"ב מבנשאה וכ"כ הרמב"ם בסוף הלכות אישות אחר שנשאה. ונראה דר"ל דאי לאחר שארסה אף ע"ג דאין כופין להוציא. ה"נ אין כופין אותה שתכנס. משא"כ מבנשאה דהם אינה רוצה שתבא עמו. דנין אותה דין מורדת כדמסיים שם הרמב"ם: אמר רבן שמעון בן גמליאל בד"א כו'. כתב הר"ב ואין הלכה כרשב"ג עיין מ"ש במשנה ז' פ"ח דעירובין: אבל במומין הגדולים כופין אותו להוציא. דגבי אים ליכא למימר נסתחפה שדה של אשה דאים אינו שדה של אשתו. תוספות:

סנורה

דברי ר"ש. ירושל' פ"ז ה"ח: בד"א כו'. ירושל' קדושין פ"ג ה"ה אבל במומין שבגלוי. פיי' שם הי"ג מיש"ע שם ה"ה ואם יש מרחץ. מיי' שם פיש"ע שם ס"ו וכו' ס"ו פ"ד מהגי"ה: ט האיש. ע"ז ע"ח מיי' שם פכ"ה הי"ח פמ"ג שם מיש"ע שם פיי קנ"ד פ"ד:

שנויי נוסחאות

נתארסה כו' אלו. כמוכ"ד תתארס. הללא. והיה מקחו. כמיק היה. ואם יש מרחץ באותה העיר. בד"ג.. עמו מרחץ באותו.. וכ"ה נכי"ק (ונס אם..); במבני"ל אם.. מרחץ עמו.. אף מומין שבסתר. כמיק אפילו במומין.. וכ"ה נכי"ק ונהו"ל (ונכס אם). שהוא בודק בקרובותיו. נ"ל שבודק בקרובותיו וכ"ה בהוי"ל (ונס בקרובותיה); נכי"ק שהוא בודק ביד קרובותיו נד"ג שהיא בדוקה ביד קרובותיו. במבני"ל שהוא בודקה על יד קרובותיו; נכי"מ שהיא בדקה קרובותיו (?). ט שנולדו. כמי"מ שהיו ועי' תוי"ט. בו. נכי"ק ונכי"ף לו. אמר רשב"ג. בד"ג רשב"ג אומר וכ"ה נכי"ף (ונס בד' קובטא.. ר"ג ושטות היא). הקטנים הגדולים. בד"ג קטנים. גדולים. נכי"ק קטנים.. בגדולים.

תוספות חדשים

ט במשנה אין כופין אותו להוציא ונתנו התוספ' ומ"מ עיין לה בתוספה לע"פ בכופין אותו ומגרסה בע"כ:

תוספות רע"ק

ח [אות עד] תוי"ט ר"ה האב כו' אמרינן באן נמצאו באן היו. וסיפא דמתני' אתיא ג"כ בב"ע אף כר"י דדוקא בפ"ק דא"א בשנאנסה תחתיו דקתני הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים דמשמע סיד שנשאה נבעלה ואתרע רשות האב. אבל הבא בסיפא דאפשר שנולד הריעותא ברשות הבעל גם ר"י מודה. ועיין בסוגיין דרב אשי משני ריש מנה לאבא בידך וסיפא סנה לי בידך ופי' הר"ן דמתני' מיירי דהבת טוענת ברי (והאב שמא ובריש דכתובה לאב הוי שמא ובסיפא כתיבה שלה טענת ברי) עיי"ש. ולפ"ז לא אצטריך לן לסברת הרא במקום תרתי די"ל מש"ה לא מהני בסיפא עדים משתתארס כיון דטוענת ברי אף דאתרע רשות האב מהני כההיא דפרק קמא במשארסתני נאנסתי ובדסבר רבא. ועיין בר"ן דב' דמרסתם הרי"ף בכתמא דמתניתין היינו דסבר כאוקימתא דרבא. ולכאורה יש לעיין דאדרבה דא"כ הי"ל להרי"ף להביא טעמא דהרא במקום תרתי. וגם מה"ת לא נפסוק כר"א נגד רבא. וביותר י"ל דרבא לטעמיה אזיל דס"ל בב"ב דף קל"ה ע"א גבי זה אחי דברי עפ"י אחר מהני. וה"נ מהני ברי דהבת להאב. מש"ה הוצרך לדחוק בסתני' דגם היא טוענת שמא ועד משתתארס לא. דהוי הדא בס"ת. אבל לסאי דקי"ל דברי ע"פ אחר לא מהני י"ל דדוחיא יותר אוקימתא דר"א ומש"ה סתם לה הרי"ף כפשטא דסתני'. ועיין ודו"ק: [אות עה] שם בתו"ס ד"ה אבל בטומין. וקאי בין ארשות אב בין ארשות בעל. ר"ל דמכח הקושיא דהא קאי אסתני' דלעיל דמיירי בהתנה. הי' אפשר לתרץ אי דקאי אריש דנמצא ברשות האב דעל האב להביא ראיה אלא אמרי' דבמומים שבגלוי א"צ האב להביא ראיה דאילו הי' הטומין היה חזי לה ומוכח דבאמת נולדו אח"כ ומה דקתני א' לשון היינו בלא בירור שהיה הטומין קודם אירוסין

מ"ע מברטנורה

להביא ראיה. שעד שלא נתארסה היו בה מומין אלו. והיה מקחו מקח טעות (מא). דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים. במה דברים אמורים (מב) במומין שבסתר. אבל במומין שבגלוי. אינו יכול לטעון (מג). ואם יש מרחץ באותה העיר. אף מומין שבסתר. אינו יכול לטעון. מפני שהוא בודקה בקרובותיו (מד): ט האיש שנולדו בו מומין (מה). אין כופין אותו להוציא (מו). אמר רבן שמעון בן גמליאל. במה דברים אמורים. במומין הקטנים. אבל במומין הגדולים (מז). כופין אותו להוציא (מח):

*) נראה ד"ל לאמר. להוציא

דלא נמצאו מומין הללו אלא ברשותו *) אומרים כאן נמצאו כאן היו. ולאחר שנשאת בתו לה ונסתחפה שדהו: אינו יכול לטעון. דידע ונתפיים: ט שנולדו בו מומין. משנשאה: מומין גדולים. נכמית עינו נקטעה ידו. נשברה רגלו. ואין הלכה כרשב"ג ואפי' במומין גדולים אין כופין אותו

יכין תפארת ישראל יכין

בלי כתובה: מא) אבל במייתי ראיה שמבתארסה היו בה, לא אמרינן כאן נמצאו כאן היו, מדים לה ב' חזקות, חזקת הגוף וחזקת שבדקה קודם שנכנסה, והוא אין לו רק חזקה א' כאן אדם מתפיים במומין, דחזקת ממון לא נחשב כלל נגד חזקת הגוף, משא"כ *)(בריסא, מדנמצאו בבית אביה), ליכא חזקת הגוף, והו"ל לדידיה ב' חזקות, חזקה ממון וחזקה שאין אדם מתפיים במומין, ולא רק חזקה א': מב) ר"ל במה אמרת דבריך, במומין וכו':

*) ל"ל במייתי ראיה שמד שלא נתארסה היו בה.

אור גדול לב"ע ולא חזיא לתשמיש בלל לאו שדה היא ולא אמרינן בבוה נסתחפה שדהו. יעושה"ם:

מג) דבכה"ג גם אהה מודה דראה ונתפיים, א"כ גם אם ים מרחץ וכו', ובהא פליגי: מד) ולא התכוון כשהתנה, רק על מומין שלא נבדקין ע"י מרחץ, כריח הפה, אבל באיזה אפילו הביא הבעל ראיה אינו כלום [קי"ז]: מה) משנשאה, וכ"ש מקודם, אבל בנמצאו מבתארסה, אין כופין אותו להוציא ולא אותה שתכנס: מו) ודינה כמורדת: מז) כשברה ידו או רגלו או נסמית עינו: מח) ולא קיי"ל כ'. מיהו בב' ידיו או רגליו או עיניו, י"א דכופין [קנ"ד]: ויעין

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ציונים

י סבורה הייתי כו'. כתבו התוספות קלת תימה דל"ב כל אשה תעריס ותשאנו כדי שיתן לה כתובה ומאה כשים חשש ערמה אין לה כתובה. ע"כ. ולא הבינותי דמאי קושיא דכיון שהוא יודע מומו שהרי התנה בכך איכו דאפשר אנפשיה שלקחה ויודע שיכולה לטעון סבורה הייתי וכו': מפני שהיא ממיקתו. ולפיכך אפילו מדעתה שלא בעל כרחה אין מניחין אותה בתכב עמו כיון בסכנה היא לו אלא א"כ רצתה שתשב עמו בעדים כדי שלא יבא עליה כדאיתא בגמרא ול' הרמב"ם סוף הלכות אישות שמפרשין אותן בעל כרחן מפני שהיא ממקתו: ולך איני יכולה לקבל. ויחלון ויתן כתובה רמב"ם סוף הלכות אישות:

ר"ע מברטנורה

להוציא: י מוכה שחין. מלורע: בעל פוליפוס. ריח החוטם: והמקמץ. *מקבץ צואת כלבים: והמצרף נחשת. המתחך הנחשת ממקום מולאו מן הארץ ומסריחה הוא: והבורסי. מעבד עורות: מפני שממיקתו. ממסמסתו. לשון המק בשרו (זכריה י"ד) והלכה כחכמים:

י ואלו שכופין אותו להוציא (שם) מוכה שחין (ג). ובעל פוליפוס (גא). והמקמץ (גב). והמצרף נחושת (גג). והבורסי (גד). בין שהיו בם עד שלא נישאו (גה). ובין משנישאו נולדו. ועל כולן אמר רבי מאיר. אף על פי שהתנה עמה. יכולה היא שתאמר סבורה הייתי שאני יכולה לקבל ועכשיו איני יכולה לקבל. וחכמים אומרים מקבלת היא על כרחה. חוץ ממוכה שחין. מפני שממקתו (ד). מעשה בצידון בבורסי אחד שמת. והיה לו אח בורסי. אמרו חכמים. יכולה היא שתאמר. לאחיך הייתי יכולה לקבל. ולך איני יכולה לקבל (ה):

יכין תפארת ישראל בועז

(מט) וליתן כתובה: (ג) שחין רע, כלרפתים וכדומה שמסריח: (נא) ריח החוטם. ול"ם היה ג"ל שהוא החולי הנקרא בל"ר עפילעפסיא דהיינו חולי טופל: (נב) מקבץ לאת כלבים: (נג) מקוס מהלבו מסריח: (נד) [נערבער]: (נה) ולא ידעה, אבל בידעה אין כופין שיגרשה: (נו) בשרו נמס ע"י תשמים, וסכנה היא לו [שם]. וה"ה חולי טופל וכדומה שהשמים קשה להן, אף שהיא רוצה כופין שיגרשה [רמ"ם ת"כ ה"כ] (א): (נז) עי' כדומה לזה לעיל [פ"ז מ"ב]:

פ"ז (א) ומכאן ל"ל דאיה שכשים ח"ו חולי המתדבקת, ואפילו ספק מתדבקת ככלערת וכדומה, אסור לשכור ישראלים לשמשו או לקבר מתיו, וכן ל"ל דאיה מב"ק [פ"ח מ"ו] דקאמר הוא שהבל בעצמו אעפ"י שאינו רשאי. וכן כתב הרא"ש פרק נערה שנתפתתה דב"ד מחוייבים לספרים למי שרוצה להשתכן בעצמו. ונ"ל עוד דלאו דוקא סכנה, אלא כל מילי דמזיק לאדם אינו רשאי לגרום לעצמו, ודאיה ברורה לזה מדקאמרינן [שבת קי"ג ב'] בשאני אומר אף כחול אסור מפני שמלקה. ור"ל גורס יסורין. מיהו אפילו בסכנה לא מחשב מוסכנו ושומר אף דמלאוריתא אסור מדעב"פ אינו מפורש בתורה [כסה"ן שבועות רל"ז א']:

תוספות רע"ק

אירוסין. או דהיה אפשר לומר דקאי אסיפא דנכנסה ברשות הבעל וכיון דלא התנה בשעת נשואין כדקתני בסתני' דלעיל כנסה כתם אמרי' דחזי לה ומהל עלה אבל השתא דסתרצי' דאמרינן דהתנאי היה על מיכין אחרים מצי קאי בין ארשות אב ובין ארשות בעל ובשניהם הפי' דא"י לטעון דאפילו הביא ראיה אינו כלום: י [אות עון] בהרע"ב ד"ה והמקמץ. מקבץ צואת כלבים. כתב רש"י לא ידעתי מה צורך כה אבל באשכנז ראיתי ששורים בהם הבגדים עכ"ל. וע' ברכות דכ"ה ע"א בהא דאמרינן שם לא יקרא ק"ש נגד צואת כלבים בזמן שנתן עורות לתוכן כתב רש"י שדרכן לתתן בעבוד שרות וצ"ע. וכן איתא בילקוט פ' בא בפסוק ולכל ב"י לא יחרץ כלב לשונו, ולא עוד אלא שזכו לעבד עורות מציאתן לכתוב בהם ס"ת תפילין ומזוזות: (נ"ל דרש"י לא רצה לפרש כמו בברכות דא"כ מאי פריך הגמרא קשיא לר' יהודה עיין בתוס' לכן כתב רש"י לא ידעתי פי' בלא בורסקי ועיין בריטב"א שמיישב קושיית התוספות ונשאר קושית רבינו על רש"י. ועיין ברש"י חגיגה דף ד' ד"ה המקמץ פא' בפסכת כתובות המקמץ בידו צואת כלבים ואומר אני כי לתקן בהן עורות כו' ועי"ש וצע"ג שדברי רש"י שם כותרים למה שפירש כאן וגם הלשון מה שכתב ואומר אני הלא היא גמרא בברכות וכנ"ל):

ציונים

פרק ח א האשה שנפלו לה נכסים. כלומר בירושה ולאו דוקא אלא הוא הדין אפילו נתנו לה במתנה או במציאה מציאה. כל משייך הבעל ביזכה בהן מדין נכסי מלוג. כן מבואר מתשובת רשב"א בב"י ס"ס פ"ה וע"ו וכ"כ הרמב"ם בפרק כ"ב מהלכות אישות בדין מתניתין ג' והוא הדין בכל מקום בשונה בנפלו: בש"א תמכור כו'. כתבו התוספות בשם הירושלמי דפאה [ומקלהו הביא הרי"ף בסוף פרקין] דבעי המאי לא תני לה [בעדיות] גבי דברים שהם מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה ומשני דלא תנא אלא דבר שהוא חמור משני לדדין וקל משני לדדין וסכא קל לאשה ואומר לבעל והתנן בש"א הפקר לעניים כו' והרי קל לעניים ותומר לבע"ה ומכי אינו חומר לבע"ה *שמדעתו הוא מפקיר [וכן עוד אתם בסיפא דכרס רבעי] וקשה לרבינו יונה והא קתני אתם בש"א שתי שבחות דהוי קל לאיש וחומר לאשה כאינה טוענת

ר"ע מברטנורה

פרק ח א האשה. עד שלא תתארס.

וגתארסה: ב"ש אומרים תמכור ונותנת וקיים. נפלו לה משנתארסה. בית שמאי אומרים תמכור ג).

פרק ח א האשה שנפלו לה נכסים (א) עד שלא תתארס (ב). מודים בית שמאי ובית הלל שמוכרת ונותנת וקיים. נפלו לה משנתארסה. בית שמאי אומרים תמכור (ג).

כתובות

יכין תפארת ישראל יכין

פרק ח א) בירושה, מתנה או מציאה, דבכה"ג ה"ל נכסי מלוג: ב) ונתארסה: ג) בעודה ארוסה אבל משנתארסה לא: מסתתרכס

ותומר לעניים. שעדיין לא זכו בהן. אף הבא קל הוא לאשה ואינו חומר לחבעל שעדיין לא זכה בהן א"ל מכיון שקירשה לזכותו ולזכותה

[סדר נשים ח"א] הון

ציונים

פ"ח א האשה. ע"ח ב"ח יומא' פאה פ"ו ה"ב: נפלו לה בשנתארסה. פ"ח ע"ב יבמות ל"ח ע"ב; בש"א. יומא' פ"ע ה"ח:

שנויי נוסחאות

פ"ח א שמוכרת ונותנת וקיים. כרי"ק שהיא מוכרת.. קיים במכבי"ל שאם מוכרת ונותנת קיים ולאו נכון. נפלו לה. ברי"ף.. לה נכסים.

תוספות רע"ק

פ"ח א [אות עון] תוי"ם ד"ה בש"א תמכר כו'. שמדעתו הוא מפקיר. והתנן התומר שהוא סמוך לגפה כו' הרי היא קל לבע"ב נפלו עכ"ל הירושלמי ובשה

ו ואלו שכופין אותו. שם: ועל כולן כו'. יומא' נ"ג פ"ב ס"ב ופי' כמונות פ"ז ה"ח: והכ"א. מיי' שם ה"ב מוש"ע שם ס"מ אמרו חכמים. מיי' שם ה"ב מוש"ע שם ס"ב וס"ו קע"ס ס"ל:

שנויי נוסחאות

ו ואלו. בכי"מ אלו. (אותו). במכבי"ר ובכי"ק אותן; בכי"ק ליתא מוכה. במכבי"ר מוכי. והמקמץ. בד"נ ומקמץ. והמצרף. בכי"ק וצורף. שהיו (בם). במכב"נ ובמכבי"ר ליתא וכן ליתא בד"נ (ובם שהן); בכי"נ .. בו; בכי"ק שהיו כן. נישאו ובין משנישאו. כרי"ף נשאו.. משנשאו וכ': במכבי"ר (ובם בין); בד"נ נשאו ובין משנישאו וכ"ה ובין גם בכי"ק. נולדו. בד"נ ובכי"ק ובמכבי"ר למדו (?); בתוכי"ד ואח"כ נולדו. ועל כולן. במכבי"ר ובכולן. עמה יכולה. בד"נ עמהן [נ"ל עמה] [כופין אותו להוציא יכולה; בכי"מ עמה [בשתת קדושין] יכולה. (שאני יכולה). בתוכי"ד ליתא. לקבל. ברי"ף ד"ק לסבול. ועכשיו. במכבי"ר עכשיו. (לקבל). ברי"ף ד"ק לסבול ובכיפא דגבי בורסי לקבל; בתוכי"ד ליתא. שממקתו. בכי"ק שממקאתו; בד"נ שהיא ממקתו; במכבי"ר שממיקתו. מעשה בצידון. בכי"ק ובמכבי"ר .. בצידון וכ"ה ברי"ף ד"ק (ובם ומעשה). בבורסי (אחד). בד"נ ובכי"ק ליתא. אמרו חכמים. בתוכי"ד ואמרו .. היותי יכולה. בד"נ .. רוצה.

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

כתובתה בהדרת שבת אחת כב"ה. וי"ל שאין זה קולא אלא חומרא. שממהר לגרשה בהדרת שבת אחת אף ע"פ שרלוגה בכך לאחר מכן שמא תחזור בה ע"כ. ובה"א לא תמכור. דאירוסין עושה ספק נשואין שמא תבוא לידי נישואין שמא לא תבא ולפיכך לכתחילה לא תמכור ואם מכרה ונתנה קיים. גמרא. [והקשו בתוספות דכיון שהיא מוחזקת הוי ספק וודאי ואין ספק מוציא מידי ודאי כדאשכחן בשומרת יבם במ"ו. ותירצו דהכא ודאי קיימת ליכא משא"כ התם דכך עומדת לחלוצה כמו ליבום ע"כ.

ר"ע מברטנורה

ול"ל דמשומרת יבם מעיקרא לא קאמינא דהתם הספק אם זיקה עושה ארוסה או לא. משא"כ כאן שהיא ודאי ארוסה. אבל אי קשיא מבעלמא קשיא דבכל דוכתי אמרינן שאין ספק מוציא מידי ודאי כדאמרינן שתמא בגמרא ד' פ"א ועל זה אין תירוצם של התוספות מספיק דמ"מ עדיין בספק עומד אם. תיבא שתירוצם של התוספות דוקא להלן בין הכא לשומרת יבם אבל גם על זה גראה לי לישב מתוך פירש"י שבגמרא גבי ורבי חגינא בן עקביא כב"ם כו' דפרש"י בתמיה. דהא ב"ה אפילו במוכרת באירוסין אמרי לכתחלה לא. ואם בא לוקח לב"ד לימלך אמרינן ליה לא תזבון וכ"ם מצינת מכ"ל. ואמאי הולך לפרש ואם בא לוקח כו' אלא כדי לישב דלא תקשה אמאי לא תמכור היא והרי היא ודאי כו' לכך מפרש דלא תמכור לאו אדידה קאי דעליה אין אנו יכולין למחות אבל לגוקח הבא לימלך *דמוחין אנו לו. והוי לא תמכור כלומר אינה יכולה למכור שאין קונה שכשבא הקונה לקנות ובא לימלך א"ל שלא יקנה שחזקה שלה אינה מועלת לגוקח שהוא כספק וכה"ג אשכחן לי לא תמכור שכן לקמן במ"ה מוציא הר"ב ג"כ לגבן לא תמכור דהתם ממשמעותו וכפירש"י שם והשתא אה"נ שהיא מגדה רשאית למכור ואין למחות ואם קנה מי שהוא ממנה ולא בא לימלך שלא מחיצו בו אין יכולין להוציא ממנו ועי' טור מ"ם במ"ו בס"ד] : שהבעל מוציא. עיין בפירוש הר"ב במתניתין דלקמן : עד שלא נשאת ונישאת. *משמע שנפלו לפני נישואין ואין דבר מפסיק בין נפילה נכסים לנשואין וה"ה אפילו נפלו לה קודם אירוסין דלא תמכור משנישת כדפירש הר"ב ברש מתניתין וכפירש"י שם והא דקתני עד שלא נישת דמשמע דמשנתארסה. לאמשמעינן דאפילו [הכי] אם מכרה ונתנה קיים. תוספות : ב נכסים ידועים. כתב הר"ב אית דמפרשי מקרקעי פירש"י [שעל מנת] שאתם נכסים נשאה לפיכך מכרה בטל שהיה מלפה [שתפול] לה אותה ירושה ! דמתניתין דלעיל מהדר ואפילו אמשמשת] דמדתנינן באין ידועים לבעל ושיבו טעמא דכיון שאינן ידועים לו לא זכה בהן א"כ מה לי שנפלו לה קודם בנישאת או לאחר שנישת כיון שלא ידע בהן לא זכה בהו וזה כ"ל טעמא דטור [סימן ג'] שכתב אפילו נפלו לה משנישת. והכ"ל לא ביאר בזה כלום גם לא כתב שם מי שחולק עליו והתוספות שהביא שם משמעו נמי דמיירי בנפלו לאחר שנישת ונשא"ע

*) נמקום הדברים מן [מלה כו' עד אמשמשת] כאן בתוי"ט ד' פרלא אלו הדברים : (לגמורה מלה דדוקא נשנפלו לה קודם שנאתארסה ור"ם קודם שנתארסה אבל נפלו לה משנאתה לא דהא אמתניתין דלעיל מהדר ובנכסים שנפלו אחר שנישת לא אייריק בהו כלל. אלא). בד' קרלקא תקן התוי"ט כלפנינו.

אלו. בכי"ק ואלו. ונתנה. בד"ל או נתנה. אמרו. במשב"ל אמרו חכמים. לפני רבן. במשני"ל לרבן ובסמוך לפני רבן. לא יזבה. בכי"ק ובכי"ף. זבה. על החדשים. בכי"ק בחדשים וכן בסמוך. נפלו (לה). בתורי"ד ליתא; במשני"ל נפלו לה נכסים והיא מכנה כפ"ע. (ונתנה). בתורי"ד ליתא. שהבעל מוציא. במשני"ל הבעל..; בד"ל ובכי"ק שיוציא הבעל. עד שלא נשאת כו'. מלמן ועד סוף המשנה ליתא בכי"ף ד"ק. רבן גמליאל. בכי"מ ר"ש בן גמליאל. אם מכרה ונתנה. בד"ל במוכרת ונותנת. חגינא. בכי"ק חגניה. עקיבא. וכ"ה בד"ל ובמשני"ל ובתורי"ד; בכי"ק ובמשב"ל עקביא. יזבה. בכי"ק ובמשני"ל זבה. על החדשים. בכי"ף ד' לאם בחדשי' ועי' לעיל. ב נכסים לנכסים. בכי"ף ד"ק נכסים ידועים לשאינן ידועים. ואם מכרה כו' בכי"ק שאם מכרה..וכן בסמוך. שאינן. בד"ל ובכי"ק ושאינן. ואם מכרה ונתנה כו'. מלמן ועד סוף המשנה ליתא בכי"מ.

ראשון לציון

פ"ח א תוי"ט ד"ה בית שמאי אומרים תמכור כו' וי"ל שאין זה קולא אלא חומרא שממהר לגרשה כו' לפנינו כתוב: אינה שמוחר לגרשה:

תוספות רע"ק

וקשה לי אמאי פריך ממתניתין דעומר שהוא סמוך לגפה דתני לה במשנה ד' פ"ד דעדיות ולא פריך ממתני' ג' שם כל עומרי השדה של קב קב וכו' קל הוא לבעה"ב ואומר לעניים. ובפרט דפריך תחלה מהפקר לעניים דהוא ריש המתני' ג' שם ושביק לסיפא דמתניתין ופריך ממתניתין ד' דסמוך לגפה. וצ"ע. ובר"ש פ"ו מ"ח דפיאה הביא הירושלמי הוה וכתב עלה ומשנתינו לא מצאנו בעדיות אבל פלוגתא דהפקר לעניים ופלוגתא דהשומר של ד' קבין שנוי' שם עכ"ל. ולפנינו איתא כן בעדיות. (יכבר נזכר זה בדברי רבינו כפ"י מ"ה דפאה באות ס' ועי"ש) : [אות עח] שם בתוי"ט ד"ה ובה"א לא כו'. דמוחין אנו לו. וכ' המ"ל פ"ו הלכה א' מהלכות זכייה ומתנה דוה רק אם באת למכור הב"ד אומרי' ללוקח דלא ליזבן ולא יתן טעותו להפסיד אבל בנתנת במתנה ל"ש לומר דאומרים לו שלא יקבל במתנה ומש"ה לא נקט במתני' אלא לא תמכור ומה דקתני בריש אלו ואלו מודים שמוכרת ונותנת באמת נותנת אשנירת לישנא דוא עיי"ש : [אות עב] שם בתוי"ט ד"ה עד שלא נישאת ונישאת משמע שנפלו לפני נישואין ואין דבר מפסיק. תוס' לא כתבו כן מסברא אלא דהוכיחו מדפרכינן בסוגיא על רב ושמואל דאמרי בין שנפלו לה קודם שנתארסה ונשאת דמכרה בטל דכמאן דלא כר"י ודלא כרבי חגינא ב"ע והא הוי כר' חגינא ב"ע דבעי לומר דאפילו בנפלו לה קודם שנתארסה ונשאת דמכרה בטל (דמה דאמר אמרו לו לא בדרך קושיא בעלמא אלא דס"ל כן לאמת בדהוכיחו בדבריהם בד"ה לא כר"י מתני' דלקמן בהכותב א"כ למה כתב לה דו"ד א"ל בנכסיך שאם מכרה ונתנה קיים ודתם מוקמינן בכותב ועודה ארוסה הרי דבלא סילק עצמו היה מכרה בטל ואתיא כתנא דאמרו לו. והר"ן פ"ל דאמרו לו הוא רק קושיא ומתני' דלקמן ר"ם הכותב מוקי דכותב בעודה ארוסה מועיל לענין נכסים שנפלו אחר הנשואים לימכרם) אע"ב דס"ל להש"ם דעד שלא נישאת משמע דאין דבר מפסיק רק הנישואים דמיירי בנפלה לה באירוסין עיי"ש :

יבין תפארת ישראל יבין

ד) משנתארסה: ה) בתמיה. ולמה מכרה קיים: ו) שנפלו לה משנשאת. דאמרינן בסיפא דמכרה בטל: ז) מה רלו חכמים לומר שיהיו לו פירות תחת פרקונה, ולהכי מוציא מלקוחות הרי כיון דרק לטובתה תקנו כך הו"ל שהוכל לומר לו אפשי בתקנת חכמים ויהיו הפירות שלה ותפרוק את עצמה: ח) שנפלו לה קודם שנשאת: ט) וכ"ם קודם שנתארסה ונשאת, דמכרה קיים: י) שנשאה: יא) שידע שנפלו לה, ורש"ם במלפה עליהן סני: יב) משנשאת, אפילו נפלו קודם אירוסין:יג) לרש"ם אפילו קודם שידע בהן: יד) קודם שידע

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ובס"ע שלו העתיק נכסים שנפלו לה משנתארסה. ["ומ"ש הר"ב והלכה כר' שמעון רי"ף מסוגית הגמרא]: **ג** והתלושין וכו'. הייטו ת"ק ור' מאיר נמי לא פליג בהו. אלא גרסה לי מסוס דבמשנה ז' לריכא להו לרבנן למתני והתלושין דכל הקודם זכה הלכך תני להו ה"ג והתלושין וכו' ומסוס הכי לא תני בקלרה. וחכמים אומרים שלו: **ד** וביציאתה שלה. כתב הר"ב ואיכא בין חכמים לר"ש פירות המחוברים בשעת יציאה וכו' דקסברי רבנן מה שנדלו ברשותו הרי הן שלו. ועיין מ"ש במשנה ז' פ"ח דב"ב. וכתב רש"י תלוש בשעת יציאה ליכא למימר דפליגי עליה ונימרו שלה דכיון דהלכן הכל מודים שזכה בהן. ע"כ ומלא עכשיו שר' שמעון משוה מדותיו בכניסה וביציאה הלכך מסתברא טעמיה והלכה כר' שמעון כ"כ הרא"ש. *והר"ן כתב בשם הראב"ד משוס דבתוספתא שנלו בשתים ולגבי הלכות פסוקות: **ה** ימברו וילקח בהן קרקע. כלומר שתים ירלה האיש למכור לו שהאשה רולה למכור כדי לקנות בהן קרקע כדי שתתקיים לה הקרן לין לאחד מהם יכול לעכב כ"כ הטור סימן פ"ה בשם הרמ"ה והרא"ש חולק וסובר דימכרו ע"י הבעל קאמר כלומר לאם ירלה. והיא אינה יכולה לעכב. אבל היא אינה יכולה לכופו. ומעמא כ"ל לפי שהוא יכול לומר הרי לין לחי אוכל אלא הפירות ואם ימותו מה לי לעשות. [*ועוד דבסוגיא דלעיל מהך פסקינן כתנגיה דלמיתה לא חיישינן וגם שם הוי טעמא הכי כמ"ש הרא"ש גבי הכניסה עז לחלבה כו' לפי שהוא אינו מכלה כו'] ולקמן בדין זיתים וגפנים ימכרו כתב בשם הרמב"ם ואינה יכולה לעכב עליו גם אינה יכולה לכופו למוכרן וזה כדעת הרא"ש אלא שהרמב"ם ברישא אינו פוסק כת"ק ולפיכך לא כתב שם אבל אני לא מלאתי בפרק כ"ה מהל' אישות אלא שהעתיק לשון המשנה ולא ביאר בזה כלום: שבח בית אביה. דהויא לה ולבית אביה לשם ולתפארת. רש"י: רבי יהודה אומר לא המכור מפני שהן שבח בית אביה. וקשיא לי אמאי לא פליג רבן שמעון בן גמליאל בסיפא ואפשר דאה"נ דפליג אלא כי אמרה רשב"ג למלתיה ברישא אמרה ור' יהודה כי אמר בסיפא אמר דמר מאי דשמיע ליה מרביה קאמר ומר מאי דשמיע ליה מרביה קאמר. וקבען רבי במשנתינו כשמועתן. וכיולא בזה עיין בשם הר"ן משנה ד' פרק ב' דנדרים. ולעולם הרווייהו בחדא שיטה קיימי והייטו טעמא נמי דפסק הר"ב וכן הרמב"ם בפירושו כר' יהודה ולא כת"ק כיון דר' יהודה כרשב"ג ס"ל וקיימא לן כל מקום שנה ר' שמעון בן גמליאל במשנתינו הלכה כמותו אפילו למ"ש במשנה ה' פרק ד' דפסחים דאיכא מאן דאמר דוקא היכא דמסתברא טעמיה. איכא למימר מסתברא טעמיה דהא בסיפא מוקמינן בגמרא דדוקא בשדה שאינה שלה כגון שאביה קנה זיתים בלא קרקע לאכול פירות עד שיבשו דומיא דעבדים דנמי כשדה שאינה שלה דמיין דכי מייתי כליא קרנא אבל בשדה שלה ד"ה לא תמכור מפני שבח בית אביה. דש"מ דלת"ק נמי שייכא סברא זו הלכך מסתברא טעמיה דרשב"ג דלא מחלק בסברא זו כלל. ומיהו אכתי איכא למידק תריתי למה לי כיון דזיתים דומיא דעבדים. וגראה לי דאדרבה הא אתא לאשמועינן ממשנה יתירה דזיתים דדוקא בשדה שאינה שלה חולק ת"ק ואי לאו משנה יתירה ה"א דלא תליא טעמא בשדה שאינה שלה כלל ולעולם סברא ליה לתנא קמא דלא חיישינן לשבח בית אביה ואפילו בשדה שלה ולא הוה לייקינן מדתנן עבדים ולא אשמועינן זיתים בשדה שלה דלא סבר תנא קמא שבח בית אביה וכ"ש בעבדים דה"א להודיענו כמו דרשב"ג תני עבדים דכשדה שאינה שלה

ר"ע מברטנורה

מיתתה. והלכה כר"ש שחולק בין נכסים הידועים לבעל לנכסים שאינם ידועים: **ג** שמין אותן. דקסבר מה שנדל ברשותו הוו פירות ומה שלא נדל ברשות הוי קרן לפיכך מה שדמי הקרקע יקריס עכשיו בשביל תבואה זו הוי קרן ולריך ליתן לה דמיס וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירותיה: וחכמים אומרים. אף אלו שלא נדלו ברשותו תורת פירות נתנו בהם הואיל והקרקע קיימא לה והלכה כחכמים: **ד** ביציאתה. אם בא לגרשה: פירות המחוברים לקרקע בכניסתה שלו. כלומר בשעת נפילתן שלו כדברי חכמים ואיכא בין חכמים לר"ש פירות המחוברין בשעת יציאה. דלא איירי בהו חכמים ולית להו הא דאמר ר"ש ביציאתה שלה דקסברי מה שנדל ברשותו שלו. והלכה כר"ש: **ה** רבן שמעון בן גמליאל אומר לא תמכור. יכולה היא לעכב והלכתא כותיה: רבי יהודה אומר לא תמכור. והלכתא והוא אוכל פירות[כח]. רבי יהודה[כט] אומר לא המכור. מפני שהן שבח בית

קיים[טו]: **ג** נפלו לה כספים ילקח בהן קרקע. והוא אוכל פירות. פירות התלושין מן הקרקע. ילקח בהן קרקע. והוא אוכל פירות. והמחוברין בקרקע[טז]. אמר רבי מאיר. שמין אותן[יז] כמה הן יפין בפירות. וכמה הן יפין בלא פירות. והמותר ילקח בהן קרקע. והוא אוכל פירות[יח]. וחכמים אומרים *המחוברין לקרקע שלו[יט]. והתלושין מן הקרקע שלה. וילקח בהן קרקע. והוא אוכל פירות: **ד** רבי שמעון אומר מקום שיפה כחו בכניסתה[כ]. הורע כחו ביציאתה[כא]. מקום שהורע כחו בכניסתה. יפה כחו ביציאתה[כב]. פירות המחוברין לקרקע בכניסתה שלו[כג]. וביציאתה שלה. והתלושין מן הקרקע. בכניסתה שלה. וביציאתה שלו[כד]: **ה** נפלו לה עבדים ושפחות וקנים. ימכרו וילקח בהן קרקע. והוא אוכל פירות. רבן שמעון בן גמליאל אומר לא תמכור[כה]. מפני שהן שבח בית אביה[כו]. נפלו לה זיתים וגפנים וקנים[כז]. ימכרו לעצים. וילקח בהן קרקע. אומר לא המכור. מפני שהן שבח בית

שינוי נוסחאות

ג לה. נד"ל בטעות לו. כספים. כרי"ף נכסים. (פירות) התלושין. נד"ל ליתא; ובמסכי"ל.. תלושין וכ"ה בכי"ק (ונס המג' פירות נכתבה בין הסיגיין). והמחוברין (בקרקע). נד"ל.. לקרקע וכ"ה בכי"ק; ובמסכי"ל פירות המחוברין. וליתא וכן הגיה רש"ל פירות.. גם במסב"ב. אותן. במסב"ב אותה. כמה הן יפין כו' וכמה הן יפין. נד"ל..וכמה אינן(?) ..; במסב"ב..היא יפה.. היא יפה. והמותר. במסב"ב ובמסכי"ל ומותר. המחוברין לקרקע. נד"ל ובכי"ק פירות המחוברין..וכ"ה במסכי"ל (ונס בקרקע). והתלושין. כרי"ף ד"ק תלושים. (מן הקרקע). בתורי"ד ליתא ולקח. נד"ל ובכי"ק ובמסכי"ל ילקח. **ד שיפה.** בכי"ק ובמסכי"ל שיפה: בחו. בתורי"ד בטעות בג' פעמים הראשונים בחה. מקום שהורע בחו כו'. בתורי"ד ומקום שיפה בחו ביציאתה הורע בחו בכניסתה וכן בסמוך ותלושים ביציאתה שלו ובכניסתה שלה. (פירות) המחוברין כו'. נד"ל ליתא; במסב"ב ובמסכי"ל כיצד פירות; בכי"ק יש כאן מסרון פירות המחוברין לקרקע בכניסתה שלה וביציאתה שלו ויתסרו הדברים מן בכניסתה עד בכניסתה והמו"ל שם לא דקדק יפה ע"ש. (מן הקרקע). בתורי"ד ליתא ועי' בדבור הקודם. **ה** וקנים. בכי"ק הוקנים וכן הוא בסמוך גני זיתים וגפנים. וילקח. בכי"ק ילקח וכן בסמוך שם; בהן. במסב"ב מהן. מפני (שהן) שבח. במסכי"ל ליתא וכסמוך ליתא; בכי"ף משום שבח וכן בסמוך; בכי"ק.. בבור וכסמוך שם שבח. (לעצים). במסב"ב ליתא. רבי יהודה. נד"ל ובכי"מ ובכי"ף רשב"ג ועי' חוי"ש ובפי' הרמב"ם ועי' ברן.

תוספות רע"ק

ג [אות פ] במשנת המחוברין לקרקע שלו.

ג נפלו לה. ע"פ ע"פ מיי' שם הכ"ל פוס"ב שם פ"ו ס"ה כ"ל: ובהכ"א. מיי' שם הכ"ב פוס"ב שם פס"ו; **ד** רש"א. שם: **ה נפלו לה עבדים.** ע"פ ע"ב: רשב"ג אומר. מיי' שם הכ"ג פוס"ב שם ס"ל: נפלו לה זיתים. ע"פ ק"ע ע"פ מיי' שם פוס"ב שם.

יבין תפארת ישראל יבין

שידע בהן: טו) אפילו נפלו משנתארסה. מיהו משנתארסה בידועים לא תמכר, ואם מכרה קיים. וקיי"ל כר"ש [ל' סי"ח]: טז) ומשביחין עדיין בקרקע: יז) שמין הקרקעות כמה הן יפין עם הגדולין שבהן, בשעת הנפילה: יח) דס"ל מה שלא נדל ברשותו ה"ל כקרקע, ומה שנדל ברשותו ה"ל פירות ושלו הן: יט) אף שלא נדל ברשותו, ואפילו עומדין ליקטר שנגמרו, דאע"ג דקיי"ל כל העומד לקטר נקטר דמי, הכא כ' תקנו חז"ל שיהיו שלו: כ) כשנשאת: כא) כשמנרשה: כב) כיון. פירות וכו': כג) כחכמים לעיל: כד) ולחכמים המחוברים ביציאתה שלו [ועי' פ"ע מ"ג]. וקיי"ל כר"ש [פ"ה]: כה) רק כשתרלה: כו) ר"ל כבוד בית אביה: כז) דומיא דעבדים קתני שעושין רק מעט כדי טיפולן: כח) אבל בתיבשו לגמרי, לכ"ע ימכרו: כט) [ל"ל כגי' הרא"ש דגרים בסיפא

שאילו היכא שהפירות נגמרים והגיעו לתלוש. הרא"ש: ד [אות פא] תוי"ט ד"ה וביציאתה כו'. והר"ן כתב בשם הראב"ד. גם הרא"ש כתב כן בשם הראב"ד:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

אביה. המוציא הוצאות על נכסי אשתו[לא] הוציא הרבה. ואבל קימעא[לא]. קימעא ואכל הרבה. מה שהוציא הוציא. ומה שאכל אכל[לב]. הוציא ולא אכל. ישבע כמה הוציא ויטול[לג]: ן שומרת יבם[לד] שנפלו לה נכסים[לה]. מודים בית שמאי ובית הלל שמוכרת. ונותנת. וקיים[לו]. מתה. מה יעשו בכתובתה[לז] ובנכסים הנכנסין והיוצאין עמה[לח]. בית שמאי אומרים. יחלוקו יורשי הבעל עם יורשי האב[לט]. ובית הלל אומרים. נכסים[מ] בחזקתן[מא]. וכתובה[מב] בחזקת יורשי הבעל. נכסים הנכנסים והיוצאים עמה. בחזקת יורשי האב: ן הניח אדון מעות ילקח בהן קרקע[מג]. והוא אוכל פירות. פירות התלושין מן הקרקע. ילקח בהן קרקע. והוא אוכל פירות. המחוברין בקרקע[מד] אמר רבי מאיר. שמין אותן[מה] כמה הן יפין בפירות. וכמה הן יפין בלא פירות. והמוחר ילקח בהן קרקע. והוא אוכל פירות[מו]. וחכמים אומרים פירות

שלה דמי ואפילו הכי סבר דלא חמכור מכוס שבת בית אביה להכי אשמועינן משנה יתירה דזיתים דוקא דומיא דעבדים חולק חנא קמא אכל בשדה שלה מודה. ועוד גראה לי דאיצטריך לר' יהודה דלו מרישא הוה אמינא ההיא דוקא בעבדים אלא לאחר כוס שיכות בהו דאף ע"ג דדמי לשדה אאינה שלה לענין מכליא קרנא מכל מקום איכא דומיא בזה שבזיתים יש שיכות לאחרים ובעבדים אין שיכות לאחרים והוה אמינא דכי סבר רבי שמעון בן גמליאל דאיכא מכוס שבת בית אביה בעבדים שאין לאחרים כוס שיכות בהן הילכך איכא בהו מכוס שבת בית אביה אבל בזיתים שהם בשדה שאינה שלה אימא כיון דיש לאחרים שיכות בקרקע שהם עומדים וכו' ליכא בהו טעמא דכבת בית אביה קמל"ן דאפילו הכי ס"ל לר' יהודה דיש שבת בית אביה והשתא אפשר דאתא"ל דרשב"ג לא פליג בסיפא ומודה לתנא קמא ואף ע"פ שלדברי הר"ב והרמב"ם בפירוקו א"א לומר כן שואל ופסקו כר' יהודה ואין טעם בדבר אלא מכוס דבסיטתיה דרשב"ג אמרה ואם רשב"ג מודה לתנא קמא בסיפא אם כן הלכתא כת"ק דר' יהודה מ"מ חזינן להרמב"ם שבחיבורו פכ"ב מהלכות אישות חזר בו ואע"פ שפסק כת"ק דרשב"ג דרישא. בסיפא פסק כת"ק. הלכך גראה לי ודאי דטעמו כמו שכתבתי באחרונה ודר' שמעון בן גמליאל מודה בסיפא לת"ק מהטעם שכתבתי ואתי נמי שפיר דברישא נקט רבי רשב"ג ובסיפא נקט רבי יהודה: ישבע.

והלכתא כותיה: קימעא. דבר מועט ואפילו כל שהוא: ישבע כמה הוציא ויטול. ובגוונא זו כפין של תורה הוא והני מילי שהיה הבעל כנגד האולה לו יותר אבל אם היתה האולה יתירה על הבעל בגוונא שהוציא כנגד הבעל ויטול כנגד הבעל בלבד והשאר יפסיד. וכל זה כשגירשה הבעל. אבל אם מרדה היא. בין אכל הבעל. בין לא אכל. ישבע כמה הוציא ויטול כנגד הבעל ובנכסי לאן ברזל כל הבעל דאמרינן אם הוסיפו הוסיפו לו: ן שנפלו לה נכסים. מבית אביה בעודה שומרת יבם: מה יעשו בכתובתה. מנה. ומאתים. ותוספת. וגדוניה. שהכניסה לו וקבל עליו אחריות: ובנכסים הנכנסין והיוצאין. נכסי מלוג שבעלה מכעלה יולאים עמה: בית שמאי אומרים יחלוקו יורשי הבעל עם יורשי האב. דספק נשואה ליבם היא ואינה בחלי ירושתה מספק: נכסים בחזקתן. נכסי לאן ברזל בחזקתן ולא לאיפרש בחזקת מי לי בחזקת יורשי הבעל אולל ואחריותן עליו לי בחזקת יורשי האב שהיו שלה ובפ"ד מיבמות תמלא המשנה הזאת: ן ילקח בהן קרקע. לפי שכתובתה על נכסי בעלה הראשון לפיכך נכסי המת אחראין לכתובתה אלא שהיבם אוכל פירות אם מיבם אותה*) [וכבר] מבלטלי משתעבדי לכתובה: שמין אותם. דכל מה שגדל ברשות המת אחראין לכתובה: וחכמים אומרים פירות המחוברים לקרקע שלו. בגמרא

*) בר"ב ד"ר דפנר והתוי"פ תקן כלפנימו.

פירש הר"ב כעין של תורה שכן כל שבועות המשנה כעין של תורה תקטה כמ"ש הר"ב בפרק דלקמן מ"ז והא נמי דכתב אבל אם היתה היולאה יתירה וכו' ישבע שבועת התורה לאו למימרא שהיא שבועה מן התורה דהא תנן ברפ"ז דשבועות כל השבועות שבתורה נשבעים ולא משלמין. אלא שבועה כעין של תורה קאמר. ומ"ש הר"ב אבל אם מרדה וכו' ישבע כמה הוציא ויטול דאדעתא למשקל ולמיפק לא אקני לה. הרי"ף. וכתב הרמב"ם פרק כ"ג מהלכות אישות דמה שאכל יכומו לו ויכנו לו ממה שראוי ליתן לו מן האולה. ולא ידעתי למה לא העתיקו הטור והש"ע: ן מודים ב"ש וב"ה שמוכרת וכו'. אע"ג דפליגי ["ברים פירקין] באלרוסה ממש דב"ש אומרים תמכור וב"ה אומרים מודים ב"ה שמוכרת בתחלה אלא דמ שומרת יבם לאלרוסה לפי שאלרוסה קנויה עד שנתחייב הבא עליה שקילה הלכך כ"כ זכה בה שאין לה למכור לכתחילה אבל בשומרת יבם שהבא עליה לא מחייב אלא מלקות אימור ודאי דבזמותה נפלו הילכך מוכרת לכתחלה כ"כ כ"י בפ"ד דיבמות. והתוספות ברים פירקין כתבו דשאני אלרוסה דבודאי ליכא קיימא דכל המארס דעתו ליכא הלכך לכתחלה לא תמכור אף ע"פ שהיא ודאי אבל בשומרת יבם כך עומדת לחליצה כמו ליבום והולד והיא ודאי אמרו חכמים דתמכור לכתחלה [ועיין מ"ש במשנה א' בד"ה וב"ה אומרים כו']: יורשי הבעל עם יורשי האב: עיין מ"ש במשנה ג' פ"ד דיבמות: נכסים בחזקתן. כתב הר"ב ולא

לתוס'

יכין תפארת ישראל יכין

בסיפא נמי רשב"ג, מדמקשי הש"ס לפ"ד דבשדה שלא דוקא פליגי, ומקשה והרי עבדים דבשדה שאינה שלא דמי ופליגי. אם איתא דגרים [בסיפא ר"י, נגרא אגברא קמיה. ופי' תוי"ט]: ל) על נכסי מלוג: לא) מעט: לב) ואין לו לו לה תביעה זע"ז (אלא) מה שאחד הוא יותר מחבירו: לג) מה שהולא נגד הבעל ולא מה שהולא יותר: לד) הממתנת להתיבם: לה) מבית אביה בעודה שומרת יבם: לו) דדוקא באלרוסה פליגי ברים פרקן, דקנויה נמורה דהבא עליה בסקילה, משא"כ יבמה לבוק רק בלאו, ונם קדושין תופסין בה, ואו דאלרוסה ודאי לאכשא קיימה, מה שאין כן זאת שמא תאלוך: לז) ק' ור' ואוס', ונדוניה שהכניסה שאחריותן אבעל, וקרויין כולן כתובתה, מדנכתבין בכתובתה: לח) נכסי מלוג כמלוביה ומה שירשה, שאין באחריות הבעל: לט) רק נכסי מלוג. ומילי בעשה בה מאמר, דלב"ש ספק נשואה היא אז: מ) נכסי לאן ברזל: מא) בחזקת ב' היורשים, וזה לב"ש, דלא פליגי רק בנכסי מלוג: מב) ק' ור' ואוס' [עיי' פ"ד דיבמות]: מג) דכתובת' רק על נכסי המת, וסברה לי' מבלטלי משתעבדי לכתובה: נכ"ם

ציונים

המוציא. נ"מ נ"מ פ"ל מ"ו שם פכ"ג ה"ח מוס"ע שם מ"ו פ"ח ב"ב: ן שומרת יבם. פ' ע"ב ובמוס נ"ח כ"ל מ"ו: שם פכ"ב ה"י ופ"ג מפלו מחלות ה"מ מפ"ב מ' נ"ל מוס"ע שם מ"ו קים פ"ב: ובה"א. מ"ו שם מוס"ע שם: ן הניח אחיו. שם מ"ו שם ה"ב מוס"ע שם מ"ו קכ"ח מ"ה: פירות התלושין. מ"ו שם מוס"ע שם: פירות המחוברין. מ"ו שם ה"ב מוס"ע שם פ"ב: והחיא. מ"ו שם מוס"ע שם פ"ה:

שנויי נוסחאות

הוצאות נד"ג ומשכי"ר יצאות: נכי"ק יצאות. ן שומרת כו' וקיים. נד"ג וכי"ק וכרי"ף שהיא מיבמת.; ומשכי"ר שאם מובמת.. קיים ומ' שם נגמ'. מה יעשו. נכי"ק ומשכי"ר מה יעשה וכ"ה ברי"ף ד"ק. הנכנסין והיוצאין. בתוכי"ה היוצאין הנכנסין. יחלוקו. נכי"ק יחלקו. יורשי הבעל עם יורשי) האב. ברי"ף ד"ק ליתא; ומשכי"ר להפך יורשי האב עם יורשי הבעל. ו כ ת ו ב ה. נד"ג כתובה. נכסים. נכי"ק ומשכי"ר ונכסים. ן הניח. ומשכי"ר הניח לו. (פירות) התלושין. בתוכי"ד תלושין; נד"ג ליתא. בהן. נד"ג מהן. המחוברין בקרקע. נד"ג והמחוברין לקרקע; נכי"ק פירות מחוברין לקרקע ומשכי"ר פירות המחוברין. וכ"ה ברי"ף ובתוכי"ד (ונחס..לקרקע). אמר ר"מ. נד"ג ר"מ אומר. הן יפין כו' הן יפין. נד"ל היא יפה.. היא יפה וכן הגיה סב"ח והוסיף לאגיה שמין אותה ועי' לעיל מ"ג.

תוספות חדשים

ן הר"ב ד"ה שנפלו וכו' בעודה כו' עכ"ל. בס"ה דיבמות דל"ע מקבין מ"ם רישא דלא פליגי בג"מ שהם שלה ומ"ם סיפא דפליגי ומתכן אבי רישא מנפלו לה כשהיא שומרת יבם סיפא דנפלו לה בחיי בעלה וקסבר אבי ידו כידה ורבנן מוקי לדידי ולדידי שנפלו לה כשהיא ש"י רישא דלא מעיד בה מאמר וסיפא דמעיד בה מאמר וקסבר רבא מאמר לב"ם עושה ספק נשואה לחלוק בנכסים:

ראשון לציון

במשנה אמר רבי שמין אותה כו' במכב"ג ליתא ת"ר מאיר שמין כו' ובן בסרי"ם והרא"ם:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

בגמרא פריך והא כל נכסיו אחראין וערבאין לכתובה ומכי הני שלה: כל הקודם זכה. קסברי מטלטלי לכתובה לא מבעבדי אח"כ תפסה ומחייס דבעל בעינן תפיסה והוא הדין גמי דפליגי הכספים דמ"ש כספים מפירות תלושין והלכה כחכמים: הרי היא כאשתו. שמגרשה בגט ומחזירה ולא אמרינן ובמה אמר רחמנא ופליין יבומין ראשונים עליה ולא תסגי לה בגט והכי גמי כשגירשה הוה אמרינן מצוה דרמא רחמנא עליה הא קעבדה ותיקן עליה באיסור אשת אח ולא מצי להחזירה קמ"ל דאמר רחמנא (דברים כ"ה) ולקחה לו לאשה כיון שלקחה הרי היא כאשתו: ח כל נכסיו. שירש מאחיו אחראין לכתובתה: גירשה אין לה אלא כתובה. אבל כל זמן שלא גירש היו כל הנכסים משועבדים לה: הרי [היא] ככל הנשים. שהמגרש את אשתו והחזירה על מנת כתובה הראשונה החזירה ואלטריך לאשמועינן הא ביבמה דלא תימא אשתו היא דאיהו כתב לה כתובה ממנו אבל יבמתו דלאו איהו כתב לה אלא נכסי בעלה הראשון הוא דהוו אחראין וערבאין היכא דגרשה והדרה. אימא כתובתה מיניה קמ"ל:

המחוברים בקרקע שלו סו) התלושין מן הקרקע. כל הקודם זכה בהן. קדם הוא זכה סז). קדמה היא ילקח בהן קרקע. והוא אוכל פירות. כנסה סח) הרי היא כאשתו לכל דברים). ובלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון סט): ח לא יאמר לה הרי כתובתיך מונחת על השלחן עם). אלא כל נכסיו ע). אחראין לכתובה. וכן לא יאמר אדם לאשתו. הרי כתובתיך מונחת על השלחן. אלא כל נכסיו אחראין לכתובתה. גירשה עא) אין לה אלא כתובתה החזירה הרי היא ככל הנשים עב). ואין לה אלא כתובתה בלבד עג):

לאיידי דלעיל מכוס כך אתכוס תנא ותנא שלו כדלעיל ובעינן מטלטלי דלא מבעבדי לכתובה עיין מ"ש במ"ה פ"ט דכתרים: הרי היא כאשתו. פירש הר"ב במגרשה כו' ולא אמרינן כו' מצוה דרמא רחמנא עליה עבדה הואיל ונולדה ליקו עליה בעיטולי שעה באיסור אשת אח. אע"ג דכשיבמה מותר לבא עליה ביאות הרבה בכל עת שירצה ואיה לן למימר מצוה דרמא רחמנא כו' דסברא הוא דלא אמר רחמנא ויבמה כדי לגרשה לאלתר תוספות. וכתב הר"ב קמ"ל כתב רש"י והאי ויבמה דרשינן לבע"כ ביבמות ע"כ וכ"כ בפ"ד דיבמות. ונראה לי דבאנס נדחק לפרש כן דאף לענין יבומי הראשון עליה אלטריך לענין אשת אחיו שלא היה בעולמו ואתיבמה ומת כמו שכתבתי במשנה ב' דפרק ב' דיבמות. ואמרינן התם בגמרא דף כ' דמסתברא למשדי היתירא דלאשה אהיתרא דמיבם אשת אח וכי הכא. ולמשדי איסורא דעדיין יבומי הראשונים עליה אאיסורא כי התם פרק ב'. ומ"ש הר"ב דאמר רחמנא ולקחה לו לאשה. דלאשה קרא יתירה רש"י: ח על השלחן. הן מעות שהוא משתמש בהן אם הוא שולחני. רש"י דף פ"ח: וכן לא יאמר אדם לאשתו כו'. דמהו דתימא דטעמא דלא ייחד לה ליבמה כדי למכור שאר נכסים דאיהו יכול למכרם כיון דלא כתב לה דקנאי אבל באשתו לא שייך לומר שלא יוכל למכור מהאי טעמא. דהא כתב לה דקנאי וסמכה דעתה כשמייחד קמ"ל. גמרא. כפי פירוש התוספות: גירשה אין לה אלא כתובתה. פירש הר"ב אבל כל זמן שלא גירש היו כל הנכסים משועבדים לה כלומר והיו רשאי למכור כלום. גמרא. דאי מכוס נופה פשיטא דאין לה אלא כתובתה. אלא ודאי לדיוקא דיליה תניא למידק הא לא גירשה לא וכתב רש"י ומרישא לא ממעינן דתנן כל נכסיו אחראין דהתם עלה טובה דהא (כרשותו) [נאשתו] דיכול למכור ואפ"ה תנן דלא כדאיתא בגמרא לעיל דף פ"ח ופירש שם רש"י שמא יאבדו המטלטלין ונמצאת בלא כתובה ולריך לכתוב כתובה אחרת והתוספות פירשו שלא תהא קלה בעיניו להגליהה. ועוד כתבו התוספות והא ממעינן מרישא הניח אחיו מעות ילקח בהן קרקע וכיון דלריך לקנות א"כ א"א לו למכור וי"ל דאי מרישא ה"א דוקא כנגד כתובתה אבל כל הנכסים לא קמ"ל ממשנה יתירה. ע"כ: ואין לה אלא כתובתה בלבד. כתב הר"ב ואלטריך לאשמועינן הא ביבמה. כלומר אף ע"ג דבשאר הנשים תנן לה בש"פ דלקמן. ומ"ש אימה כתובתה מיניה כלומר מגבד מה שיש לה על הראשון לפי שעכשיו כשלקחה ביטולי עלמו יהיה מחויב לעשות לה כתובה ממנו והראשונה במקומה עומדת קמ"ל דאין לה אלא כתובתה פירש האחת שהיה לה כבר. וכתב התוספות ותימה וליתני הניח דהכא ולא ליתני הניח דאשתו במעינן מק"ו דיבמתו וי"ל דשמא ה"א סברא איפכא. ע"כ. דה"א דוקא יבמה בקודם שגירשה גמי לא הוה לה כתובה מיניה ומטולם לא שעבד הוא כלום כנגדה ולפיכך דין הוא שעכשיו כשמחזירה שעל דעת כתובה הראשונה הוא מחזירה אבל אשתו שכבר ביטולין הראשון היה הוא משועבד כנגדה. כשעכשיו חוזר ומשאה אימא מסתמא אדעתא שישעבד לה שניה כנגדה הוא שנשאה ויהיו לה שתי כתובות. הלכך לריכא. ל"ל:

יכין תפארת ישראל יכין

מד) בש"ס מקשי, והרי משועבדים לכתובתה, ומשני הני שלה וילקח בהן קרקע ויאכל פירות: מה) דש"ל מטלטלי לא מבעבדי לכתובה רק בתפס מחייס דבעל. וה"ה דפליגי בכספים: מו) שבעלה: מז) שמגרשה ומחזירה: מח) ר"ל רק לדבר זה אינו כאשתו, שאין נכסים משועבדים לכתובתה, רק בלא הניח המת כלום, אז כתובתה ק' מהשני [עי' יבמות פ"ד פי' י"פ]: מט) והשאר שיירשתי מאחי אמכר: נ) שירש מאחיו: נא) לאחר שיבמה: נב) אף שלא נתן לה כתובתה עדיין, כל נכסיו משועבדים לכתובתה: נג) דסד"א שיהיה לה ב' כתובות שבעל הראשון ומהשני:

שנויי נוסחאות

בקרקע. נד"ל ובכי"ק ובמבכי"ל לקרקע. התלושין. נד"ל ובכי"ק ובמבכי"ל והתלושין. כל הקודם זכה בהן. נד"ל ובכי"ק ובתוס"ד. בהן ובהן. בהן זכה בהן: ובמבכי"ל שלה ?) כל הקודם זכה. היא (ילקח בהן קרקע והוא איכל פירות) בנסה. נד"ל היא זכתה בנסה ולתה. בנו"ל בנסה סתם. ובלבד. במבכי"ל בלבד. הראשון. בנו"ל ד"ל הראשון לכל דבר. ח מונחת כו' נכסיו כו' לכתובה. נד"ל ובכי"ל לכתובתה: ובמבכי"ל מונחת ליך.. נכסי כו' לכתובתיך. וכ"ה ליך גם בנו"ל ד"ל וכן בסמוך. (וכן לא יאמר כו' לכתובת'). נד"ל ובמבכי"ל ליתה כ"ז. (אלא) כתובתה. במבכי"ל ליתה: ובמבכי"ל.. כתובה. ואין לה אלא כתובתה (בלבד). נד"ל ליתה וכן ליתה בכי"ק (וגם אין..; ובמבכי"ל ריש לא) ח' כתובה. ועי' בגמ' שם ול"ע:

לקוטים

ח תוי"ט ד"ה גירשה וכו' והתוס' פי' וכו' ז"ל הב"ד וכתבו עוד התוס' דלפי המסקנא דרבי אבא הוא טעמא דתרתי מכוס אינה כיבמתו כיון באשתו ולפיכך יש לתמוה על התו"ט דבכיון דלאי טעמא דאינה ר"ל דעכ"פ עכ"ל ובלא עיון כתב כן דמאי דמשיק התם דטעמא דר' אבא מכוס אינה היינו לדעת דאין רגיל מלא מיהנה כתובה לגבות מחיים מיהו לפי סתמת דקי"ל הכי דלא ניתנה כמ"ש כל הפוסקים א"כ הי"ט דרבי אבא והין כאן טעמא דאינה בלא ולא על התו"ט תלוגות הב"ד אלא על רש"י דדבריו הן דברי רש"י ז"ל. (ש"ל):

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

פרק ט **א הכותב** לאשתו וכו'. פירש הר"ב אע"ג דלא קנו מידו וה"ס לאומר בלבד דמהני כדתני ר' חייא האומר. גמרא. ומ"ש הר"ב שנתנה הבאה לו לאדם ממקום אחר פירש"י שאינה ירושת אבותיו אלא ע"י מעשיו תבא לו כגון נחלת אשתו הבאה לו ע"י נכוחין שלו דהואיל ומנוס תקנתא דידיה תקון רבנן והוא בא למחול עליה מחול. ומקשה בגמרא א"ה אפילו נכוחה נמי ומנני דכיון שנשאה הרי הוא כשותף בנכסיה וכיון שנכסיה שלו לריך [לשון] מתנה ואין מועיל לשון דין ודברים. ומ"ש הר"ב אדם מתנה עליה שלא יירשנה. הכי איתא בגמרא. ומייתי ראיה דכמו שאם יתנה בהדיא שלא יירשנה דמהני הוא הדין נמי לענין שאר תנאים שיכול להתנות ומהני אלא דהכא בתנאי זה אינו בטלא שלא יירש כמו שמפרש הר"ב בסמוך. ומ"ש הר"ב ואי קנו מינה לאחר שנשאה כדמפרש טעמא בגמרא דמנופה של קרקע קנו מידו ומתנה גמורה היא: דין ודברים. כ"ל דבלשון דין אין לי בלתוד הוי סני בסרי מסלק עצמו שלא יהיה לו דין על אלו הנכסים ומה לו עוד ולא נקט ודברים אלא לגופיה בעלמא שכן דרך בני אדם לומר שאפילו בדברים לאוקמי לה בדינא ודיינא מסלק עצמו: אין לי. לשון חכמים הוא לומר אין לי במקום לא יהא לי. רשב"ם פ' חזקת דף מ"ג: שאם מכרה ונתנה קיים. והקשה הר"ן דהא בלאו תנאה נמי הכי דינא כדתנן ריש פרק דלעיל עד שלא נשאת ונשאת אם מכרה ונתנה קיים ואע"ג דאמרינן לעיל אמרו ליה לרבן גמליאל הואיל וזכה באשה כו' בעיא בעלמא היא ורבן גמליאל לא חש לה ורמיה לדבר דמתמיהין בגמרא עלייהו דרב ושמואל דאמרי דבין נפלו לה משנשאת כו' הבעל מוציא כו'. [כמ"ש הר"ב לעיל לפסק הלכה] כמאן דאמרינן כדבותינו ולא אמרינן אמרו לו. [וי"ג] דמהא שמעינן דהאי תנאי מהני אפילו לנכסים שנפלו לה אחר שנשאת דלכ"ע מכרה בטל והא כתב לה דין ודברים בעודה ארוסה מכרה קיים ע"כ. וכן מסיק הרא"ש. ובתוספות בד"ה רב אחי כו' כתבו תימה אמאי קתני אחש מכרה ונתנה קיים דיעבד. לכתחלה נמי תמכור עכ"ל. ולתרץ תמיהתם איכא למימר דהא"כ דאפילו מוכרת לכתחלה ודקתני בלשון דיעבד חיידי דר"פ דלעיל דקתני דיעבד הגא נמי הכא דיעבד. ואם נפשך לומר כן אף קושייתם הר"ן מסולקת דלהכי מסתי תנאה דאפילו לכתחלה יכולה שתמכור. וכבר כתב הטור סימן ל"ב בשם ר"י דס"ל שאין תנאי דבעודה ארוסה מועיל בנכסים שנפלו לה משנשאת וא"כ ע"כ לתרץ קושייתם הר"ן ל"ל דלכתחלה מועיל התנאי: עד עולם. דאי לא כתב לה עד עולם. ה"א פירי דפירי אכיל להכי איצטריך עד עולם ואי כתב לה עד עולם ולא כתב לה פירי פירות ה"א לעולם אפירותיהן קאי ופירכו התוספות דהוה אמינא עד עולם אפירות בחייה ובמותה לא יאכל פירות להכי איצטריך פירי פירות אומר דלא יאכל לעולם לא פירות ולא פירי פירות. [ומ"ש הר"ב והלכה כר"י עיין בדבור דלקמן]: כתב לה כו' ובפירי פירותיהן. הכי גרסינן ברוב ספרים וגל"ל דסתם לן כר' יהודה. והא דלא תני נמי עד עולם שמא לא חש להאריך אלא לסתום כר' יהודה. תוספות: מפני שהתנה על מה שכתוב בתורה. כתב הר"ב דכתיב וירש אותה וכו'. עיין ברפ"ח דב"ב ובסם אפרש בס"ד: וכל המתנה וכו'. תנאו בטל. מסקי הפוסקים. דהכא דבממון אפילו

פרק ט **א הכותב** לאשתו דין ודברים אין לי בנכסיך. בעודה ארוסה אמרו לה לכשתנשאי לי דין ודברים [אין] לי בנכסיך אע"ג דלא קנו מינה מוכרת ונותנת ומכרה קיים שנאלה הבאה לאדם ממקום אחר אדם מתנה עליה שלא יירשנה ואי קנו מינה אפילו לאחר שנשאת מכרה קיים אבל פירות אוכל ואם מתה יורשה דהכי משמע בנכסיך אין לי דין אבל בפירותיהן יש לי דין וכל זמן שהן בנכסיך שאת בחייס אין לי דין ודברים בהם הא לאחר מיתה יש לי בהם דין ודברים: רבי יהודה אומר לעולם הוא אוכל פירי פירות. בגמרא מפרש אלו הן פירות ואלו הן פירי פירות הכניסה לו קרקע ועשתה פירות אלו הן פירות. מכר אלו הפירות ולקח בהן קרקע ועשתה פירות הרי הן פירי פירות. וכשאמר לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן בלבד אוכל פירי פירות לדברי ר' יהודה דהא לא סלק נפשיה אלא מן הפירות בלבד והלכה כר"י: רשב"ג אומר אם מתה יירשנה מפני שמתנה על מה שכתוב בתורה. דכתיב (במדבר כ"ז) וירש אותה. מכאן שהבעל יורש את אשתו. אבל מסקנא דמלתא שירושת הבעל את אשתו אינו מן התורה אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא ואף עפ"כ הלכה כרשב"ג לא מפני שמתנה על מה שכתוב בתורה אלא שחכמים עשו לה חזוק כשל תורה: יעתנו

פרק ט **א הכותב** לאשתו דין ודברים אין לי בנכסיך. זה אוכל פירות בחייה. ואם מתה יורשה. אם כן למה כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך. שאם מברה ונתנה קיים. כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן. הרי זה אינו אוכל פירות בחייה. ואם מתה יורשה. רבי יהודה אומר. לעולם אוכל פירי פירות. עד שיכתוב לה דין ודברים אין לי בנכסיך. ובפירותיהן. ובפירי פירותיהן עד עולם. כתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך. ובפירותיהן. ובפירי פירותיהן בחייך. ובמותך. אינו אוכל פירות בחייה. ואם מתה אינו יורשה. רבן שמעון בן גמליאל אומר אם מתה יירשנה. מפני שהתנה על מה שכתוב בתורה. וכל

פ"ט **א** הכותב. פ"ג פ"ת ק"ב פ"ג מי' פכ"ג מהני מישום ה"ב מפ"ג מ' פ"ח מוכ"ם אתא"ם מי' נ"ג כ"ח: כתב לה. מיי' שם ה"ג מוס"ם שם פ"ז: ר"י אומר. לו ע"ת: כתב לה. מיי' שם ה"ג מוכ"ם שם פ"ת: רשב"ג אומר. ירוש' נ"ג פ"ת פ"ה: מ"ו שם מוכ"ם שם פ"ת: וכל

שנויי נוסחאות

פ"ט א (בחייה). במשנ"ל ליתא. א"ב נכי"ק וא"ב. למה כתב לה (דין ודברים אין לי בנכסיך). בהוכי"ד ליתא. **בנכסיך** ובפירותיהן. במשנ"ל עליך (ז) ובפירותיהן. (הרי זה) אינו במשנ"ל אין ליתא. (בחייה). בד"; ליתא. אוכל פירי פירות עד. נכי"ף ובתוכי"ד הוא אוכל.. וכ"ה נכי"ק (ובסי בפירי..); נרי"ף ד' לחס.. פירות ופירי פירותיהן עד; במשנ"ל הוא אוכל פירות עד. עד עולם. נכי"ק ונרי"ף ד"ק עד לעולם; בד"ל ליתא מעד עולם עד בחייך ובמותך. כתב כו' (ובפירי פירותיהן) בחייך. בד"ב ודי"ו ליתא; נרי"ף ד' לחס וסף [עד עולם] (ז) בחייך. (אם) מתה יירשנה. במשנ"ל מתה יורשה וליתא. (מפני) שהתנה. נכי"ק ובתוכי"ד ליתא; במשנ"ל .. שמתנה. על מה שכתוב בתורה. נכי"ק על הכתוב. ובסמוך על הכתוב שבתורה.

תוספות חדשים

פ"ט א בתוי"ם ד"ה דין ודברים כו' ומה לו עוד ולא נקט כו' ולי נראה דדין אין לי לאוד י"ל דלא רולה להכנה לדין בטיל הנכסים אם לא תתן לו מדעתה אבל לא סילק ממיקר הנכסים מכ"מ בשם הוא יהא מוחזק כגון גבי פירות שאכל שלא יחזיר דנעל הבטר ידו על התחתונה כדאיתא בגמרא כאן שמפרשים לשון הטור בדבר הגרוע מכל מה שתפסר לקר נרוך לכתוב ג"כ ודברים. וקל: (ממכותם ח"ג ל"ל):

תוספות רע"ק

פ"ט א [אות פב] תוי"ם ד"ה שאם מברה כו' אף קושיית הר"ן פסולקת כו'. אינו מישוב כ"כ דנהי די"ל דאם מברה לאו דוקא מ"מ ביון דבלא"ה הסבירה מהני דיעבד. ועיקר התנאי הוא לענין לכתחלה לא הו"ל למתני. למנקט לשון דיעבד דהא ל"צ לתנאי לענין דיעבד ('עיין חוס' ע"ח ד"ה האשה) גם מ"ש התוי"ט וכבר כתב הטור וכו' וא"כ ע"כ לתרץ קושית הר"ן. אינו מוכרח די"ל דהטור ס"ל כהירוץ תוס' דמתני' אתי' כאמרו לו והעתקתי דבריהם לעיל רפ"ח ס"א בתוי"ם ד"ה עד שלא נשאת: [אות פג] שם תוי"ם ד"ה עד עולם כו' ושבמותה לא יאכל פירות כו'. דאלו לכל ימי חייה אף אם לא כ' עד עולם הכי הוא ועיין מ"ש תוס' בשם רש"י. וע' בתשובת מהר"א ששון סימן מ"ח: [אות פד] שם ד"ה כתב לה כו' וא"ל דסתם לן כר"י. לענ"ד י"ל דהוי כרבנן ואשמעינן רבותא דלא נימא כיון דבכתב ובפירותיהן לחוד מסולק מכל פירות. כי כתב נ"ב ובפירי פירותיהן י"ל ביון דנחית למנינא ולא סני ליה באמירת פירותיהן לחוד דבא למעט דמירות השלישי יאכל קס"ל דס"ם אינו אוכל כלל פירות.

יבין תפארת ישראל יבין

פ"ט א) בעודה ארוסה, וה"ס דבלאומר מהני, מדלא קנה עדיין הנכסים. אבל בנשואה צריך קנין, וקודם שנתארסה לא מהני סילוק אפילו בקנין: ב) לכשתנשא: ג) דמדיד בעיה"ט על התחתונה, תלינן דנחכוון למכירה, מדאינה רגילה למכור מפני שבת בית אביה. מיהו מוכרת אפילו לכתחילה, דבדיעבד בלא אמירתו מהני, כרפ"ח, אבל אין לומר דמהני תנאי לנכסים שירשה אחר שנשאת. דלהנהו אין מועיל הנאי שמקודם שנשאת, וי"ל דמהני [אה"פ ג"כ]: ד) שימכור הפירות ויקח קרקע ויאכל ממנה הפירות: ה) והכי קיימא

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ב ינתנו לכושל שבהן. אית דמפרשי למי שמטרו מאוחר שהוא כושל ואלם שבכולן שאינו יכול לטרוף לקוחות הקודמים לו. ואית דמפרשי לכתובת אשה והיא קרויה כושל שאין דרכה לחזור אחר נכסי המת ולבקש היכן יש לו קרקע כמו האיש. ואף ע"ג דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבעל חוב ולא לכתובת אשה הכא דלאו ברשותייהו מכחי שכירא לר' טרפון דמוליאין מיד הלוה או מיד שהפקדון אצלו ונתנין לבע"ח ולכתובה: ינתנו ליורשים. °ולא מהניא תפיסה: שכולן צריכין שבועה. °שהכא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה וכל זמן שלא נשבעו אין אנו יודעים אם יש להם עליו כלום הלכך מכמה המת זכו בהן היורשים וברשותן הן: **ג** כל הקודם בהם זכה. קדמו יורשים זכו ואין מוציאין מידם דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לב"ח ולכתובה. קדם אחד מהם האשה או המלוה זכה הוא [דר'] טרפון אית לי' תפיסה דלאחר מיתה מהניא: זכתה אשה יותר על כתובתה. אם קדמה ותפסה ויש יותר מן הכתובה או קדם ב"ח ותפס ויש יותר על חובו: המותר. ינתנו לכושל. זה בעל

המתנה על מה שכתוב בתורה. תנאו בטל ה): **ב** מי שמת והניח אשה. ובעל חוב ויורשין. והיה לו פקדון או מלוה ו) ביד אדרים רבי טרפון אומר. ינתנו לכושל שבהן ח). רבי עקיבא אומר אין מרחמין בדין אלא ינתנו ליורשין. שכולן צריכין שבועה ט) ואין היורשין צריכין שבועה י): **ג** הניח פירות תלושין מן הקרקע יא). כל הקודם זכה בהן. זכתה אשה יותר מכתובתה. ובעל חוב יותר על חובו. המותר. רבי טרפון אומר ינתנו לכושל שבהן יב). רבי עקיבא אומר אין מרחמין

לאפילו בטל תורה תנאו קיים וכמו שפסק הר"ב בסוף פרק שביעי דב"מ וכתבתיו לעיל ריש פרק ה': **ב** והיה לו פקדון או מלוה. לריכא דאי תנא מלוה. בהא קאמר ר' טרפון משום דמלוה להאלהה נתנה ואינה קיימת בעין דמחסרא גוביינה משום הכי אמר רבי טרפון דלא מנתי ברשותא דיתמי אבל פקדון דאיתא בעיניה אימא מודה ליה לר' עקיבא [דכל היכא דאיכא ברשותא דיתמי איתא] ואי תנא הא. בהא קאמר ר' עקיבא כו'. גמרא: לכושל שבהן. כתב הר"ב אית דמפרשי למי שמטרו מאוחר כו' מסיים בגמרא והוא כסר. פירש [רש"י] והדבר כסר והגון לעשות כן. ואית דמפרשי לכתובת אשה מסיים בגמרא משום חיגא ופירשו התוספות שימלאו הנכסים הן בעיני האנשים ויהיה להן קופיים יותר. ומ"ש הר"ב ואע"ג דמטלטלי כו'. הכא דלאו ברשותייהו קיימי כו'. כך כתב רש"י °וכתב הרב רבינו נסים דלריך לומר דר' טרפון

ס"ל כר' מאיר. דאמר [פרק דלעיל מ"ז] דמטלטלי משתעבדי לכתובה דאי לא תימא הכי תינח ב"ח דאיכא למימר דכל אלא זכו בהן יורשים לאו מטלטלי דיתמי מיהו ומשתעבדי לבע"ח אבל לכתובה אמאי. דלא עדיפא מטלטלי דברשות אחרים מאותם

המתנה. קושין י"ב ע"ב ומ"ל יכולנו אלה ע"ב ה"ה בתוספות ע"ב ע"ל ניפין ע"ב ה"ל קתוקין ע"ל ה"ב ב"ב ע"ז ה"ז ב"ב ע"ח ע"ה: **ב** מי שמת. ע"ל ע"ל: אלא יתנו. (מיי' פ"ב מהל' מלוה) סמ"ג ע' ל"ד עוש"ע חו"מ סי' ק"ב ס"ב ופוס"ב חו"מ ס' ק"ז ס"ל: **ג** הניח פירות. שם: כל הקודם זכה. (מיי' פ"ח מהל' לוה"ל) סמ"ג ע' כ"ח ופוס"ב ס"ח) סמ"ג ע' כ"ח ופוס"ב חו"מ סי' ק"ג ס"ב ופוס"ב חו"מ סי' ק"ז ס"ל: **ג** הניח פירות. שם: כל הקודם זכה. (מיי' פ"ח מהל' לוה"ל) סמ"ג ע' כ"ח ופוס"ב ס"ח) סמ"ג ע' כ"ח

ומכרסינן בגמרא דלר"ע אפילו כולהו ימי דיתמי ולא הפסיד לא מסני ומפקינן מיניה ואידי דחנא ר' טרפון מותר תנא היכו ומי מותר כלומר דלר"ע אילמריך לאסמוטינן דלא תימא דמותר הוי כמאן דמונח אבתי במקום בתפס הלה ואי קדם הד ותפסו מהך ר"ל אינו יהיב ליה דתפיסתו תפיסה קמ"ל דלא. אלא דהוה כמו פקדון דלעיל: ד המושיב את אשתו חנונית וכו'. והלי דינא לא דוקא באשתו דכל אדם ומי ממיה אותו אפוטרופא מעכשיו כל זמן שירצה. כדתנן בפרק כל הנשבעים ואלו נשבעים שלא בטענה כו' והאפוטרופין ונקט אשתו לרבותא דלא תימא כיון שיש לה להשביעה כשתתבע כתובתה דלא תשבע אלא לבסוף וכסברתיה דר"ש בסיפא [דמתניתין ח'] דאינה חובעת כתובתה אין היורשים מעכבין אותה על אפוטרופא. הר"ן: משביעה. שלא עיכבה מכלו כלום. רש"י. וכתב הר"ב ויכול לגלגל שלא עשתה אותה על פלגה וכו' וכן נמצא הרמב"ם ולכאורה דאותה כלומר שהוא אותו שלא נתנה לו הכל ולא שיש בזה קפידה בין שתות לפחות משתות כדין האולמה ובלא גלגול לא תקנו להשביעה על פלגה ועיסתה ומפרש טעמא בברייתא בגמרא דאין אדם דר עם נחש בכפיפה [בתוך קופה] אחת: ה כתב לה. לאו דווקא וה"ה באמירה כל שהא פוטרה דמחילה באמירה בעלמא סגי. נמוקי יוסף: נדר. כתבו התוספות תימא אמאי נקט נדר דנדר לא שייך אלא באלמנה כדמוכח בפ"ד דגיטין [מ"ג] דתיקן ר"ג שתהא מודרת כו' ומי עליך לא שייך אלא בגרושה. וי"ל דאידי דנקט בסמוך נדר גבי יורשין נקט נמי ברישא ע"כ וכ"י מתרץ דהע"ג דלא נתקנה ["אלא] באלמנה מ"מ כיון שהנדר הוא להקל עליה ודינה הוא בשבועה אם לא פטרה בפירוש משתיהן היה יכול לומר לה לא פטרתיך אלא מן השבועה אבל בעלמא כל שחייב לחבירו שבועה ופטרו ממנו הרי פטור מכל נדר וכן איפכא. ע"כ: אבל משביע הוא את יורשיו. פירש הר"ב שלא פקדתנו בשעת מיתה ולא אמרה לנו קודם לכן ולא מינו בין שטרותיה בשעת כתובתה פרוע: ואת הבאים ברשותה. אם מכרה כתובתה לאחרים ונתגרשה ומתה והלקוחות תובעים כתובתה נשבעים אף הן בשבועת היורשים: אבל יורשיו משביעין אותה. אם נתאלמנה והיא או יורשיה נפרעין מן היתומים לריכים שבועה שהרי לא פטרן אלא ממנו אם תגבה כתובתה

ינתנו ליורשיך. יוסף נדרים פ"ט ה"ה: ד המושיב. פ"ו נ"ג מ"ד פ"ב מהל' מתנות פ"ח ה"ח פמ"ג שם פוסק פ"ט מ"ו ל"ז פרי' מ"ו נ' ומוכ"ש תו"ש פ"ו נ' ה כתב לה. שם פ"ח פ"ג ירוש' קדושין פ"ח ה"ד פ"ו' פרי' מהל' אישות ה"ב ופפ"ו מהל' מלוה ה"ז שם פ"ב ע' ל"ח ערכ"ש ה"ב כ"ר נ"ח כרי' מ' נ' ומוכ"ש תו"ש פ"ו פ"ו ע"ח פרי' מ' ופרי' ל"ז אבל כשבביע הוא. מ"ו שם פמ"ג שם ומוכ"ש שם: נדר ושבועה. מ"ו פ"ו מהל' מתנות ה"ב מרכ"ש ה"ב שם פפ"ו נ' מ' ותו"מ שם פרק י"ז: אבל יורשיו. מתנות פ"ח ה"ב

שנוי נוסחאות

ואין היורשין צריכין שבועה. כד"ל והיורשין אין צריכין שבועה. ד (את אשתו). כל"ק נ"ב ת"ר"ד ל"ל. אפטרופא. נכו"ק וכ"ס"ל וכמס"ל אפטרופוא; בעו"ל אפוטרופוס. שירצה ר"א. כו"ק שירצה [לא הושיבה חנונית ולא בנה אפטרופוא הר"ן אינו יכול להסביעה] ר"א והוספת גרי"ק היא עפ"י הבייתא בחולה בגמ' וכמסקנתא שם: נד"ל. ר' אלעזר אומר. ה"ן אין יכול. נד"ל וכו"ק וכמס"ל אינו יכול. אבל. כד"ל אלא. יורשיה. כמס"ל תיורשין. ברשותה. כד"ל אחריה וכלל המשנה לה"כ לגמרא. (נדר ו) שבועה. כמס"ל ליתא. אינו יכול. כמס"ל הוא אינו יכול. להשביעה לא היא ולא) יורשיה. כד"ל ליתא (ונס את יורשיה); נתו"ל להשביעה ולא את יורשיה; כמס"ל.. לא אותה.. וכ"ס כרי"ף ד"ק וכ"ס נכו"ק וכרי"ף ד' מלה (יכנס להשביע). (ולא) את הבאים כד"ל ואת.. ולית; כרי"ף ליתא למלת את. יורשיו. כמס"ל יורשיו.

תוספות רע"ק

וא"כ איך אפשר לומר דר"ט דהכא יסבור כר"ש א"כ בכתובה אף אם אינו ביד אחרים תובה דהא מפלגלי דיתמי לכתוב' משתעבד לר"מ: ד (אות פח) בהרע"ב ד"ה משביעה כו' ויכול לגלגל עליה כו'. אבל בלאו גלגול כגון שלא טענה אפוטרופסת א"י להשביעה על פלגה ועיסתה שהיא ממילא אפטרופסת עליהם דאין אדם דר עם נחש בכפיפה א' ושש"ה נקט אשתו דבזה עיקר פלוגתייהו דרבנן ור"א. וא"נ לס"ש התוי"ט ד"ה המושיב בשם הר"ן: ה [אות פט] בתוי"ט ד"ה אבל משביעה כו' אבל בשהיא פנמה ומתה כו'. וזהו מילתא יתירתא דאף בלא פנמה כיון ד. ח בעלה תחלת נתחייבה לישבע

מתנת

השטר שיהו על התחתונה ואם יבאו ליד היתומים שוב לא יוציאו מהם לא אשה ולא ב"ח. והאידנא דנהיגי בכל בתי דינים שבישראל דמטלטלי דיתמי מבעבדי לב"ח מי שמת והגיה מטלטלין וסיה עליו ב"ח וכתובת אשה כל הקודם זכה בין ב"ח מוקדם בין ב"ח מאוחר. שאין דין קדימה במטלטלין. ואם לא קדם אחד מהם יחלקו המטלטלין ביניהם כדאמרינן לקמן בפרק מי שהיה נשוי: ד הנונית. למכור ולקנות בחנות: אפוטרופא. להתעסק בממונו ולישא ויתן: משביעה כל זמן שירצה. שבועה כעין של תורה על טענת שמא. ®ויכול לגלגל עליה שלא עשתה אותה פלגה ועל עיסתה: ר"א אומר. אפילו לכתחילה שלא ע"י גלגול יכול להשביעה על פלגה ועל עיסתה ואין הלכה כר"א: ה משביע הוא את יורשיה. אם גרשה ומתה ויורשיה תובעין הימנו כתובתה נשבעים שבועת היורשים ויכול לגלגל שלא עשתה אותה על פלגה וכו' וכן נמצא הרמב"ם ולכאורה דאותה כלומר שהוא אותו שלא נתנה לו הכל ולא שיש בזה קפידה בין שתות לפחות משתות כדין האולמה ובלא גלגול לא תקנו להשביעה על פלגה ועיסתה ומפרש טעמא בברייתא בגמרא דאין אדם דר עם נחש בכפיפה [בתוך קופה] אחת: ה כתב לה. לאו דווקא וה"ה באמירה כל שהא פוטרה דמחילה באמירה בעלמא סגי. נמוקי יוסף: נדר. כתבו התוספות תימא אמאי נקט נדר דנדר לא שייך אלא באלמנה כדמוכח בפ"ד דגיטין [מ"ג] דתיקן ר"ג שתהא מודרת כו' ומי עליך לא שייך אלא בגרושה. וי"ל דאידי דנקט בסמוך נדר גבי יורשין נקט נמי ברישא ע"כ וכ"י מתרץ דהע"ג דלא נתקנה ["אלא] באלמנה מ"מ כיון שהנדר הוא להקל עליה ודינה הוא בשבועה אם לא פטרה בפירוש משתיהן היה יכול לומר לה לא פטרתיך אלא מן השבועה אבל בעלמא כל שחייב לחבירו שבועה ופטרו ממנו הרי פטור מכל נדר וכן איפכא. ע"כ: אבל משביע הוא את יורשיו. פירש הר"ב שלא פקדתנו בשעת מיתה ולא אמרה לנו קודם לכן ולא מינו בין שטרותיה בשעת כתובתה פרוע: ואת הבאים ברשותה. אם מכרה כתובתה לאחרים ונתגרשה ומתה והלקוחות תובעים כתובתה נשבעים אף הן בשבועת היורשים: אבל יורשיו משביעין אותה. אם נתאלמנה והיא או יורשיה נפרעין מן היתומים לריכים שבועה שהרי לא פטרן אלא ממנו אם תגבה כתובתה

מתנה

יכין תפארת ישראל יכין

לאלו הטמלטלים דהרי אפילו אם יטריחו וימלאו שמכר קרקע, הרי לעפ"כ יהיה יד בעהש"ע בענין הגביה על התחתונה: יג) כל מה שהפסד דש"ל דתפיסה לאחר מיתה לא מהני כלל. וג"ל דקמ"ל בפקדון ומלוה, לרבותא, דר"ע, דאף דהאב בעצמו נתנו לאחרים, אפ"ה ברשות יתמי קיימי דלא להני תפיסה, וקמ"ל סיפא במותר לרבותא דר"ע, דאף אלא מסרן האב, רק שהן בעצמן תפסו, אפ"ה לא מוקמינן להו לר"ט ברשות יורשים למימר מטלטלי דיתמי לא משתעבדי לב"ה: יד) להסתחר בחנות: טו) להתעסק בכל נכסיו: טז) שהתעסקה באמירה, ואף שאינה הובעת כתובתה משביעה, וה"ה כל אפטרופס, משבע [ל"ז], רק קמ"ל אשה אף דאפשר דבל"ז השבע בסוף כשהגבה כתובתה, אפ"ה משביעה נס השתא, אי קא מבמע לן דלגלגא דעתך למינא דא"ל כיון דדייקת בהרתי טולי האי, לא מלינא למינר בהדך, כבסיפא, קמ"ל: יז) [ספינגראד]: יח) אלא ותרה באילו. ור"ל אף אלא הוסיפה בשום עסק, משביעה: יט) ה"ה אמר: כ) בין שבועת אפטרופסת אי פונמת אי שע"י ע"ת: כא) בגרשה ומתה, ובאים יורשיה אי אותן שקנו ממנה כתובתה, לגבות מהבעל, נשבעים שלא פקדתנו בשעת מיתה ולא אמרה לנו כן מקודם, ולא מלאנו כתב ידה שהכתובה פרוע, ואם היא בחיים, תשבע היא קודם שיגבו הלקוחות: כב) וכ"ש בבאה לגבות מלקוחות שקנו נכסיו אי אותו שקבל נכסיו במתנה בכיב מרע דדינו כיורש:

כ' הם

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

כתובתה בחייו: לבאין ברשותי. אם המוכר נכסי ואת באה ליפרע מן הלקוחות: ן הלכה מקבר בעלה. זו שפטרה בעלה מן הסבועה: לבית אביה. אלא נתעסקה שוב בנכסיה: אין היורשים משביעין אותה. במה שנתעסקה בין מיתה לקבורה אם היו יורשים יכולים להשביעה על כך מפני שהיא צריכה להכיא עדים במה שהיא מוכרת וקונה לצורך קבורת המת ישהה המת ויתבזה: על העתיד לבוא. אלא עכשיו בידיה כלום מן העסק שנעשית אפוטרופא עליו לאחר קבורת בעלה דלא מהניא ביה פטור דידיה שהרי הנכסים של יתומים הם: על שעבר. על עסק שבחיי בעלה: ן לא תפרע אלא בשבועה. הנפרע מחבירו אינו מדקדק לכוש לב על כל מה שפרעו וזו שואל ונפרעה במקצת אפשר שנפרעה הכל ורמז רבנן שבועה עלה כי היכי דתידוק: עד אחד מעיד שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה. תקנת חכמים היא כדי להפיס דעתו של בעל ושבועות אלו אף על פי שתקנת חכמים הן אינן אלא כעין של תורה בנקיטת חפץ בכל שבועות שתקנו במשנה כעין של תורה הן: מנכסים משועבדים. משום דאי הוה גבי מן הלוה גופיה והוה טעין לוה אשתבע לי דלא פרעתיך משבעינן ליה ואתן טעינן בשביל לקוחות דלמא אי הוה גבית מן

ואת יורשיה כג). ואת הבאים ברשותה. נדר ושבועה אין לי. ולא ליורשי. ולא לבאים ברשותי כד). עליך. ועל יורשיך. ועל הבאים ברשותיך. אינו יכול להשביעה. לא הוא. ולא יורשיו. ולא הבאים ברשותו לא אותה. ולא יורשיה. ולא הבאין ברשותה: ן הלכה מקבר בעלה לבית אביה כה). או שחזרה לבית חמיה. ולא נעשית אפוטרופא אין היורשין משביעין אותה כו). ואם נעשית אפוטרופא כז) היורשין משביעין אותה על העתיד לבא כח). ואין משביעין אותה על מה שעבר כט): ן הפוגמת כתובתה ל) לא תפרע אלא בשבועה לא). עד אחד מעידה שהיא פרועה. לא תפרע אלא בשבועה. מנכסי יתומים לב). ומנכסים משועבדין. ושלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה: ן הפוגמת כתובתה. כיצד. היתה כתובתה אלף זוז ואמר לה התקבלת כתובתיך. והיא אומרת לא התקבלתי אלא מנה. לא תפרע אלא בשבועה לג). עד אחד מעידה שהיא פרועה כיצד לד). היתה

מתנת ש"מ ואפוטרופא במכ"ש אבל לקוחות לא אלא היכא דאתי במכ"ש כגון במשביעין אבל בפטור לא. ואין נראה לומר דמשום דכהך בבא דמשביעין אתין במכ"ש לכך לא שנה והבאים ברשותו דזה אין דרך התנא להמעיט בבא אחת היכא דבשאר בבות אתי ליה. אבל משום דאיכא למדחי בכך הואיל ואתא במכ"ש הלכך לא מסתייע הרי"ף מהא וגם לא היובתא לאוקמיה עליו. אבל מיהו לפי דרכו של הרי"ף ודעמיה י"ל כן: **ואת** יורשיה. לשון הר"ב אם נתאלמנה והיא או יורשיה נפרעין מן היתומים כו' וכן לשון רש"י ותימה דברים פרק לקמן מפרש הר"ב דכשהיא חייבת שבועה ומתה קודם שנשבעה אין ליורשיה כלום והכא כשנתאלמנה חייבת שבועה ליורשיו כדתנן במשנה זו ואין ליורשיה כלום והטור סימן ל"ח כתב כגון אם נתגרשה ומתה אבל נתאלמנה ומתה קודם שנשבעה אין יורשיה יורשים לתובעה. ועיין עוד בפירש הר"ב מ"ז פ"ז דשבועות: ן על העתיד לבוא. פירש הר"ב מן העסק שנעשית אפוטרופא עליו לאחר קבורת בעלה וכו' ונשבעת כדין אפוטרופא כדתנן בשבועות [סוף פרק ז'] אלו נשבעין שלא בטענת ברי השוחפין והאריסין והאפוטרופין. רש"י בגמרא: על מה שעבר. הא כבר הנא מדלעיל. אלא לגלגל שבועה אחת לאשמועינן. הרא"ש: ן הפוגמת כתובתה וכו' עד אחד וכו' לא תפרע אלא בשבועה.

ואפילו לא טעין השבע לי אבל כי לא פגום לריך שיטען השבע לי כדפירש הר"ב בבבא מנכסים משועבדים. ואי לא טעין לא. הואיל ונקט שטרא. רש"י: **מנכסי** יתומים. עיין מ"ש פרק דלקמן מ"ה ועיין רפ"ו דערכין בפירוש הר"ב ובסדר המשנה דירושלמי וכן בספר הרי"ף גרסינן מנכסים משועבדים קודם מנכסי יתומים וכדנקט סידרא במתניתין דלקמן והכי מסתברא דודאי דמסתבר טפי שתשבע ללקוחות משתשבע ליתומים. וכי קתני קודם הוה לא זו אף זו ואילו לפי סדר הספרים הוה זו ואין לריך לומר זו: יתומים. עיין מ"ש במ"ד פרק ו' דשבועות: מנכסים משועבדים. פירש הר"ב משום דאי הוה גבי מן הלוה גופיה כו'. וכן לשון רש"י והך דינא איתמר בגמרא פרק שבועות הדיינים דף מ"א גבי שט"ח דעלמא משום הכי אסברה להו בלוה ולא בבעל הטוען כך כנגד הכתובה אע"ג דמשנתינו בה קיימא: **משועבדים. ושלא** בפניו. כשהיא מוציאה כתובה וגט והיה בעלה בדרך רחוקה [לאפוקי כשהוא במקום קרוב בכדי שיוכל לילך שליח ויחזור תוך שלשים יום דמודיעין אותו ואם לא יבא ישבועה ותטול. הרא"ש] אבל אם הלך בעלה ולא גירשה לא תפרע מן הכתובה לפי שהעיקר אצלנו לא נתנה כתובה

לגבות

יכין תפארת ישראל יכין

כג) במתה בחייו, דאי במתה אחר מיתת הבעל, הרי כבר נתחייבה שבועה ליורשים, ואין אדם מורים לבניו ממון שאינו יכול לגבות רק בשבועה: כד) אפטרופוס שימנה על נכסיו, או הלקוחות שלקחום: כה) אמנה ה' קמי, ור"ל הא דאמרן דכשפטרה גם יורשים לא ישביעוה, דוקא בהלכה מקבר וכו'. וי"א דהכא מיירי בלא פטרה, ואפ"ה בהלכה מקבר וכו' לא ישביעוה יורשים על אפטרופסת שבחיי בעלה: כו) אפילו התעסקה בנכסים בין מיתה לקבורה, לא השבע על אותו עסק, דמדעתודה לא אינה יכולה להזכר שלא ההנה [רא"ש]: כז) שהתעסקה בנכסים אחר קבורה: כח) על עסק שאחר קבורה: כט) על עסק שבחיי הבעל. מיהו י"א דלמסקנת הש"ס דכל הבא לפרע מיתומים לא יפרע רק בשבועה א"כ אפילו פטרה בפירוש (ובקניין), מהיורשים, משביעין אותה יורשים אף על עסק שבחיי הבעל, רק במתנה *) (נוכין יורשים) בלי שבועה, ומלקוחות לכ"ע אין מועיל פטור שלו, ונשבעת קודם גובייה [ל"ת פ"ז]: ל) מפרש לקמן: לא) אפילו לא טען השבע לי, אבל בלא פגום לריך לטען השבע לי: לב) בלא פטרה בעלה כמ"ש: לג) דרגילה שלא לדייק כמה קבלה מבעלה, וע"י שבועה תדייק: לד) נקט כיצד דלא תימא אפילו אין הבעל טוען בדי כנגדה, קמ"ל, וכן באינך בדי נקט בכל א' כיצד, דלא

*) ל"ל נפירוש מיהיורשים ונקנין גוכה מהיורשים. דלא

תוספות רע"ק לישבע שבועת הבא ליפרע מיתומים וכשמתה אח"כ אינה מוריש שבועה לבנים ובפגומה ס"ל לכמה פוסקים דאף בחייה אם

כתוב' יורשין משביעין אותה אינה תובעת כתוב' אין יורשין משביעין אותה ולא הודיענו המעתיק אם נמצאת בכי' זה הבבא דל"ש גם בסוף מ"ח אז לא ועי' נרי"ף ד' רלח מה שפירש בגליון מכה ה' בגוגע לד' קובטא. ן אלף (זוז). בד"ג ליתא ונסמוך אחתא. **ואמר לה. בכי"ק אמר לה. לא התקבלתי בכי"ק לא** נתקבלתי וכן נסמוך. עד אחד. במכני"ל ועד אחד. **כיצד** (היתה בתובתה אלף זוז ו)אמר. בכי"ק ליתא.

[סדר נשים ח"א] **טז**

הלכה מקבר בעלה. שם מי"ו פ"ע מהל' שופטין ה"ל מפ"ג ע' מ"ת ופ"ג מע"מ מה"פ מ"ו ג"ח מפי"ל: ן חפונמת. פ"ז פ"מ מעשות פ"ה פ"מ ירושלמי מהלכות פ"מ כ"ו מעשות פ"ז ה"ז: ושלא בפניו. מעשות פ"ה פ"מ עכנין כ"ז ע"ב: ן הפונמת כו' כוצד. מיי' פפ"ז מהל' מלוה ה"מ מפ"ג פ' סם ופ"ל מהל' מלוה ה"מ מ"ו ג"ו מ"ז ומוס"מ חו"מ מי' פ"ג מ"מ: עד אחד מעידה. פי' מהל' מלוה שם ופפ"ז מהל' מלוה הפ"ו מוס"מ הה"מ שם מ"ב: מ' ותו"מ שם מ"ב:

שנויי נוסחאות

אין לי ו(לא) ליורשי כו'. בכי"ק ליתא במכני"ל אין לי לא לי ולא. בתוכי"ד אין לי עליך וליורשי ולבאים ברשותי עליך וחדא עליך מיותרת. אינו יכול. במכני"ל הרי זה אין יכול. להשביעה. בד"ג להשביע: בכי"ק ובתוכי"ד הסמון. הבאים ברשותך לא הוא ולא יורשיו ולא הבאים ברשותו משביעים אותה ואת יורשיה ואת הבאים ברשותה וסמנון הזה יפה הוא בקיצורו. ן חמיה. במכני"ל אמה(?). ולא נעשית אפטרופא. במכנ"ל. אפוטרופיא וכ"ה במכני"ל (ומס אם לא עשתה וכן בסמוך ואם עשתה וכ"ה בכי"ק וכו אפיטרופו ובסמוך איפיטופיה). ואם נעשית כו' היורשין. במכניות ד' ליוזות ווימלא. אין היורשין ובד"פ וד"ק רמז התוי"ט על גי' זו במלת ס"ל שהעתיד כלד מלת היורשין. היורשין. בד"ג יורשין. על העתיד. בכי"ק ובמכני"ל לעתיד. על מה שעבר. בד"ג ליתא; בכי"ק ובמכני"ל לשעבר. ן כתובתה. בד"ג ליתא. שהיא פרועה. בתוכי"ד שהוא פרוע וכן במס' הסמוכה. מנכסי יתומים (ומנכסים משעבדין ושלא בפניו) ל"ת אלא בשבועה בד"ג מנכסי יתומים ל"ת אב"ש מנכסים משוע' ל"ת אב"ש והנפרעת שלב"פ ל"ת..; בכי"ק הסדר מנכסים משוע' ומנכסי יתומים והנפרעת שלב"פ כו'.. והוא מתקיים עם הסדר בכמנ' הסמוכה וכ"ה הסדר בכי"ק (ומס.. והיא נפרעת של"ב..); במכני"ל נמסים [נ"ל מנכסים] משוע' ומנכ"י ל"ת אל"ב הנפרעת של"ב.. וכ"ה בתוכי"ד ועי' הוי"ט בכי"מ ליתא ומס ומנכסי יתומים לו [נ"ל לא] תפרע אלא בשבועה רבי שמעון אומר כ"ו שתיבעה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

לגבות מחיים לבל יש לה מזונות כמו שיתבאר בפרק האחרון מזלת המסכתא. הרמב"ם: ח רבי שמעון אומר כל זמן שהיא תובעת כתובתה היורשין משביעין אותה. פירש הר"ב ואפילו כתב לה נדר ושבועה כו'. מפרש בגמרא [דף פ"ז ע"א] בן מריס דאמר בין נקי נדר כו' בין הוא בין יורשיו אין משביעין אותה לבל מה לעשה שהרי אמרו חכמים הבא ליפרע מנכסי יתומים לא תפרע אלא בשבועה פירש רש"י דלעולם יורשים משביעין אותה אם מת הוא והיא נפרעת מהם ע"כ. ונראה בעיני דהיינו טעמא דרבינו הקדוש נמר ליה לר' שמעון ולא סדרו אמתיתין ג' לגיל דעלה קאי פלוגתא. משום דטעמיה נפק ליה מהך מתניתין דהכא. דתנן הא מנכסי יתומים כו' ותקנה קדומה היא ואמר רבי שמעון אלא אילקו הא לעולם אמרו שהנפרעת מנכסי יתומים [לא תפרע אלא בשבועה] ואפילו פטרה מהם: ואם אינה תובעת כתובתה אין היורשין משביעין אותה. פירש הר"ב על אפוטרופא שבחיי בעלה ואפילו לא פטרה כו' ואית לן למימר דהאי דנקט אין היורשים וכו' לאו דוקא. דהוא הדין הוא עצמו. דהואיל ובאפוטרופא בחיי בעלה מיירי מאי אילוקא איכא · ואיידי דנקט ברישא דמלתא תובעת אלו לא יפרעו. חייבין שמא כבר נתנה כתובתה וזה לגבות מחיים לבל יש לה מזונות כמו שיתבאר בפרק האחרון מזלת המסכתא. הרמב"ם: ח רבי שמעון אומר כל זמן שהיא תובעת כתובתה היורשין משביעין אותה. פירש הר"ב ואפילו כתב לה נדר ושבועה כו'. מפרש בגמרא [דף פ"ז ע"א] בן מריס דאמר [דף פ"ז ע"א] בין נקי נדר בין נקי נדר כו' בין הוא בין יורשיו אין משביעין אותה לבל מה לעשה שהרי אמרו חכמים הבא ליפרע מנכסי יתומים לא תפרע אלא בשבועה פירש רש"י דלעולם יורשים משביעין אותה אם מת הוא והיא נפרעת מהם ע"כ. ונראה בעיני דהיינו טעמא דרבינו הקדוש נמר ליה לר' שמעון ולא סדרו אמתיתין ג' לגיל דעלה קאי פלוגתא. משום דטעמיה נפק ליה מהך מתניתין דהכא. דתנן הא מנכסי יתומים כו' ותקנה קדומה היא ואמר רבי שמעון אלא אילקו הא לעולם אמרו שהנפרעת מנכסי יתומים [לא תפרע אלא בשבועה] ואפילו פטרה מהם: ואם אינה תובעת כתובתה אין היורשין משביעין אותה. פירש הר"ב על אפוטרופא שבחיי בעלה ואפילו לא פטרה כו' ואית לן למימר דהאי דנקט אין היורשים וכו' לאו דוקא. דהוא הדין הוא עצמו. דהואיל ובאפוטרופא בחיי בעלה מיירי מאי אילוקא איכא · ואיידי דנקט ברישא דמלתא תובעת אלו לא יפרעו. חייבין שמא כבר נתנה כתובתה וזה מן הטה הוה טעין לך אשתבע לי דלא פרעתיך ובעית אשתבועי השתא נמי אשתבע: ח רבי שמעון. קאי לעיל *)אהרבן דאמרי המוציא את אשתו חנוית או אפוטרופא מבביעה כל זמן שירצה ואם כתב לה נדר ושבועה אין לי ולא ליורשי עליך אין יורשין משביעין אותה. ואתה הוא לאפלוגי ואמר דכל זמן שהיא תובעת כתובתה יורשין משביעין אותה ואפילו כתב לה נדר ושבועה אין לי ולא ליורשי עליך ואם אינה תובעת כתובתה אין יורשין משביעין אותה על אפוטרופא מבביעה כל זמן שירצה ואם כתב לה נדר ושבועה אין לי ולא ליורשי עליך אין יורשין משביעין אותה. ואתה הוא לאפלוגי ואמר דכל זמן שהיא תובעת כתובתה יורשין משביעין אותה ואפילו כתב לה נדר ושבועה אין לי ולא ליורשי עליך ואם אינה תובעת כתובתה אין יורשין משביעין אותה על אפוטרופא מבביעה כל זמן שירצה ואם כתב לה נדר ושבועה אין לי ולא ליורשי עליך אין יורשין משביעין אותה.

כתובתה אלף זוז. ואמר לה התקבלת כתובתיך. והיא אומרת לא התקבלתי. ועד אחד מעידה שהיא פרועה. לא תפרע אלא בשבועה (לה). מנכסים משועבדים. כיצד. מכר נכסיו לאחרים. והיא נפרעת מן הלקוחות. לא תפרע אלא בשבועה(לו). מנכסי יתומים. כיצד. מת והניח נכסיו ליתומים. והיא נפרעת מן היתומים. לא תפרע אלא בשבועה (לז). ושלא בפניו. כיצד. הלך לו למדינת הים (לח). והיא נפרעת שלא בפניו (לט). אינה נפרעת אלא בשבועה (מ). רבי שמעון אומר כל זמן שהיא תובעת כתובתה היורשין משביעין אותה (מא). ואם אינה תובעת כתובתה. אין היורשין משביעין אותה (מב): ט הוציאה גט. ואין עמו כתובה (מג). גובה כתובתה (מד). כתובה. ואין עמה גט. היא אומרת אבד גטי. והוא אומר אבד שובדי. וכן בעל חוב שהוציא שטר חוב. ואין עמו פרוזבול (מה). הרי אלו לא יפרעו (מו).

אלו לא יפרעו. חייבין שמא כבר נתנה כתובתה וזה השמיטתו

*) בר"ב ד"ה לרבנן.

מנכסים משועבדים כיצד. מיי' פס כ"ב ופכ"ג מהל' מלוה ה"י מוס"מ"ה"ב פס מצ"ו פ' ומו"מ קי' ל"ח ס"ע ומו' קי"ל פ"ל: מנכסי יתומים כיצד. מיי' פס ה"ס ופ"ל מהל' מלוה ה"ח ס"ג פס פוס"ע ומוס"ב תו"מ סי' ק"ח מצ"ו ג' ו"ז: ושלא בפניו כיצד. מיי' פס הל' מ"ו ופ"ג מהל' מלוה ה"ח ופ"ל פס ה"ח ס"ג פס פוס"ע ה"ב פס פס' י' ומוס"ב תו"מ סי' קי"ח ס"ח: ר' שמעון אומר. ירוש' שבועות פ"ז ה"ז: ט הוציאה גט. פ"ח ע"ב ב"מ י"ז ע"ב מיי' פס"ז מהל' מ"ל פות הל"ח ספ"ג פס מוס"ע מ"ב סי' ק' ספי' י"ב וכן בע"ח. גיטין נ"ז ע"ב מיי' פ"ם מהל' אישות פכ"ל כמ"ג ולאין נפ"מ מוס"ע תו"מ פ"ח ס"ז פעי' נ"ג:

שנויי נוסחאות

ועד אחד. בד"נ עד..; נכי"ק.. אחר. משועבדים. במסני"ל המשועבדים. מכר נכסיו. נכי"ק..כל נכסיו; כמ"נ"ר"מכר את נכסיו. מן היתומים. בהו"ר"ד מהן. ושלא בפניו. במסני"ר שלא בפניו; בד"נ הנפרעת של"ב. הלך (לו). במסני"ר ליתא; בד"נ הרי שהלך בעלה. ר' שמעון. בד"נ ור"ש; נכי"ק רבן שמעון בן גמליאל. (ואם) אינה. במסני"ר ליתא. ט עמו כתובה. עמה גט כ"ה במסנ"ב ונכי"ק ונכון הוא; בד"נ עמה כתובה עמה גט; במסני"ר עמו בתובתה עמו גט. היא אומרת. נכי"ק והיא..

תוספות רע"ק

אם מתה אינו גובה ממנו משום דאאמ"ש לבניו: ט [אות צא] תוי"ם ד"ה הרי אלו כו' מנו דיכול כו'. ודא דקתני וכן בע"ח כו' היינו ג"ב כה"ג שהב"ח טוען פרוזבול היה לי ואבד. וזה סודה לו בבך אלא ששמן דסרעו דנאמן במנו דלא היה לך פ ר ו ז ב ו ל ושבועית משמתו. תוס':

תוספות

מן הטה הוה טעין לך אשתבע לי דלא פרעתיך ובעית אשתבועי השתא נמי אשתבע: ח רבי שמעון. קאי לעיל *)אהרבן דאמרי המוציא את אשתו חנוית או אפוטרופא מבביעה כל זמן שירצה ואם כתב לה נדר ושבועה אין לי ולא ליורשי עליך אין יורשין משביעין אותה. ואתה הוא לאפלוגי ואמר דכל זמן שהיא תובעת כתובתה יורשין משביעין אותה ואפילו כתב לה נדר ושבועה אין לי ולא ליורשי עליך ואם אינה תובעת כתובתה אין יורשין משביעין אותה על אפוטרופא מבביעה כל זמן שירצה ואם כתב לה נדר ושבועה אין לי ולא ליורשי עליך אין יורשין משביעין אותה. ואתה הוא לאפלוגי ואמר דכל זמן שהיא תובעת כתובתה יורשין משביעין אותה ואפילו כתב לה נדר ושבועה אין לי ולא ליורשי עליך ואם אינה תובעת כתובתה אין יורשין משביעין אותה על אפוטרופא מבביעה כל זמן שירצה ואם כתב לה נדר ושבועה אין לי ולא ליורשי עליך אין יורשין משביעין אותה.

*) בר"ב ד"ה לרבנן.

המשמיטתו

דלא תימא דדוקא בשבעל או ב"כ טוענין ברי כנגדה, קמ"לה) להפיס דעת הבעל תקנו שתשבע דמדא"ו אין כאן, דהרי נשבעת ונוטלת והו דהרי הו"ל כפירות שיעבוד קרקעות מדבורה ממשעבדי: לו) דלמא אם היה הבעל כאן, היה טוען הנשבע לי: לז) ברחוק כל כך שלא יכול שליח ב"ד עם אחרתם לילך ולשוב תוך ל"מ"ד יום: לח) ע"י שמוליאה נט וכתובה: לט) אפילו פטרה מיורשים: מ) על עסקה בנכסים בחיי בעלה, אפילו לא פטרה מבבועה וה"ה הוא עצמו א"י להבביעה כשאינה תובעת כתובתה אלף זוז. ואמר לה התקבלת כתובתיך. והיא אומרת לא התקבלתי. ועד אחד מעידה שהיא פרועה. לא תפרע אלא בשבועה (לה). מנכסים משועבדים. כיצד. מכר נכסיו לאחרים. והיא נפרעת מן הלקוחות. לא תפרע אלא בשבועה(לו). מנכסי יתומים. כיצד. מת והניח נכסיו ליתומים. והיא נפרעת מן היתומים. לא תפרע אלא בשבועה (לז). ושלא בפניו. כיצד. הלך לו למדינת הים (לח). והיא נפרעת שלא בפניו (לט). אינה נפרעת אלא בשבועה (מ). רבי שמעון אומר כל זמן שהיא תובעת כתובתה היורשין משביעין אותה (מא). ואם אינה תובעת כתובתה. אין היורשין משביעין אותה (מב): ט הוציאה גט. ואין עמו כתובה (מג). גובה כתובתה (מד). כתובה. ואין עמה גט. היא אומרת אבד גטי. והוא אומר אבד שובדי. וכן בעל חוב שהוציא שטר חוב. ואין עמו פרוזבול (מה). הרי אלו לא יפרעו (מו).

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

שני גיטין ושתי כתובות. פירש רש"י זמן [כתובה] ראשונה קדמה לזמן גט ראשון וזמן כתובה שניה קודם לגט שני גובה שתי כתובות שהרי גירשה והחזירה וכתב לה כתובה שניה אבל קדמו שתי הכתובות לגט ראשון לא שהרי כשהחזירה לא כתב לה כתובה ותנן בסיפא שתי כתובות [וגט] אינו גובה אלא אחת שעל מנת כתובה ראשונה החזירה. שתי כתובות וגט. שקדמו שתיהן לגט ובגמרא מפרש כגון דאוסיף לה דיקלא בשניה ולא כתב בה לביתי ואוסיפת לה הך אקמייתא ה"ק אם תתרצי למחול שעבוד קמייתא גבי כתובה זו המרובה ואם לאו גבי הראשונה המוטעת הלכך כי מייהיו דבמיע גביא אבל תרוייהו לא. כתובה ושני גיטין. כתובה בינתיים הראשונה וגירשה והחזירה ולא כתב לה כתובה וחזר וגירשה. ומיתה. ועדיי מיתה. ובאה לגבות שתי כתובות אחת בתורת גירושין ואחת בתורת אלמנות. רש"י: כתובתה קיימת. שע"מ כן קיימה. ולא לכולי מילתא קיימי דאי אפשר שתטרוף מן הלקוחות דשטר מוקדם הוא דקטן אינו יכול לשעבד וכיון דמוקדם פסול לטרוף בין מהלקוחות כמפורש במ"ה פרק בתרא דשביעית. וכ"כ התוספות. ובגמרא נמי דלא שנו אלא מנה ומאתים. אבל תוספת אין לה. וכתבו התוספות א"כ מאי קא משמע לן מתניתין שע"מ כן קיימה אפילו לא כתב לה מעולם יש לה כתובה [כדתנן במ"ז פ"ד] וי"ל דאשמועינן היכא דנשאה בתולה אע"ג דכשנדל לו שנתגייר כבר היא בעולה. אפ"ה יש לה כתובה מאתים שע"מ כן קיימה שיהא עכשיו כתחלת נכוליה. ע"כ. ויש לתמוה דכיון שהגיורת היתירה מבת ג' ויוסף אחד בחזקת בעולה היא כדתנן במ"ד פ"ק למה תהא לה מאתים כלל דודאי דליכא לאוקמי מתניתין דמיירי בכשנשאה פחותה מבת ג' ויוסף א'. והרמב"ם בפרק י"א מה"א כתב וכן גר וכו' כתובתה מנה ויהיב המגיד הא' טעמא אלא דהשתא אדרא קשיא לדוכתא מאי קמ"ל ואין לומר דקמ"ל אפילו לא בא עליה דהמגיד כתב בשם הרשב"א דדוקא אם בא עליה משום דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות וכן מפורש בירושלמי ע"כ. וכ"ל דנ"מ לענין שיטי המשנה כדתנן בסוף מכילתין נשא אשה בא"י וכו' וקמ"ל מתניתין דכתובתה הראשונה קיימת לעמר שהוא חייב לה בתוקף מעות היולאים במקום מיגוליהן הראשונים ויש בדבר להקל ולהחמיר:

יבין תפארת ישראל בועז

דאית ליה מנו דלא גרשתיך (א): מו) שנזרו עכו"ם שלא לקיים המצות ושלא ינרש אשתו בגט כדת משה וישראל, ומחמת ירלאה היכף כשקבלה הגט, שרפוהו, וכן הפרוזבול: מז) הוליאה שני וכו', דאלישנא דברים המשנה קאי: מח) שגרשה ב' פעמים, ויש לה ב' כתובות, מנשואין א' וב': מט) וב' הכתובות קדמו לגט, ובכתובה ב' כתב שפי מברלשונה, רק שלא נכתבה בלשון תוספת, וזמן ב' הכתובות אינו שוין, ומדאינה כתובה בלשון תוספת מסתבר דכוונתו היה שבאם תרלה למחול שעבוד שמזמן ראשונה, תגבה השניה המרובה מהראשונה: נ) שלא כ' לה כתובה כשנשאה שנית: נא) עדי מיתה, שחזר ונשאה ולא כתב כתובתה ומת: נב) קודם שנבתה כתובתה ולא כתב כתובה מהדש: נג) והגדיל: נד) ונובה ר', אף שבשהגדיל כבר היא בעולה. מיהו אינה נובה מלקוחות, דהרי שטר מוקדם הוא, דקטן אינו בר שעבוד: נה) שהגבה ר': נו) כפי שכתב לה בניתה:

פ"ט (א) [ואף דאשה שאמרה לבעלה גרשתני נאמנת. לענין ממונא א"ל [כתוס' הכא ואה"ע י"ז ב']. ואף דכשאמר לא גרשתיך יתחייב באשה וכסות. י"ל דפשוט, מדהו"ל כעונו חטין והולה בשעורין [תוס']. אמנם ק"ל לטעם פעמו חטין והלב"ם פטור, דמדלא תבע שניהן ש"מ דמחיל שעורין [כה"מ פ"ד], והרי הכא הרי לא שיתה יכולה לטעון שניהן יחד. ואת"ל דלטעם מחילה אין הטעם דמדלא תבע שניהן, מחל האחרת שלא פען, דאם כן בסיה עליו ב' מלוות ותבע רק א' הכי ס"ד דמדלא תבעה מחלה, רק הטעם דמלפטרתו תורה לטפר הכל א"כ מחזקינן ליה להתובע לבקרן, ושקורי משקר בתביעתו, ואמאי בהאי הנאה דתבע חטין שהן שקר מחל תביעת שעורין, ואפילו אימא כיון דכפר לו החטין הו"ל מחילה בטעות, עכ"פ כל באיתו דרך הנאה וכבר נא לוד מקבל לא מפקינן מניה [כה"מ ר"ז סמ"ע ס"ק כ"ב], וה"נ אמרינן בהאי הנאה לתבעה הכתובה מחלה שאר וכסות. עכ"פ ק"ל לרמב"ם [פ"ג מטונן] בהיה התביעה וההולאה ממין א' וב' שמות, שטענו הנאה והולה פקדון, אינו כחטין ושעורים, א"כ ה"ל טוענת רק מעות, ויהי' מכתובה או משאר וכסות, ולהו כמין הטענה. ואת"ל דאמאי דקיי"ל כרי"ן [שבועות ש"ה ב'] דבטענו שוה ומודה דוקא, הו"ל ממין הטענה, ולא איפכא [כה"מ פ"ח ח'], א"כ ס"ג, בשלמא בהנאה ופקדון, אף דב' מיני טענות הן, עכ"פ טוענו שוה ומודה דוקא, ואפשר דעדיף מנה, דהרי רמב"ם מיירי בטוענו מעות ומודה מעות, ומה לי אם נקרלו פקדון או הנאה, משא"כ הכא היא טוענת כתובתה דמדינא דגמרא אינה נגבית רק מקרקעי [ככתובות דס"ט ב'], והוא מודה שאר וכסות, דהוא ממלעלי, והו"ל כטוענתו דוקא ומודה שוה; ליתא דדוקא שב' הר"ן, היינו דאלי בדעת התובע שלא ליקח אלא דוקא משא"כ הכא לאו בדעת שאשה תלינן לגבות דוקא קרקע, דהרי אם ירלה בעל משלקה במעות, אם כן הו"ל כטענה והולאה שיהן שוה. ואת"ל דבאמת מזה ראי' לראב"ד, דאף הנאה ופקדון הו"ל כחטין ושעורין, עכ"פ ק"ל לי"א [ח"מ רמ"א] דאשיטו במחל בפירוש לא הו"ל רק מילי בעלמא כשאר בידו, א"כ לא עדיף הך מחילה דשאר וכסות שלא מחלה בפירוש, והרי כתובה בידה, וכדמסיק הש"ס דבמקום שכותבין כתובה מיירי. ואת"ל דאף לי"א הנ"ל דוקא באין חייב אחר בשטר רק אותו דבר שמחל, משא"כ הכא אף דמחל שאר וכסות, עכשיו לשטר משום סך הכתובה, עכ"פ ק"ל לרמ"ה דס"ל דטעם פטור חטין ושעורין דמדלא הולה לו מה שתבע, הו"ל כופר הכל, ומשמע בו בהולאת מין אחר שלא תבע והרי הכא ליכא למימר הכי דהרי כתובה בידה, וממ"נ חייב א', או כתובה או שאר וכסות. ואף אי נימא כהרא"ש דבטענו חטין והלב"ם, ויש עדים שמסופקים אם היה חטין או שעורין דפטור, ושטר כתובה ממי לעדים דנמי, ליתא, דהרי הש"ך [בח"מ פ"ז ט"ז] דחה זה בב' ידים. אמנם נ"מ ל"ל לתרץ קושית התוס', דאפילו הכי אית לה מנו, דהולאת שאר וכסות דבר מועט הוא, דיש לו מעשה ידיה כנגדן, ונתן פסקי פסקי, גם מלי לדחויי לה לדרי אתפסיך, על שהשבע [כחלקת מחוקק ע' כ"ב] לחכי שפיר מחשב מנו נגד תשלומי הכתובה סך מרובה בפ"א, והולאה במקלת לא הוה, מדהו"ל כפירת שעבוד קרקעות [כרא"ש רפ"ב דכתובות], ואו דאפשר דמודה לה יותר מתביעתה, כשתאריך ימים אצלו, ואו דלכאי לא מחשב הולאה במקלת, מדה"ל דבר שאינו קלוב [כה"מ פ"ח כ"ג], אבל בים עדים שנתגרשה בידה מוכח שלא פרע התוספת, מה שאין כן ק' זר' אפשר שנבתה ע"י נגו]:

ציונים

ובע"ה נובה. מי"ז שם פפ"ג שם פוס"ע שם: שני גיטין. לי"ז שם"ז פ"ג תיאות הכ"מ פוס"ע תה"ע פי' ק' ספי' י"ג: שתי כתובות וגט אחד. מי"ז שם פוס"ע שם פי' ב: אי כתיבה ובי' גיטין. מי"ז שם הנ"ל ל' פוס"ע שם פמ"ו פ"ג: שהמגרש את אשתו. פ"ע פ"ג: קטן שהשיאו אביו. מ"ז גר שנתגיירה אשתו. מ"ז פ"ז מי"ז שם פ"ל פ"ז פוס"ע שם פי' פ"ז ספי' י"ל:

שנויי נוסחאות

רבן שמעון בן גמליאל אומר. בד"נ אמר רשב"ג. ואילך. בכי"ק והלך. (אשה). בכי"ק ובכי"ף האשה; בד"נ ליתא. (כתובתה). בכי"ק ובמשני"ר ליתא. שלא בגט. במשני"ר בלא גט. וגט (אחד). בד"נ ובכי"ק ובמשני"ר ליתא. וגט ומיתה. בכי"מ וגט ועידי מיתה. אשתו. בכי"ק ובתוני"ד האשה. והחזירה. במשני"ר ומחזירה. על מנת. בכי"ף על דעת. כתובה. בד"נ הכתובה; בכי"ק ובכי"מ ובמשני"ר בתובתה. מחזירה. בתוני"ד הוא מחזירה; בד"נ ובכי"ק ובכי"מ ובמשני"ר החזירה. גר שנתגייר ואשתו. בכי"מ ובן גר..; במשנ"ב גר שנתגיירה אשתו.

ראשון לציון

ט במשנה קטן שהשיאו. עיין תוספות סלהריו ע"ו ע"ב ד"ה סמוך:

תוספות רע"ק

[אות צ] בהרע"ב ד"ח מן הסכנה שנזרו כו'. הרמב"ם פ"ט מהלכות שמיטה הלכה כ"ד כתב ואם אמר הרי לי פרוזבול ואבד נאמן שמזמן סכנה ואילך בע"ח נובה שלא בפרוזבול וכתב הכ"מ דהרמב"ם בפרש דאז בשהיה הסכנה תקנו כן להאמין למלוה שהיה לו פרוזבול ואף על פי שעבר הגזירה נאמן שלא להלק בין זמן לזמן. ופסק כרשב"ג אי משום דמפרש לדת"ק אי משום דהלכה כרשב"ג במשנתינו עיי"ש: ועיין בפי' המשנה שכתב והלכה כרשב"ג ועיין בתוי"ט ס"ד פ"ש בשם הר"ן.

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

פרק י **א שניה** ויורשיה קודמין ליורשי ראשונה. פירש הר"ב דיורשי ראשונה באים לירש כו' ומה שנשאר ירשו. וא"ל *שיהא שם מותר דינר דאינו לקמן דמידי הוא טעמא להתקיים נחלה דאורייתא כמ"ש הר"ב בפרק ד' מ"ו והכא *בפרטון כתובת השניה מתקיים נחלה דאורייתא שכשמת נפלו נכסים לפני יורשים וכשיולא שע"ח על אביהן אלו ואלו טוענין מנה לפרוע חובות אביהם והיא היא ירושתן. גמרא. ומ"ש הר"ב דקי"ל אין אדם מוריש שבועה לבניו. עיין בפירושו משנה ז' פ"ז דשבועות ומ"ש שם: **ב** היה שם מותר. טעמא פירש הר"ב במשנה י' פרק ד': דינר. בפרק דלקמן משנה ד' מלינו גם כן ביעור דינר וכשם שכתוב בשם הרא"ש דאלו דוקא אבל הכא כתב בית יוסף בסימן קי"ח וז"ל ומשמע בגמרא דמותר דינר דוקא בעינן אבל פחות מדינר לא הוי מותר ע"כ. ועיין משנה ב' פ"ז דערכין ומ"ש שם. גם במשנה ח' פרק ח' דפאה ומשנה מ' [נ"ל ה'] פ"ט דכ"ב: נכסים

פרק י **א מי** שהיה. יורשי הראשונה קודמים ליורשי השניה. אם מתו נשיו אחריו עד שלא הספיקו לגבות: שניה ויורשיה קודמים. שהיא בעלת חוב ויורשי ראשונה באים לירש אבל בנין דכרין בהא אינון אחרין תנן לפיכך פורעין את החוב תחלה ומה שנשאר ירשו ודוקא כשנשבעה הבניה על כתובתה אז היא או יורשיה נוטלים כתובתה. אבל אם מתה היא לאחר שמת בעלה ולא נשבעה על כתובתה אין יורשיה נוטלים כלום מכתובתה דקיימא לן אין אדם מוריש שבועה לבניו כלומר ממון שאין אדם זוכה בו אלא בשבועה ומת קודם שנשבע אותו ממון אין אדם מוריש לבניו: **ב** ויתומים מבקשים כתובת אמן. שכתובה [של] אחת מרובה מכל חברתה ואומרים בניה כתובת בנין דכרין ניטול וכן אתם והשאר נחלוק: הולקים בשוה. בשאר כל הירושות ואין נוטלים כתובת בנין דכרין: אם אמרו יתומים. בני הכתובה הגדולה: הרי אנו מעלין על נכסי אבינו. מעלין

פרק י **א מי** שהיה נשוי שתי נשים ומת. הראשונה קודמת לשניה א). ויורשי הראשונה. קודמים ליורשי שניה ב). נשא את הראשונה ומתה. נשא שניה ומת הוא. שניה ויורשיה קודמים ליורשי הראשונה ג): **ב** מי שהיה נשוי שתי נשים ומתו. ואחר כך מת הוא. ויתומים מבקשים כתובת אמן ד) ואין שם אלא שתי כתובות חולקין בשוה ה). היה שם מותר דינר ו). אלו נוטלין כתובת אמן. ואלו נוטלין כתובת אמן. אם אמרו יתומים. אנחנו מעלים על נכסי אבינו

פ"י א מי שהיה. נ' ע"ל מ"י מ"ע מהנ' לישות ה"נ מס"נ מ' מ"ח ולשון ע"ל פוס"ע אס"ב ס' ק"ל פי"ל נשא את הראשונה. פנטות פ"ח ע"ל מי"ו שם ס"ז פוס"ע שם פ"ח: **ב** מי שהיה. נ"ל ע"ל מי"ו שם פי"ב ה"נ מס"נ ע' שם פוס"ע שם פ' קי"ל פ"נ: היה שם מותר דינר. נ"ב ע"נ מי"ו שם פ"ה מוס"ע שם פפי' ה': אם אמרו. יומ' נ"ב פ"ם ה"ל כמונות פי"נ ס"ב מי"ו שם פ"ה מוס"ע שם פפי' ה':

שנויי נוסחאות

פ"י א שתי. במכנ"ל לשתי וכן במשנה ג'. ויורשי הראשונה. נכי"ק יורשי. ליורשי שניה. נד"ל ונכי"ק.. השניה. (את) הראשונה. נכי"ף ליהא. נשא שניה. נד"ל נושא..; נכי"ק.. את השניה. שניה ויורשיה. נד"ל השני'..הראשונה. נד"ל ראשונה. ב ויתומים. נד"ל והיתומים; נכי"ק היתומי'. כתובת אמן. במכנ"ל כתובות אמותיהן; נכי"ק אמם בכל המשנה. אלא שתי. נד"ל ונכי"ק ובמכנ"ל אלא כדי שתי. מותר. נד"ל ונכי"ק יתר. אם אמרו. נד"ל ובמכנ"ל ואם אמרו. אנהנו. נד"ל ונכי"ק ובמכנ"ל הרי אנו. נכסי אבינו. כתוי"ד הנכסים.

תוספות רע"ק

פ"י א [אות צב] תו"ם ד"ה שניה, וא"צ שיהיה שם מותר דינר כו'. היינו דא"צ שיהיה מותר על ב' הכתובות דינר אבל מ"מ צריך שיהיה עכ"פ כשיעור כתובת הראשונה ומותר דינר דבוה אם לא היו יורשי השנייה נוטלים בשביל החוב. היה כאן מותר דינר לקיים נחלה דאורייתא מש"ה אף דעתה יורשי השנייה נוטלים החוב לא מגרעה בכך ושאיר מקרי מותר דינר במה דעשים מצוה לפרוע חוב אביהן אבל אם לא היה מותר דינר על כתובה הראשונה לא משיגין ליה מותר דינר ע"י פרשון השנייה (יהמותר יקחו בני הראשונה בתורת כתובת בנין דכרין). דבע"ח מכאן ולהבא הוא נובה ומיד כשמת אביהן קורם שבא הבע"ח היה מועטים וזכו בהם בני השנייה שלא ליתן ממנו כתובת ב"ד. הסכמת הפוסקים: [אות צג] שם בא"ד בפרעון כתובת השנייה כו'. ומקרי מותר דינר. במור כתב וכן אם גירש א' ומתה (א' בחייה) נלע"ד דצ"ל ומתו בחייו. ואה"כ מת והניח בנים משתיהן בני המתה נוטלים כב"ד אפי' אין שם מותר דינר וכו'. ובתב ב"י עלה שהוא פשוט. ואלולי שאיני כדאי הייתי אומר דדין זה צריכה רבה דהא אסרי' לחד מ"ד בע"ח נעשה מותר ולא כתובה ופירש"י דבע"ח דנוטל מקרי בזה נחלה דאורייתא אבל בכתובה דהן מקבלין ולא פורעים (והיינו במותר שתיהן) לא מקיימי בזה נחלה דאורייתא אלא דאנן קי"ל דאפילו כתובה נ"מ. וא"כ י"ל דהטעם דכשמת והשנייה קיימת היה בזה דין בב"ד כיון דהאם נוטלת והוי כבע"ח ומש"ה אף שמתה אח"כ והיורשים דידה מקבלים ולא פורעים מ"מ הוי כמרובים ונתמעטו. וא"ב י"ל דבגוונא דהטור כיון דהגרושה מתה בחייו תיכף כשמת זובים היורשים הראשונים בפרעון כתובת אמם והן מקבלים ולא פורעים י"ל דלא מקרי מותר דינר: ובאמת בלימוד הישיבה אמרתי די"ל דבע"ח נעשה מותר ולא כתובה י"ל הטעם דבע"ח דסכאן ולהבא הוא נובה א"כ קודם שנובה הבע"ח יש כאן מותר דינר ואף דהבע"ח בא ונבה הוי כמרובים ונתמעטו (וכמו דכ' הרא"ש דבאם גם בלאו הבע"ח ליבא מותר דינר על כתובת ב"ד לא משוי נביות בע"ח למותר דינר כיון דמכאן ולהבא הוא נובה כמועטים ונתרבו דמי ה"נ י"ל דכל עיקר דבע"ח נעשה מותר כיון דמכאן ולהבא הוא נובה הוי כמרובים ונתמעטו. וכיון שכן י"ל דזהו ההפרש בין בע"ח לכתובה דבכתובה כיון דבחזקת אלמנה קיימי לחד תירוצא בתוס' כתובות דצ"ו ב' ד"ה נכסי י"ל דמיד כשמת הוי כבתה האלמנה ולא מקרי מרובים ונתמעטו. אלא דאנן קי"ל דגם כתובה נעשה מותר היינו דמ"מ הוי מחוסר גובייתא ומקרי מרובים ונתמעטו. ולפ"ז י"ל דבגרושה ומתה בחייו דמיד כשמת יורשי הגרושה הוי מוחזקים בנכסים לפרעון כתובה כיון דממילא הם יורשים ושלהם הנכסים הוי כמוחזקים ממש. כמו שכתבתי בארוכה בתשובה לדון דיורשים שמניע להם חוב מאביהם מקרי קדמו ונבו לגבי בע"ח אחר כיון דמיד הנכסים ברשותם. אלא דשם כתבתי לגבי בע"ח אחר ובאן אני מוסיף די"ל אף לגבי יורשי הראשונה דס"מ כיון דכולם יורשים כל א' וא' הוי כמוחזק דשם יורש של כל א' על הנכסים וכמוחזקים דמי ולא מקרי כ"כ מחוסר גובייתא ולא מקרי מרובים ונתמעטו: ויש להביא ראיה לזה ממה דאמרי' בסוגיין אמר מר זוטרא משמי' דר"פ הלכתא א' בחיין ואחד במותו יש להם כב"ד וכתובה נ"מ לחברתה ופרכי' לשמעינן כתובה נ"מ ואנא ידענא דא' בחיין וא' במותו יש להם בב"ד עיי"ש וקשה לי למ"ש הרא"ש דיש גאונים כתבו הא דא' בחיין ואב"מ יש להם כב"ד דוקא כשהשנייה מתה דאין יורשים של זה יוצאים נקי לגמרי מנכסים בזה לא אתי לאנצויי אבל באיתא בחיים לא אשכחן דר"ל דשייך אנצויי כיון דהיורשים מאלו לא מקבלים כלום והרא"ש דחה זה דא"כ דבאיתא בחיים ליבא דין כב"ד גם כשמתה יהיה כמו מועטים ונתרבו אע"כ דגם דאיתא בחיים איכא כב"ד. ולפ"ז ק' לי מאי פרכי' דלשמעינן רק נ"מ הא מ"מ ס"ד דאחת בחיין ואחב"מ אין להם כב"ד והיינו משום דבהיא בחיים שייך אתי לאינצויי. ואף לאחר שמתה גם היא הוי כמועטים וגתרבו (ומדוקדק בזה לישנא דרע"ק בבר קפצה נחלה לפי האוקימתא דמעמא דרע"ק דאב"ח ואב"מ א"ל כב"ד. היינו שבאמת כשאין יוצאים נקיים ליכא לאנצויי אלא כשהיתה בחיים כבר קפצה נחלה והוי כמועטים ונתרבו) וההיא דכתובה נ"מ משכחת בא' גרושה ומתו שתיהן בחיין דמיד כשמת היורשים נפרעים ואין יוצאים נקיים בזה ליכא אנצויי. אע"כ כפי הנ"ל דבאמת בכה"ג אין כתובה נ"מ כיון דהם מקבלים ולא פורעים ולדינא צ"ע:

יכין תפארת ישראל יכין

פ"י א) בנביית כתובתה: ב) בנביית כתובת אמן, כשמתו נשיו לאחריו אחר שנשבעו, דבלא נשבעו אין אדם מוריש מעות שאינו נובה רק בשבועה, והיו חולקין בשוה [והא דלא כלל להו, לתשובה ויורשיה קודמין לשניה ויורשיה, דכללא להו בסיפא. נ"ל משום דבריתא לא זכיר תנא מתי מתו הנשים, לכני נקט פרטי פרטי דדוקא בקדמה לתשובה לשניה בנגייתה דהיינו כשתיו הן כשמת, אז קודמין יורשי לתשובה ליורשי שניה, אבל בלא קדמה לתשובה גופה לשניה נזכות בנגייתה תחילה, דהיינו שמתו שניהן בחיין, אז אין יורשי לתשובה קודמין ליורשי שניה, דאינון ירתון תרן, ואין דין קדימה ביורשים. מבא"ב בסיפא, דמוכח מנה דשניה קיימת בשמת הוא, מלי למכלל לשניה ויורשיה כי הדדי. או נ"ל דמדלא זכיר תנא בלא מהשבועה שלריכה לנסבע, ש"מ דמיירי שאחל לתן הבעל שבועה שחייבת ליורשין [כפ"ע מ"ה], ואף בעכ"פ לריכה לתשובה לשניה, לגילה שניה למתול השבועה להלתשובה כדי שלא תאמר לה לשניה הנכע לת. ואתא אני המותר בלי שבועה, אהכי לפעמים ינחא לה לשניה להספיד קלת מכתובתה וליטול בלי שבועה, מבתשבע ותעול הכל. ולפיכך לא מלי תנא למכלל בריתא לתשובה ויורשיה קודמין לשניה, דסל"ח דיורשי לתשובה קודמין לשניה בכל גווני אף שלא נשבעה אמן, ופל כרתך שמחלה שניה לכני לתשובה שבועה שנתחייבה אמן, והא ליתא דלתו בשופטני עסקינן שתמתול השבועה, הרי ע"י שנתחייבה לתשובה שבועה יפסידו הכל, דאין אדם מוריש וכו' כלעיל ח', ועי"ז תגבה היא בלא שבועה, דנגד יורשיה הרי כבר פעדה בעלה. והיה לריך התנא להתריך דמיירי במתלה שניה לתשובה בשודה בחיים, ולכני ניחא ליה לתנא עפי למעקב בקיאור, נפי לתודא, ויורשיה לתודא. מבא"ב בסיפא, כני לתשובה רק יורשיה הן, דאינון ירתון תרן, ואפילו לא נשבעה שניה אינון יכולין בני לתשובה לומר לה הנכע לנו דבכר פעדה בעלה מהן]: ג) דשניה בעלת חוב, ולתשובה בכתובת בנין דכרין שלהן, רק יורשיה הן, לפיכך חוב קודם לירושה. והוקא בנשבעה שניה קודם שמתה, דאם לא כן, נובין בני לתשובה כתובת אמן, ובני שניה הספידו כמי' ב': ד) מדכתוב בכתובה שבשתמות אמן, ויש אחרת ואחרת וימות הוא, יטלו בני כל אחת כתובה אמן ותוספת ונדוניא, אף אחת יתירה על חברתה, ואח"כ יחלקו מותר הירושה בשוה: ה) ואין נוטלין כתובה אמן, מדמיעקר עי"ז ירושה דאו', ולהכי לריך מותר דינר. מיהו במשנה ח' מ"ל מותר דינר, מדמתקיים בל"ז ירושה דאורייתא בפריעת חוב הכתובה, דמדמה בחייה, הו"ל חוב, ומלוה לשניהן לפרוע חוב אביהן [קי"ח]: ו) אבל פחות לא: נקנל

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מעלין דמיכן לקבלם עליו ביוקר כדי שיהיה שם מותר דינר ויטלו כתובת אמן: **ג** היו שם נכסים בראוי. כגון עסקא בידיד אחרים לו *)הלוואה: אינן כבמוחזק. אינן נחשבים להיות כאילו הן מוחזקים בידו ויש כאן מותר דינר: שאין להם אחריות. מטלטלים: שיש להם אחריות. קרקעות. והלכה כרבי שמעון ואף בזמן הזה דהיינו דמטלטלי דיתמי משעבדי לבעל חוב אין כתובת בנין דברין עוהגת במטלטלין אלא בקרקעות: [ד"ה של זו מנה ושל זו מאתים כו'. ושלשתן נתחתמו ביום אחד דאי בתלתא יומי. הקודמת בשטר קודמת בגבוי. לו שלא היה אלא מטלטלין שאין דין קדימה במטלטלין: הולקות בשוה. שהרי כח שלשתן שוה בשעבוד מנה דבכולהו איכא מנה: היו שם מאתים. אין לבעלת מנה שעבוד אלא במנה אבל במנה שני אין שעבוד לשטרא של בעלת מנה: של מנה נוטלת חמשים. בגמרא פריך שלישית מנה כלל. ויעולא בזה שכתבתי בשם הרב רבינו יוסף לעיל בפרק ה' משנה ד'. והטור שסובר כדעת הרא"ש דאיכא פלוגתא

*) בר"ב ד"ה הלוואה.

יותר דינר ו). כדי שיטלו כתובת אמן אין שומעין להן. אלא שמין את הנכסים בבית דין: **ג** היו שם נכסים בראוי ח). אינן כבמוחזק ט). רבי שמעון אומר. אפילו יש שם נכסים שאין להם אחריות י). אינו כלום. עד שיהיו שם נכסים שיש להן אחריות יא) יותר על שתי הכתובות דינרי יב): **ד** מי שהיה נשוי שלש נשים ומת. כתובתה של זו מנה. ושל זו מאתים. ושל זו שלש מאות. ואין שם אלא מנה חולקות בשוה יג). היו שם מאתים יד). של מנה נוטלת חמשים טו). של מאתים ושל

ג נכסים שאין להם אחריות וכו'. עיין בפירוש הר"ב משנה ה' פרק קמא דקידושין ומה שכתבתי שם בס"ד: עד שיהיו שם נכסים שיש להן אחריות כו'. ולעיל פ"ד משנה י' כתבתי משמא דגמרא. דכתובת בנין דכרין לא נגבית אלא ממקרקעי ולפיכך כתב הרא"ש אהא דרבי שמעון דרבנן לא פליגי עליה בגיעור שהא כתובות עלמן דבעינן שיהא במקרקעי כשיעורן. דתנאי כתובה ככתובה [ומטלטלי לא משעבדי לכתובה לרבנן דרבי מאיר במשנה ז' פרק ח'] ולא פליגי אלא במותר משום דסברי דאף במטלטלי מתוקמא נחלה דאורייתא. עד כאן דבריו. אבל נראה לי דלהר"ב זהרמב"ם שכתבו הלכה כרבי שמעון דסבירא להו דליכא פלוגתא כלל *ולהולי עלמא בעינן שיהא אפילו המותר ממקרקעי דאי לא תימא הכי מנא להו לפסוק דלא כתנא קמא אלא דסבירא להו דליכא פלוגתא

כלל. ויעולא בזה שכתבתי בשם הרב רבינו יוסף לעיל בפרק ה' משנה ד'. והטור שסובר כדעת הרא"ש דאיכא פלוגתא

פסק בסימן קי"ח דבמותר אפילו במטלטלי סגי. אך נראה שהרמב"ם בחיבורו חזר בו שהרי פסק בפרק ט"ז מהלכות אישות דאפילו האידנא איכא נגבית אלא ממקרקעי ובפרק י"ט שכתב דין המותר לא התנה שיהא דוקא ממקרקעי והרי הגא דידן פירש ולפיכך לא הוה ליה לסתום אלא ודאי שסובר דרבי שמעון אליבא דנפשיה מפרש ותנא קמא פליג עליה במותר כדעת הרא"ש ואפילו במטלטלי סגי והלכה כמותו ולכך כתב בסתם שיהא מותר דינר דהיינו אפילו ממטלטלי כך נראה לי. ומ"ש הר"ב אף בזמן הזה כו' כתבתי הטעם לעיל בפרק ד' משנה י' בס"ד: **ד** של זו מנה ושל זו מאתים כו'. כתב הר"ב ושלשתן נתחתמו ביום אחד. עיין במשנה דלקמן. ומה שכתב הר"ב לו אלא הגיה אלא מטלטלין כו' וכ"כ הרמב"ם. וכשתפסו מחייב דאי לא תימא הכי מתניתין דלא כהלכתא דמשנה ז' פרק ח'. ובגמרא איכא אוקימתא הכי אבל לאותה אוקימתא לא מוקמינן לקמן בדכתבה דין ודברים כו' אלא בשתי תפיסות. ריבא דהיו שם מאתים וכו' דנפלו ע"ה בחד זימנא וקב"ה בחד זימנא סיפא דנפלו ע"ה בחד זימנא ומאתים והמשה ועשרים בחד זימנא ["ופירש" דנפלו ע"ה בחד זימנא ובאו לדין עליהם אמריק להו הולקות בשוה שהרי שעבוד שלשתן על מנה וקב"ה בחד זימנא בעלת מנה כבר נגבתה כ"ה ובאת לריב על ע"ה הלכך ע"ה מבוטבדים לכולנה וחולקין אותם הרי ביד כל אחת חמשים. והמותר אין לבעלת מנה חלק בו הייט דקאמר של מאתים ושל שלש מאות שלשה שלשה של זהב. סיפא בשתי תפיסות כו' ורב"ה בחד זימנא. ע"ה מינייהו יד כולן שוין בהן ובעלת מאתים [נ"ל מנה] שלא נגבתה בתפיסה ראשונה אלא עשרים וחמשה באה לריב על מנה שבעים וחמשה ופלגי ע"ה בין שלשתן ומאה בין בעלת מאתים ובעלת שלש מאות ואלו מאה שלישית שנשאר כולו לבעלת שלש מאות נמצאת של מנה נוטלת חמשים. ושל מאתים מנה. ושל שלש מאות מאה וחמשים שהן ששה דגרי זהב] ולריך לומר דאף על גב דתפיסה מחייב בעינן ומחייב תפסוס דמכל מקום כשבאו לדין לפנינו הביאו בשתי תפיסות וכשבאו בראשונה לא ידעינן בתפיסה שניה ויצא הדין ואלקו כבר קודם שבאו לפנינו דאי לא תימא הכי כיון דאין דין קדימה במטלטלין יחלקו בשוה והכי דייק ליטנא דרש"י ולא נמצא להן אלא בב' פעמים לומר בטל פי החמה יש להן הכל אלא שבפנינו לא נמצאו להן כו'. דאל"כ למאי הוצרך להאריך בזה הלשון כלל דהיא היא ליטנא דבשתי תפיסות עלמו ומאי מפרש אלא כמו שכתבתי. והר"ן ברים פרק לקמן כתב דליכא למימר דתפסה מחייב דאם כן קודם שהגיע זמנה לגבות כבר באה תפיסה שנייה. אלא דבתפיסה דלאחר מיתה מיירי ובמעות דלא אמרו בתפיסה דלאחר מיתה לא מהני אלא במטלטלין דמ"מ מחסרי גוביינא *אבל במעות לא שהרי כבר נפרעה ע"כ. אבל לשון רש"י בשתי תפיסות שתפסו מטלטלין לכתובתן ע"כ. ולריך לומר כמ"ש. ומה שלא פירשו הרמב"ם והר"ב דדוקא בשתי תפיסות יש לומר דיתא להו לאוקמי מתניתין בחד אוקימתא דהיינו בדכתבה ובין בשכתובות שלשתן ביום אחד ובין שהין זמנם שוה ובמטלטלים ממאי דמוקים בשתי תפיסות ובתיהן היו מחייב אלא שלא באו לפנינו בפעם אחת ורבינא לרווחא דמלתא קאמר. ומיהו מכל מקום תפיסה מחייב היה להרמב"ם ולהר"ב לפרש. הלכך נראה שזה שכתבו לא כתבו לדין המשנה. אלא לדידן דהאידנא אף מטלטלי משתעבדי לכתובה מתקנת הגאונים כמ"ש הרמב"ם בפרק י"ו מה"ח וכיולא בזה בר"פ דלקמן: של מנה נוטלת חמשים. כתב הר"ב בגמרא פריך וכו' ומשני דמהמיתין מיירי דא"ל וכו' ונראה בעיני דמיירי נמי בשקנו מידה

כדלקמן

ג היו שם נכסים. פוס"פ שם פ"ג: דש"א. פוס"פ שם פ"ד: **ד** מי שהיה נשוי. נ"ב ע"ב מיי' שם פ"ז ה"ח ופ"ב מהלי אישות ולה ה"ד ופכ"ח שם ה"ח סמ"ג ע' פ"ח ופ"ד פוס"ב תה"ש פי' נ"ר פ"ח ופוס"ב תו"ש פי' ק"ל סעי' ח:

שנויי נוסחאות

יתר. במשני"ר יפה. (אח) הנכסים. בר"ף ליתא. **ג** שם נכסים. בר"ף ד"ק ליתא לגל' נכסים ובתוי"ד ליתא לגל' שם. בראוי אינן. בר"ק בבראוי ואינן (?). כבמוחזק. בד"ג ובמשני"ר בבמוחזק. אפילו יש. בד"ג ובר"ק ובמשני"ר אע"פ שיש. (שם). בר"ף ד"ק ליתא. אינו. שם ובר"ק ובתוי"ד אינן. שיהיו. בד"ג ובתוי"ד שיהיה. יותר. בר"ק יתר. הכתובות. בד"ג ובר"ק ובמשני"ר בתובות. **ד** היו שם. בר"ק היה.. בר"ק בכנגא דמאתים בא בעשות ושל מאתים (מנה) ויש לגוחקו.

ראשון לציון

ג חו"מ ד"ה עד שיהיו שם כו' אבל נראה לי דלהר"ב והרמב"ם כו' עיין יסלמ:

תוספות רע"ק

ג [אות צד] חו"מ ד"ה עד כו' ולכולי עלמא בעינן שיהא אפילו כו' לעני"ד א"א לומר כן דהא אמרי' בסוגיא (*לעיל צ"א א') אלא בתרי לישני קמאי ואיפוך והיינו דת"ק ס"ל דסגי בדינר מסלטלי ור"ש ס"ל דוקא מקרקעי. הרי דאיכא פלוגתא בזה: **ד** [אות צה] חו"מ ד"ה של זו מנה. והר"ן בר"פ דלקמן כו' אבל במעוי לא שהרי כבר נפרעה. ק' לי מסוגיא דכתובות דצ"ב א"ר אי פקח מנכי להו ארעא. הא בלא"ה יחוק חובו בעד אחריותו דלא נרע מתפיסת מעות לאחר מיתה מכ"ש זה דתפוס במעות חובו וצע"ג. ואולי י"ל דתרתי בעי אינו מחוסר גוביינא ולא מחסר שבועה ומיירי הכא באמת בנשבעה או ביש לזה נאמנות מפורש לי ליורשי. אבל בהחיא דאי פקח שצריך שבועה הוי כמו מחסרי גוביינא וא"י להחזיק (אפילו הסעות) בעד אחריותו. וא"כ לשיטת הסמ"ע (יסי' ס"ז ס"ק כ"ב) דבנשבע וגוטל דתפס דלא נחתי לנכסיה לא משמתי' לי' ג"כ דבזה עדיף מחיסת דבחיסת

ו) לקבל הנכסים בדינר יותר יוקר משויין: ח) שרשויין לבא להם, כעיסקא והלוואה לו ירושה מאבי אביהן שמת קודם חלוקה: ט) כאלו מוחזקים בידן: י) דהייטו מטלטלין: יא) דהייטו מקרקע: יב) וקיי"ל כר"ש. מיהו האידנא כתובה וכל תנאיה נגבית ממטלטלין. וי"ל דגם הטהא עכ"פ כתובת בנין דכרין נגבית רק ממקרקע. אבל המותר דינר סני במטלטלין [קי"ח]: יג) דבשעבוד מנה כולן שוין, ומיירי בנכתבו כולן ביום א' דאל"כ הקודמת בזמן קודמת בגבייה, לו מיירי בתפסו מטלטלין מחיים דבעל דאין דין קדימה במטלטלין, אבל בלא תפסו, אין כתובה נגבית ממטלטלין לדינא דמכנה [כפ"ח מ"ז]: יד) דבמנה שני אין לבעלת מנה שום שעבוד: טו) ממנה קמא.

ולפ

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

כדלקמן ריש מתניתין ו' דמלי שנה. ומ"ש ומפני שלא נתנה כו' וז"ל רש"י מדין ודברים סליקין נפשאי לא נתתי חלקי במתנה ומה שנבת לא בשליחותי גבת שתאמר לי נטלה זו חלקך אני שלקתי עצמי מלריב לה ומלמעט חלקה במנה ונבר ידה לגבות חלי המנה בשעבוד שטרה עכשיו אני בחה לחלוק עמך בנותר שלא שלקתי עצמי מלריב עמך ובעבודי ושעבודך שויס ע"כ ומ"מ אין דין ודברים מסולקים מהדין הזה שיש מקום לבעל דין לחלוק ולומר שתוכל בעלת השלם מאות לומר לה הרי מנה מונח ובין בלשתנו נחלוק ולמה מפני שלקת נפשך לא אטול אני חלקי שבכל המנה והתוס' כתבו דה"ל מדין ודברים סליקין נפשאי לא אתפרס שפיר טעמא דהא מלתא ע"כ. והפוסקים לא כתבו זה הדין ואע"פ שלאורה רבי דפסקינן כמותי אינו חולק עם רבי נתן בזה בשכותב וא"מ עמי לדידיה כגון אם אין כאן אלא מנה בלבד וכתבה בעלת מאתים לבעלת מנה שטוטלת בעלת מנה חמשים והיה מן הדין שבעלת ג' מאות תטול ל"ג ובלים אבל בטענה דמדין ודברים סליקין כו' אינה טוטלת אלא כ"ה ואולי לפי דלא אתפרס טעמא סוברים שרבי חולק בכל אע"פ שלא אמר אלא בזה הלשון אין אני רואה דבריו של ר' נתן בזה אלא חולקות בשוה וכתבו עוד התוספות ולא ידעתי אמאי לא אמרי כגון שכתבה בעלת ש' ובעלת ר' לבעלת ק' דין ודברים אין לנו עמך בכ"ה ע"כ. ומיהו בזה לא הקשו כלום דכיון דבעל הגמרא סובר שהדין הוא כך שתוכל לטעון מדין ודברים סליקת נפשאי וכו' א"כ טובא קמ"ל מתניתין מש"כ אילו היה דין המשנה ששתיהן כתבו לבעלת הק' מאי קמ"ל במלתא דפשיטא יותר מביעתא בכותחא: היו שם ג' מאות של מנה טוטלת חמשים כו'. כתב הר"ב כגון דאמרה להו בעלת שלם מאות כו' וכתב הר"ן דלהמעיין דלא חיישא בשלמא ריש כיון דאסתלקא לה (ריש) בעלת מנה לגמרי ודאי דעתה של בעלת מאתים היה שתטול בעלת מנה כ' שהרי אין לה לחלוק עמה עוד אבל בסיפא דאמרי בעלת ש' לבעלת ר' לא להוסיף על חלקך נסתלקתי ממנה ראשון אלא לא רציתי לטרוח כל כך בחלוקות וסמכתי שאבא לחשבון עמך במנה שני בים לנו לחלוק קמ"ל זה כ"ל ע"כ: וכן שלשה. כלומר כד אתרמי כבבא דסיפא דמתניתין כ"כ הרי"ף דודאי אין דיוקא שוין דבכתובה דוקא כשכתבה דין ודברים כו' אלא כלומר כד אתרמי כו': שהטילו לכים. פירש הר"ב מעות לקנות שחורה לשכר. רש"י: פתחו או הותירו. כתב הר"ב ודוקא כשהביאו מחמת מעות עלמן כגון שנתנה המעבע מסיס הרמב"ם או הוסיפו עליו בחלוף או פתחו על דרך זה עד כאן. ונראה דעתו כדעת רש"י שמפרש שנתנו ונתנו במעות

ואפילו

שלש מאות. שלשה שלשה של זהב (ט"ו). היו שם שלש מאות (יז). של מנה נוטלת חמשים. ושל מאתים מנה (יח). ושל שלש מאות ששה של זהב (יט) וכן שלשה שהטילו לכים (כ). פיתחו או הותירו. כך הן חולקין (כא):

היה ראוי שתטול ושיאך טוטלת חמשים שהוא חלי מנה ומשני דמתניתין איירי דאמרה לה בעלת מנה דין ודברים אין לי עמך במנה המשועבד לך ולא יתמעט חלקך בשבילי הילכך היא ובעלת שלם מאות חולקות אותו ומפני שלא נתנה בעלת המאתים לבעלת המנה חלקה במתנה אלא אמרה לה שלא תריב עמה ובשבילה לא יתמעט חלקה לאחר שלקחה בעלת המנה חמשים נשאר זכות בעלת המאתים שוה עם זכות בעלת השלם מאות במנה וחלי הנשאר וכל אחת מהן טוטלת

ג' דינרי זהב שהן ע"ה דינרי' של כסף שכל דינר זהב שוה כ"ה דינרין של כסף: היו שם שלש מאות. מנה ראשון משועבד לכולם והשני לבעלת מאתים ולבעלת שלם מאות והשלישי לבעלת שלם בלבד: של מנה נוטלת חמשים ושל מאתים מנה. כגון דאמרה להו בעלת שלם מאות לבעלת מנה ולבעלת מאתים דין ודברים אין לי עמכם במנה הילכך מנה הראשון חולקות בעלת מאתים ובעלת מנה נמלאת בעלת מנה טוטלת חמשים ומנה השני חולקות בעלת מאתים ובעלת שלם מאות נמלאת בעלת מאתים טוטלת מנה חמשים שחלקה מהמנה הראשון עם בעלת המנה וחמשים מהמנה השני שחלקה עם בעלת השלם מאות והמנה השלישי טוטלת כולו בעלת השלם מאות נמלאת טוטלת ו' דינרי זהב בשש מנה ומחצה המנה השלישי כולו שנשאר לה וחלי המנה שחלקה עם בעלת המאתים. ובגמרא מסיק דמתניתין רבי נתן היא ואינה הלכה דאמר רבי אין אני רואה דבריו של רבי נתן בזה אלא חולקות בשוה דהואיל וכל נכסיו אחראין לכתובה כל שלשת המנים משועבדים לבעלת המנה כשאר חבריותיה עד שתגבה כל כתובתה הלכך חולקות בשוה וכך טוטלת בעלת המנה

כמו

יבין תפארת ישראל בועז

ואף על גב דרק שליש המנה היתה ראויה לטול. י"ל דמיירי בכתבה בעלת ר' [או בעלת ש'] לבעלת ק' דין ודברים אין לי עמך במנה, ולא יתמעט חלקך במנה בשבילי, וקנו מידה על זה, הלכך בעלת ק' ובעלת ש' חולקות מנה קמא. והא דנקט תנא כה"נ. היינו כדי להמעיטן דאע"פ שכתבה דו"ד אין לי וכו', אפ"ה כ' שהגבה בעלת ש' ממנה קמא, מחוייבת שוב לחלוק עם בעלת ר', כסי' ט"ז: טז) דינר זהב הוא כ"ה דינרי כסף נמלא שג' הן ע"ה דינרי כסף, דהייט אחלי מק"ן דינרין הנשאריס (א): יז) דאז מנה קמא משועבד לכולן, ומנייה לבעלת ר' וש', ושליטת לבעלת ש' לבד: יח) הכא מיירי בכתבה בעלת ש' לבעלת ק' ור', דו"ד אין לי עמכם במנה, להכי ק' קמא חולקין בעלת ק' ור'. ומנה ב' חולקין בעלת ר' וש', ומנה ג' הטול בעלת ש' לבד, נמלא לבעלת ק' יניע ג', ולבעלת ר' ק', ולבעלת ש' ק"ן: יט) אוידי דרישא נקט נמי הכא דגרי זהב. מיהו אגן קיי"ל דיד כולן שוה בכל העזבון, ונובות בשוה עד כדי כתובתן [ג"ז י"ח]: כ) זה ק' וזה ר' וזה ש' להסתחר בהן: כא) דבהפסידו לא הרוויחו חולקין לפי מעותיהן. ואגן קיי"ל, דבלא התנו חולקין בשוה הרווח לא ההפסד, רק אם מעותיהן עדיין בעין ונמתנה המעבע בעליה לא ירידה אז חולקין הרווח לא ההפסד לפי מעותיהן [ח"מ קע"ו ה']:

פ"י (א) [אמנם לכאורה המשנה חמורה, דמי סני לתנא למנקט ע"ה דינרי כסף, כדנקט בריש חמשים. ותו דבשלמא ק' הסייס שפיר חולקין בעלת ר' וש' שסיכון שעבודן עליה, אבל איך יחלקו הג' בממנה קמא, תיפא לה בעלת ש' לר', אילו תאמר שרק מדו"ד סלקה נפשך מבעלת ק' שלא יתמעט חלקה בשבילך, אבל לא מחלת את המגיע לך מק' קמא, עכ"פ למה אפסיד חלקי שבמנה קמא, אני אקח ל"ג ושלים הראויים לי ממנה קמא, ואת תטול את הש"ז וב' שליש הנותרים שהם מחלקך. ובאמת כתבו רבותינו דלא אתפרס טעמי דמתניתין. ות"מ נ"ל ע"פ מ"ש תוס' [דל"ה א' ד"ה אתם], דבכתבתה האשה דו"ד אין וכו', לא נקראת מפסידה, דמי יודע אם יבוא לידי גוביינא דלמא היא מיתא ברישא, א"כ משו"ה נמי אמרה לה בעלת ר' לש' מה שעלה בעלת ק' יותר מהראוי לה, באמת אני נרמתי ההפסד לי ולך, דע"י זה נברה ידה ליטול החלי ממנה קמא, ואעפ"כ אינו חייב לשלם לך דגרמת בעלמא הוא, והו"ל כאילו נמלו לספין החלי מק' קמא, ואני ואתה נחלוק הנותר. ולפי נקט נמי שפיר ג' ג' של זהב, דאי הוה נקט ע"ה, אד"ל שהע"ה בטולת בעלת ר' הן ממנה שנייה, אבל מק' קמא לא תטול כלל, מדכתבה דו"ד אין וכו' וכו"מ, נלא הניח רק ק', וכתבה בעלת ר' לק' דו"ד וכו' אד"ל שיחלקו בעלת ק' וש' אותן ק' ובעלת ר' לא תטול כלום, להכי נקט ליהנא דהכי זהב לרמוזי שטולת החלי מנ' שממנה קמא, שהוא דינר זהב, ומה"ש נקט תנא בכה"ג שכתבה ז"ל דו"ד אין לי עמך, היינו כדי להמעיטן דינייהו דלא כש"ל]:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ה מי שהיה נשוי ארבע נשים. ומת. הראשונה בב) *קודמת לשניה בג) **ושניה לשלישית ושלישית לרביעית. הראשונה נשבעת לשניה** בד). **ושניה לשלישית. ושלישית לרביעית. והרביעית נפרעת שלא בשבועה. בן ננס אומר וכי מפני שהיא אחרונה נשברה. אף היא לא תפרע אלא בשבועה** בה). **היו יוצאות כולן ביום**

כמו בעלת המאתים ושלם מאות. אבל בשלמה שהטילו מעות למים זה מנה וזה מאתים וזה שלם מאות דהתם שבח שהשביחו מעותיהן קא שקלי דינא הוא שכל אחד יטול לפי מעותיו. ודוקא כשהשביחו מחמת המעות עצמן כגון שנתנה המטבע או הוסיפו עליו או פחתו אז חולקים השבח והפסד לפי הממון אבל אם קנו סחורה מן המעות שהטילו לכיס והרויחו בסחורה או הפסידו אין מחלקים הריוח וההפסד אלא לפי מספר השותפין לא לפי הממון וכך נוטל בהפסד ובשבח מי שנתן בשים מעות מועטים. כמו אותו שנתן מעות מרובים אם לא התנו תחלה שיחלקו לפי ממון. וכן דנים בכל בתי דיניס:

ה הראשונה קודמת לשניה. אותה בזמן כתובתה מוקדם קודמת לשניה שזמנה מאוחר וכן כולם: הראשונה נשבעת לשניה. אם שניה טוענת השבעני לי שלא גבית משל בעלי כלום דלמא לא יאמר לי ממה שאגבה כתובתי ואף משל בעלי כלום דלמא לא יאמר לי ממה שאגבה כתובתי ואף שלישית תאמר כן לשניה ורביעית לשלישית אבל הרביעית נפרעת שלא בשבועה וכגון שאין שם יורש או בעל חוב אחר *) שישבועה: בן ננס אומר כו'. פלוגתייהו דת"ק ובן ננס מפרש בגמרא כגון שנמלאת שדה אחת מאלו השדות שגבו השלם נשים הראשונות

*) גר"ב ד"ר שישבועה.

אינו אומרים דעתו שהשכים שיטול בעל המנה חלי הריוח לפי שהוא חריף ובקי במשא ומתן או שום אמתלא אחרת לפי שדרך כל המשתתפים להתנות לחלוק הריוח לפי הקרן ומדלא התנה אומדנא דמוכח הוא ע"כ. אבל הרמב"ם בחבורו שם כתב בענין אחר דוקא לסחורה שאינה עומדת לחלק אלא למוכרה ביחד ומכרו ביחד דזו הסחורה כל חלקיה מצטרפין יחד וא"א לזה בלא זה ומשום הכי חולקין בשוה אבל בדבר העומד לחלק ולא מכרוהו כגון שור שנשמוהו ומכרו הבשר או חלקוהו ביניהם כיון דהחתיכות אינן לריכין זה לזה ועומדין לחלק חולקין לפי מעותיהן. ועיין מ"ש רפ"ד דב"ק: **ה מי שהיה נשוי** לשלשה נשים כגון שיש יורש אחר לכל אחת ואחת מהן אם יורש יורש יורש אם כתב בשעת הנישואין שיהיה שנמלאת אחת מהן אינה נשבעת אלא בשבועה. כתב הר"ב וכגון שאין שם יורש פירש אפילו גדול דהא אתשבע כמו שפירשתי לעיל שם: **והרביעית** נפרעת שלא בשבועה. כתב הר"ב ז' פרק דלעיל מנכסי יתומים היינו בין גדולים בין קטנים כן מסקנת הפוסקים: **בן ננס** אומר וכי מפני שהיא אחרונה נשברה כו'. כתב הר"ב מפרש בגמרא כגון שנמלאת שדה אחת כו' שנודע שנגזלה כו' וכן פירש"י וכתבו התוספות אחרונה נשברה כו'. כתב הר"ב מפרש בגמרא כגון שנמלאת שדה אחת כו' שנודע שנגזלה כו' וכן פירש"י וכתבו התוספות וקשה לרבי דמסתמא כשמשביעין הרביעית משמע שעדיין לא נגבתה מדקתני גבי רביעית נפרעת לא תפרע והואיל וכן הקודמת לה למה אינה לוקחת אותה שדה דבדיבור שלו ואין שברא לומר שנמלאת אחת מהן שדה שאינו שלו ואינו ידוע אינו. ועוד ק"ל מאי קאמר בן ננס וכי מפני שהיא אחרונה נשברה. נפשדה קאמר [ת"ק] שאינו נשבעת לפי שאין גבייתה כלום שהקודמת לה עושלת אותה בן ננס וכי מפני שהיא אחרונה נשברה. כתב הר"ב וכגון שאין שם יורש פירש אפילו גדול דהא דתנן במשנה ז' פרק דלעיל מנכסי יתומים היינו בין קטנים כן מסקנת הפוסקים: **בן ננס** אומר וכי מפני שהיא אחרונה נשברה כו'. כתב הר"ב מפרש בגמרא כגון שנמלאת שדה אחת כו' שנודע שנגזלה כו' וכן פירש"י וכתבו התוספות אחרונה נשברה כו'. כתב הר"ב מפרש בגמרא כגון שנמלאת שדה אחת כו' שנודע שנגזלה כו' וכן פירש"י וכתבו התוספות וקשה לרבי דמסתמא כשמשביעין הרביעית משמע שעדיין לא נגבתה מדקתני גבי רביעית נפרעת לא תפרע והואיל וכן הקודמת לה למה אינה לוקחת אותה שדה דבדיבור שלו ואין שברא לומר שנמלאת אחת מהן שאינו שלו ואינו ידוע אינו. ועוד ק"ל מאי קאמר בן ננס וכי מפני שהיא אחרונה נשברה. נפשדה קאמר [ת"ק] שאינו נשבעת לפי שאין גבייתה כלום שהקודמת לה עושלת אותה בן ננס וכי מפני שהיא אחרונה נשברה. ע"כ גרסה שדה והיכא שהאחרונה נפרעת כגון שלא נמלאת אחת מהן שאינה שלו התם מודה נמי בן ננס דנפרעת שלא בשבועה. ע"כ גרסה שדה אחת מהן שאינו שלו ולא יוכלו אח"כ כפר"ח דאפילו לא נמלאת פליגי דקאמר בן ננס שנשבעה הרביעית משום חשש שמא תמלא אחת מהן שדה שאינה שלו ולא יוכלו אח"כ לחזור עליה דמה שגבתה גבתה ע"כ: היו יוצאות כולן ביום אחד. כלומר יוצאות לפניו ומלמדות שכולן [נכתבו] ביום אחד. רש"י: ולאין

יכין תפארת ישראל יכין

בב) שזמנה ראשון: בג) שזמנה מאוחר: בד) דע"י שתגבה ראשונה הפסיד שנייה שלא נגבה עדיין, וי"א דוקא בטוענת השבע לי: בה) פלוגתייהו בנודע שהרה א' משהותיו נגזל מאחר ואין ידוע איזהו דלת"ק בע"ח מאוחר שקדם ונגבה לא מהני, להכי נס בכה"ג א"ל שגבה לשלישית, דאף אם יטרפו שדה שגבו הראשונה, תחזור לה הרביעית מה שנגבתה, ולכן נגם בע"ח מאוחר שקדם ונגבה, קנה לה, להכי אריכה נס היא שבועה, דהרי לא יטרפו הראשונות ממנה, ויפסדו ע"י שכבר נגבתה הרביעית. והא דנקט פלוגתייהו בד'

אור גדול

פרק י ה במשנה ושניה לשלישית. וראשונה שנשבעה לשני' אינה צריכה לישבע לשלישית דשבועה לאחר שבועה למאה. ועיין בזה בגמ' לענין שותפין אם יכול אחד לתבוע כולו. ויעוי' בהו"מ (סי' ע"ז סעי' ט') ובהגר"א שם ובב"י שם. והנה עפי"ז אפשר לישב הה דאיתא בגיטין (ע"ד א') וקידושין (ס' ב') באמר לה ה"ז גיטך ע"מ שתתני לי מאתים זוז ומת דרשב"ג אמר נותנת לאחיו או לאחר מן הקרובים כדי שלא תהא זקוקה ליבם. דנתקשה הרשב"א בקידושין דהא מיירי דאיכא אח וא"כ איך קאמר לאחר מן הקרובין. ולכאורה הי' נראה

בהה

ה מי שהיה נשוי. מיי' פ"ז מ"ל מאישות הל"ל סמ"ג ע' מ"ת פוסק"ע תפ"ע ס"ג ע"ז סעי' ע"ז: אף היא לא תפרע. מיי' פ"ז מ"ל סמ"ג עס פוסק"ע עס: הלא יוצאות. מיי' פ"ז מ"ל פוסק"ע עס ס"ז:

שנויי נוסחאות

ה ושניה לשלישית כו'. בכי"ק והשניה קודמת לשלישית והשלישית קודמת לרביעית. הראשונה נשבעת. בכי"ק הראשונה.. במס"ב וראשונה..; בתו"ר יש כלון הסמן ע"ם. ושניה לשלישית כו'. בכי"ק והשניה..והשלישית.. והרביעית. בד"ג הרביעית. ב"ג אומר. בד"ג ובכי"ק ובמס"ב אמר ב"ג. וכי מפני שהיא. בד"ג מפני מה. נשברה..ל"ה בכי"ק ובס כמס"ק):במס"ב נשברה. יוצאות כולן. בד"ג ובכי"ק כולן יוצאות.

תוספות חדשים

ה בר"ב ד"ח בן ננס כו' וכ"פ הרמב"ם והיינו כלומיתא דשמואל בשים וק"ק אמתי לא פיכסו כאמרי דבתרא הוא דכ"ע מה שגבה לא גבה וכבא ביתומים גדולים בלים להשבועה וא"ב דאמרי קטנים דתני יתומים שאמרו גדולים ואל"ל קטנים דת"ק לית ליה דאמרי קטנים וכ"ב לית ליה ואתיא מתני' כשבעה ולא נצרך לדחוק בנמלאת שדה אחת שאינה שלו וכ"כ הרא"ש ז"ל וכ הלי וכ"ת וכי"ף פסקו כמ"ד מה שגבה לא גבה. ודינא דמתני' הלכה בכ"ג כו'. ובספר שומים לדוד מייחב קלת ע"ם:

ראשון לציון

ה הרי"ם ד"ה בן ננס אומר כו' וכי מפני שהיא אחרונה נשברה נפשדה קאמר (ת"ק) מי' כתוס' תיקא כך אמנו מי קאמר ת"ק נשברה נפשדה כו':

תוספות רע"ק

ה [אות צו] במשנה קודמת לשניה. אף דכבר קתני בן בתחלת פרקין הראשונה קודמת לשנייה נקט לה **תכא** לומר דבכה"ג דא' קודמת להברתה בזה פליגי ת"ק ובן ננס. דלת"ק א"צ האחרונה לישבע משום דס"ל בע"ח מאוחר שקדם וגבה מה שגבה ל"ג אבל אלו היו כולם בזמן א' גם לת"ק כולם צריכי' לישבע דבכה"ג מה שגבה גבה כמו שפסק הרמב"ם וכן קי"ל בש"ע סי' ק"ד ס"ו דהיכי דהמה

שויב

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ואין שם אלא מנה. שהיא הכתובה הפחותה בתורתנו. רמב"ם: חולקות בשוה. ל"ע מאי קמל"ן תניא *ברים מתניתין דלעיל: ן וכתבה ראשונה כו'. כתב הר"ב וכגון שקנו מידה. גמרא. ופירשו התוספות דדמיא לנשואה דר"פ דלעיל. שאין הבעל מסתלק אלא ע"י קנין וה"נ היא אינה מסתלקת אלא על ידי קנין. ומ"ש הר"ב וכגמרא פריך ותימא נתת רוח וכו' מי לא תנן [במשנה ו' פ"ה דגיטין] לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל וכתבו התוספות ליכא לשויי בלקח מהאשה אחלה דאז הוי קיים. כדקתני סיפא. לקח מן האשה וחזר ולקח מן האיש מקחו קיים. דבמתניתין משמע דלאחר מכירת השדה כתבה לוקח דהכי קתני ומכר שדהו וכתבה ע"כ: וכן בעל חוב וכן אשה בעלת חוב. לריכא דאי מקמייתא ה"א הראשונה מוליאה מיד הבעים כיון דאין לבעיה כל כך פסידא שהוכל לגבות מבעלה ובעבודה של ראשונה קודם ובדין (הפסה) [ל"ל הוליאה] אבל ב"ח מלקוחות לא. ואי אשמעינן בעל חוב מלוקח כדי שלא תגעול דלת בפני לוין אבל אשה ב"ח מלוקח לא להכי לריכי כולהו. תוספות. ופירש בעל חכמת שלמה דר"ל דבאשה שהבעים לא היתה לה אלא שעבוד בעלמא וכל לומר באיש יהיה נכסים לבעלה שהוכל לגבות עוד וא"כ אף שסילקה הראשונה עלמה מן השדה מ"מ שיעבודה קודם אבל גבי לוקח שקנה השדה והוי כלו ממש ואף השדה הבעית שערף בעד שדה [זו] הוי כשלו דס"ש לוקח הוא גבי שדה והבעיה במקום השדה הראשונה עומדת א"כ נימא מאחר שסילק ב"ח את עלמו מאותה השדה שהוא של לוקח א"כ ה"א דשוב לא יוכל לחזור ולגבות וק"ל עכ"ל:

ן מי שהיה נשוי. נ"ה פ"ח ירושל' כתובות פ"ב ה"ט מ"ו, שם פ"ז הי"ב סנ"ב שם פס"ב שם מ"ו. מ"ר פ"ב מהלי מלוה ולוה ה"ח סמ"ג מ"ז נ"ל עמ"ש תו"ה כ"ל קי"ח פ"ג:

שנויי נוסחאות

זכתה וכך. נכי"ק זכת כך. בשעה אחת. נכי"ק שעה..: מן כל הקודמת' כו' עד ואין שם אלא מנה' (ולא עד נכלו) חסר נד"נ. ן שתי. נכי"ק לשתי. ראשונה. נד"נ ונכי"ק הראשונה. מהלוקה. נכי"ק ונמכני"ל מיד הלוקח; נד"נ מיד הלקוחות. וראשונה. נד"נ ונכי"ק ונמכני"ל וחראשונה. מן השניה. נד"נ ונכי"ק מיד. מן הראשונה. נד"נ ונכי"ק מיד. וחוזרת. נד"נ וחוזרת; נכי"ק וחוזרין. בעל חוב. נכי"ק בעלי חוב. בעלת חוב. נכי"ק ובעלי חוב.

ראשון לציון

שם ד"ה חולקות בשוה ט' תמיה בריש מתני' דלעיל עיין יסל"מ:

תוספות רע"ק

שוים אם קדם א' וגבה מה שגבה גבה. ובזה פ"ושב גם כן סיפא דמשנתינו היו כולם יוצאות בשעה א' חולקי' בשוה. ותמה התוי"ט דמאי קמ"ל הא תנינא כן במתני' דר"פ. והיינו דבא לומר דביוצאות בשעה א' דכולם חולקות בשוה. ומסילא הדין דאם קדם א' וגבה מה שגבה גבה כזה ליכא פלוגתא וגם לת"ק כולם צריכים לישבע. כ"כ בתשובת ושב הכהן סימן ע': [אות צז] תוי"ט ד"ה חולקות בשוה. בריש מתני' דלעיל. לכנ"ד י"ל דמתניתין דלעיל י"ל דמיירי בידוע שנתחייב לנשים כב"א שבודאי כולם שוים. והבא קתני דיוצאות בשעה אחת משמע דאין ידוע לנו זמן הדתחייבות להו רק מתוך השטר היוצאות בשעה א' וממילא הוי דרלמא א' בתחלת שעה וא' בסוף שעה והיה ס"ד לומר בזה שודא. ואשמעי' דס"מ חולקין וכמ"ש תוספות בסוגיא דשורא לחלק בין ב' שטרי שעבוד לב' שטרי מכר עיי"ש.

אחד כל הקודמת לחברתה אפילו שעה אחת זכתה. וכך היו כותבין בירושלים שעות. היו כולן יוצאות בשעה אחת. ואין שם אלא מנה חולקות בשוה (ז): ן מי שהיה נשוי שתי נשים ומכר את שדהו. וכתבה ראשונה ללוקח. דין ודברים אין לי עמך (ז). השניה מוציאה מהלוקח. וראשונה מן השניה והלוקח מן הראשונה וחוזרות חלילה (ח) עד שיעשו פשרה (ט) ביניהם. וכן בעל חוב (ל) וכן אשה בעלת חוב (לא):

כד' נשים, הרי נס בב' נשים הוה מלי מנקט פלוגתייהו הייט מדבעי לאמוטינן דשבועה שנשבעה ראשונה לשניה עלתה נס נגד שלישית, וא"ל נשבע שוב נס נגדה, ולא מבעייא בשלוקחת השלישית מה שנכאר מהעזבון בלי שבועה, וכגון שהיא אחרונה, אלא אפילו לריכה נס היא לשבע נגד הרביעית, אפ"ה לא מלית שלישית לומר כמו שאני לריכה לשבע לרביעית, תשבע לי ג"כ הראשונה, אפ"ה נפטרה הראשונה להשבועה שנשבעה להשניה, דשבועה לאחד שבועה לכ' [תוס'], ועי' עוד תוס' לזה ממ"ש בס"ד [יבמות פ"ד מי' מ"ז]. ואמן קיי"ל דכל הנפרע מיתומים לריך לשבע, ולפיכך כולן נשבעין בכל נולא [אפ"פ ג"ו]: כו) כ"ל דקמ"ל אף דא' קודמת לחברתה בכתובה שעה: כו) וקנו מידה. ואי"ל עכ"פ תוכל לומר נתת רוח עמיתי לבעלי, דמדקדם בעלי ומכר לא רליתי להקניטו. י"ל דמיירי בסה שיש לחקור לרשב"ג דאפר לי ואפילו ליורשי אם נתן לאחד מן היורשים מהו. אם סני בהבי או צריך ליתן לכולם דוקא לכל אחד ואחד חלקו. והנראה דהא תליא בסחלוקת שנחלקו הראשונים בשותפים אם יכול אחד לתבוע כולו. ולהפוסקים דאחד יכול לתבוע כולו נראה דה"נ יוצא אם נותן לאחד. [וקצת נראה כן מלשון התוס' רי"ד שבש"ס החדשים דגורם לאחד מן היורשים]. וא"כ אשה"ס דשפיר אפשר ריש לו אחין ובני אחין שמת אביהם דמני ג"כ אם נתן להם דהם שותפים.

יבין תפארת ישראל יבין

שמכר הבעל שדה זאת לאיש אחר ולא כתבה לו, לשני וכתבה לו, דאי ס"ד שדעתה היה לעשות נ"ר לבעל, כבר היתה עושה נתת רוח לו במכירה ראשונה: כח) ר"ל סביב, שחוזרת בריה ומוליאה מלוקח וכו': כט) [פערנליין]: ל) שבשהיה להלוה ב' שדות ששוין כדי החוב, ומכרן לב' בני אדם, וכתב המלוה לוקח ב' דו"ד אין וכו', מלוה עורף מלוקח א', והוא מלוקח ב', והמלוה חוזר וגובה נס זו ממנו, ולוקח ב' ממלוה, וחוזרין חלילה עד וכו': לא) שיש לה כתובה על בעלה, ומכר ב' שדות ששוין יחד כדי כתובתה, וכתבה לשני דו"ד אין וכו', האשה מוליאה מלוקח ראשון, וראשון משני, ואשה מראשון, ושני מאשה, וחוזר חלילה עד וכו', וקמ"ל דאף באשה שלא הלוהה מעות בעין אפ"ה יש לה כח לעריפת חלילה כשאר בע"ח:

אור גדול

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

פרק יא **א אלמנה** ניזונת מנכסי יתומין. בין קרקעות בין מטלטלין דתנאי כתובה הוא. ואת

פי"א א אלמנה ניזונת מנכסי יתומים מעשה ידיה שלהן ואין חייבין בקבורתה ב) יורשיה יורשי כתובתה ג). חייבין בקבורתה ד): ב אלמנה בין מן הארוסין ה). בין מן הנשואין ו). מוכרת שלא בבית דין ז). רבי שמעון אומר. מן הנשואין ו). מוכרת שלא בבית דין ח). מן הארוסין ח). לא תמכור אלא בבית דין. מפני שאין לה מזונות. יוכל שאין לה מזונות לא תמכור אלא בבית דין: ג מכרה כתובתה ט) או מקצתה. משכנה כתובתה. או מקצתה. נתנה כתובתה לאחרי) או מקצתה. לא תמכור את השאר יא) אלא בבית דין יב). וחכמים אומרים

פרק יא **א אלמנה** ניזונת מנכסי יתומים מעשה ידיה [נוי"ן] מדאיבעיא להו בגמרא הניזונת תנן וכלהנמי יהודה [דספ"ד] דביתמי הלי ולי בעי לא יהבי לה. או ניזונת תנן וכלהנמי גליל ולא סגי דלא יהבי לה. ולי גריס ומעשה ידיה ע"כ ניזונת תנן עכ"ד. ולפי פסק הר"ב דספ"ד כלהנמי גליל אע"ג דלא תנן ומעשה ידיה ה"פ ניזונת בעל כרחן של היתומים ומעשה ידיה שלהן: מנכסי יתומים. פירש הר"ב בין קרקעות בין מטלטלין. היינו אחר תקנת הגאונים דכתובה נגבית ממטלטלי ותנאי כתובה ככתובה דמי אבל לא מדין הגמרא. וה"ל לפרש זה אבל נמצא כיולא בזה במשנה ד' פרק דלעיל: ואין חייבין בקבורתה. מהקי התוספות דאילטריך לאמעיטן אפילו היכא דלא שקלה אלמנה כתובתה כגון דליכא אלא מטלטלי אין חייבין בקבורתה ואע"ג דהשתא הוו כיורשי כתובתה כיון שאינה גובה אותה מהם. דלגופיה לא אילטריך דפשיטא כיון דקבורתה תחת כתובתה. וליכא למימר דהיא גופה קמ"ל דקבורתה תחת כתובתה. דלא אמעיטן במשנה עד השתא דא"כ ליתני נמי ואין חייבין בפרקונה. ולי מבוס דבעי למתני יורשי כתובתה חייבין בקבורתה

הא נמי פשיטא לא מי יהברנה: יורשיה יורשי כתובתה כו'. מדאילטריך לתנא למתני אותן יורשין שיורשין כתובתה ס"מ איכא יורשים אחריני בהדייהו דלא ירתי כתובתה ואיזו אלמנה שיש לה שני יורשים הוי אומרת זו שומרת יבם כדתנן בפרק ח' משנה ו' בפלוגתא דבית שמאי ובית הלל הכי מפרש התם בגמרא דף פ"א וכתבו התוספות מיתורא דייק אבל עיקר מהניתן לא מיירי בשומרת יבם אלא בסתם אלמנה דהא קתני מנכסי יתומים ושומרת יבם ליתם לה יתומים ע"כ. ומה"ה נמי דמיתורא דיורשיה יורשי דייק. ליכא לתרוצי לעיל דהא דתנן ואין חייבין בקבורתה דלגופיה לא אילטריך אלא מכוס סיפא דאמעטין בשומרת יבם דיורשי כתובתה חייבים ולא יורשי נכסי מלוג דא"כ תיפוק ליה מדאילטריך למתני הך בבא כלל. תוספות דהכא: יורשי כתובתה חייבין בקבורתה. כתב הר"ב וממילא אמעטין אלמנה אלא בעבעה בעבעין לאין יורשיה גובין כתובתה [כמ"ש ברים פרק דלעיל] על יורשי הבעל מוטל לקוברה. וכ"כ הרמב"ם בפירושו ובפרק י"ח מהלכות אישות וכדאמרינן בשומרת יבם שכתבתי לעיל דיורשי כתובתה והן יורשי הבעל חייבין בקבורתה. אבל הראב"ד השיג עליו דשאני שומרת יבם דיורשי הבעל יורשים הכתובה ממש. אבל ו' במפני שלא נגבעה. הוא שאין יורשיה עוטלים הכתובה. לא מפני כן יוכל לקרות ליורשי הבעל יורשי כתובתה והלא הם אומרים בכבר נפרעה ונטלה לרבי והוריכה הלא ודאי יורשי גדוניתה ונכסי מלוג שלה קוברים אותה ואף על פי שלא ירשו כלום. ע"כ. וכן השיב עליו הטור ס"ם פ"ט: **ב** מן הארוסין. פירש הר"ב שמוכרת לכתובתה. ועיין מ"ש במשנה ח' [ל"ג נמ"ז] פרק ט"ו דיבמות [ד"ה ומיתי]: מוכרת שלא בבית דין. טעמא פירש הר"ב בסוף מתניתין דלקמן: **ג** מכרה כתובתה. לשון הר"ב מנה ומחתים כך כתבו התוספות ומכיימי והשתא אתי כפיר דקאמר לא תמכור השאר אלא בבית דין דהיינו תוספות. עד כאן. כלומר דהבתא קאי שאר אחר אחרוהו ואמכרה כתובתה נמי ואתפיר דה"ה בתוס מכרה התוספת או המקצת שאבדה מזונות ג"כ וכ"ם לרש"י ורמב"ם והר"ן שלא פירשו מנה ומחתים: נתנה כתובתה לאחר. מסיק הר"ן דכ"ם כשמחלתה ליתומים דכיון שאין לה עליהן כתובה הא

ניזונת מנכסי יתומים מעשה ידיה שלהן. ס"ג התוספות ולא גרסינן ומעשה ידיה

ח) בר"ב ד"ל וריוחא דעריגתא ס"ע וד"ו סס"ו הגירסא בסתנת והתוי"ט תקן כלפינו .ע"פ הלבון בברש"י. אסתלקה

יבין תפארת ישראל יבין

פי"א א) לדידן אפילו ממטלטלי, דתנאי כתובה דינה ככתובה עצמה. ונזונת כל זמן שלא תתבע הכתובה, מיהו מנהגינו שיכולים יורשים לסלקה אחר ל' יום [ל"ג ג']: ב) קמ"ל אף בלא קבלה כתובתה, כגון שהניח רק מטלטלין, דלא מתעבדי לה, וא"כ הו"ל כיורשי כתובתה אם"ה פטירי: ג) נקט יורשיה יורשי וכו', ס"מ דאיירי באמה שיש לה ב' מיני יורשין, והיינו יורשי שומרת יבם [פ"ח מ"ו] אין חייבים בקבורתה רק אותן שיורשין כתובתה: ד) ובמתה ולא נכתבה, כגון שטורין מלקברה, וקברה מהגדקה [אה"פ ס"ע]: ה) שאינה נזונת, ומוכרת רק לכתובתה: ו) שמוכרת למזונות: ז) מומחין, אבל לריכין ג' בקיאין בשומת קרקע: ח) שלא תרעב: ט) ק' ור': י) ה"ה מחלה ליתומים, דבכל הנסו נוזנת בעשתה כן אפילו בחיי בעל, אין לה מזונות מיורשים [ל"ג ח']: יא) דלמו לומר לא תמכר בנכסי בעלה לגבות השאר, דהיינו לגבות התוספת: יב) מדאין לה מזונות. ור"ש היא דס"ל דלכתובה לא תמכר: יג) ל

פי"א א אלמנה נזונת. ל"ה ע"ב ס"ג ס"ל פ"ל ע"ל מ"ו ע"ח כהלי מיטות ס"ל עמ"ב ע' מ"ח ולאוין ס"ל עמ"ב אה"ע ס"ל ל"ב ס"ג: מעשה ידיה. מ"י' סס ס"ו סמ"ב סס עמ"ב סס מ"ו' ל"ה ס"ל: ואין חייבין. מ"י' וסמ"ב סס מ"ע"ב סס מ"ו ל"ד סמ"ו ל': ירושיה כו'. מ"י' וסמ"ב סס מ"ע"ב סס מ"ו ס"ל ס"ד: **ב** אלמנה. ל"ה ע"ל ס"מ ל"ב ס"ל מ"ו מ"ו סס ס"ז ס"ב מ"מ ס"ל ס"ד עמ"ב סס מ"ו ס"ד: **ג** מכרה כתובתה. ל"ה ע"ב ס"ב: מכרה כתובתה. ל"ה ע"ב: וחכ"א מוכרת. מ"י' סס ס"ח סמ"ב סס מ"ע"ב סס:

שנויי נוסחאות

פי"א א מעשה ידיה. בד"ל וכ"ק ובמבי"ל וכ"ף ד"ק ומעשה ידיה ועי' תוי"ע. ואין חייבין. נכי"ק ואינן יורשי. במבי"ל היורשים. מן "יוכיה" עד סוף המשנה ליתא בכי"מ. **ב** רש"א כו' מוכרת. נד"נ: . . ת מ כ ו ר . **ג** משכנה (כתובתה). בכי"ק ובמבי"כמישכנתה וליתא וכן ליתא בתוי"ד (ומס נתנה). נתנה (כתובתה). בד"ל וכי"ק ובמבי"ל נתנתה וליתא וכן ליתא בתוי"ד (ומס נתנה גם הסדר מהופך מס: נתנה. משכנה).

תוספות חדשים

ב במשנה וכל שאין לה מזונות כו' לאתויי מנורשת ואינה מגורשת כגון ספק קרוב לו או קרוב לה. כדאמר ר' זירא שהבעל חייב במזונותיה בחייה קמ"ל הכא דלאחר מיתה אין לה מזונות ולא תמכור אלא בב"ד (גמרא ורפ"י):

תוספות רע"ק

פי"א א [אות צה] חוי"ם ד"ה ואין חייבים בקבורתה. דא"כ ליתני נמי ואין חייבין בפרקונה. קשה לי הא בלא הטעם דפרקונה תחת פירות ג"ב א"ה לפדותה כיון דא"א לקיים ואותביגך לי לאינתו וכדאיתא להדיא דנ"ב דאפילו נשבית בחיי בעלה ומת אין היורשים חייבי' לפדותה שאין אני קורא בה ואותביגך לי לאינתו. וצע"ג. ובדרך פלפול אמרתי דקושייתם לאביי' דסבר לעיל (דנ"א ב') דאלמנה לב"ג חייב לפדותה שאני קורא בה ואחרריגך למדינתך א"כ לתני דיורשי כהן א"ה לפדותה כיון שהוא תחת פירות ומיושב בזה דקרוק לשונם דנקטו בקושייתם א"כ אמאי איצטריך למידק ולא הקשו על בעל האיבעי' דבעי שומרת יבם שמתה מי קוברה הא מוכח כן ממתני' דהכא דאין לו פי' אחר רק בכה"ג. ולפי הנ"ל ניחא די"ל דהאיבעי' לרבא דאלמנה לב"ג א"ה לפדותה דד"א גרם לה ולדידי' י"ל דמתני' לא מיירי בשומרת יבם ועיקר החידוש משום הרישא דא"ה בקבורתה והא דלא תני נ"ב א"ה לפדותה היינו מטעם הנ"ל דזהו פשוט שאין אני קורא ואותביגך לאינתו ולזה הקשו רק על הפשטן דהוא מרא דשמעתא לעיל (דפ"א) אביי דדייק הכי פלישנא דיורשיה יורשי כתובתה ולדידיה נפשט בלא"ה: **ב** [אות צמ] במשנה וכל שאין לה מזונות. לאתויי גרושה מן הנישואין. ומתני' דבפסוק וגרושה לא תמכור אלא בב"ד אשמעינן דאפילו לרבנן הפי חוא:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

אומרים מוכרת היא אפילו ארבעה וחמשה פעמים יג). ומוכרת למזונות שלא בבית דין יד). וכותבת טו) למזונות מכרתי טז). וגרושה לא תמכור אלא בבית דין יז):

ד אלמנה שהיתה כתובתה מאתים. ומכרה שוה מנה במאתים. או שוה מאתים במנה. נתקבלה כתובתה יח). היתה כתובתה מנה. ומכרה שוה מנה ודינר במנה. מכרה בטל. אפילו היא אומרת אחזיר דינר ליורשין מכרה בטל יט). רבן שמעון בן גמליאל אומר. לעולם מכרה קיים. עד שתהא שם כדי שתשייר. בשדה בת תשעה קבים כ). ובגינה בת

אסתלקה מביתיהו לגמרי ואין לה עליהם מזונות: אפילו ד' וה' פעמים. עיין מה שכתבתי ברים פרק י"ח דכתב: ומוכרת למזונות שלא בב"ד. לא הילכך למיתני שלא בב"ד דאפילו רבי שמעון מודה דכל שמוכרת למזונות שתמכור שלא בב"ד ולא אתא לאסמעינן שלא במוכרת למזונות ולא ליבדם ואפשר דלא תימא דמודו רבנן מיהא דלריכה עכשיו לב"ד הואיל והתחילה למכור הכתובה מש"ה הילטריך למתני דאפילו בכה"ג אין לריכין ב"ד אבל מלבון הר"ב נראה דלא הילטריך למתני שלא בב"ד: וכותבת למזונות מכרתי. בגמרא דף נ"ו מפרשים דעלה טובה קמשמע לן דלא לקרא לה רעבתנותא שהרואה במוכרת כל קרקעות אלו סבור שמוכרתן למזונות מוליא עליה שם רעבתנות וטוב לון אדם טובאה. וכלומר שאם תמכור בשתם יאמרו שהכל מכרה למזונות אבל הם כותבת במקלתן למזונות ממילא משתמע לאיכבי שמה שלא נכתב בה דלאו למזונות מכרה ואע"ג דיותר טוב הוי לה שבמכירות שלא היו למזונות שתפרש בהן שהיו לכתובה דהשתא כולי עלמא ידעי שהמכירה הזאת לא היתה למזונות. והעור כ"כ בסימן ק"ג ועלה טובה היא לה שתפרש מה במוכרת לעורך כתובתה שלא יאמרו כו'. אבל נראה לי דמשנתינו נקטה בדוקא וכותבת למזונתה לפי שיש לה עוד עלה טובה אחרת בכך והיא שאם יבאו כל הנכסים תאמר כל מה שמכרה הוא לעורך מזונות ותטרוף מהלקוחות שקנו מבעלה לעורך כתובתה. ומפני עלה טובה זו אמר רבי יוסי שכותבת כתם אבל תנא דמתניתין הם לה לטובה זו ג"כ שלא תהא נקראת רעבתנותא. ולפיכך במקלת מהן תכתוב שהן למזונות וממילא דאחרות לא. אבל איזה כותבת בהדיא באחרות דלכתובה. לפי שאם יבאו כל הנכסים תאמר מוגה. והכי קאמר באותן שמוכרת למזונות הפרש למזונות. ובאותן וכותבת אלו למזונות מכרתי. ואלו לכתובה מכרתי: **ד** ומכרה שוה מנה במאתים. נתקבלה כתובתה. כתב הר"ב שהשולה בלוחו כו' חולקין פירש"י דהמותר מתנה היא וי"ל לבליח נתנה וי"ל למשלח: היתה כתובתה מנה ודינר. משום דכולה מתניתין אסברה לה במכרה מנה מנה. והכא דבעי למיתני דמכרה בטל כי אסברה לה נמי במכירת מנה לריך שלא יפחת כתובתה ימירה ממנה דאם לא כן לא נתבטל המקח אלא כל מה שהשתת נתקבלה כמו ברישא. ולפיכך הולרך להקדים ולאסברה נמי דלכתובתה מנה בלבד כו': ודינר. כתב הרא"ש לאו דוקא דינר ה"ה בפחות. ויש מפרשים דינר דוקא. ולא הירא כיון דאפילו פחות מכדי אוכלה בטל אין הילוק בין דינר לפחות ע"כ. ואע"ג דהרא"ש הוא מהני דסברי דיש אוכלה לקרקעות אין נראה שכתב כן דוקא אליבא דסבירא ליה הכי אלא ה"ה לדסברי דאין אוכלה. ועיין ברש פרק דלעיל דאכתן דינר דוקא: רבן שמעון בן גמליאל אומר. כתב הר"ב ואין הלכה כר' שמעון בן גמליאל וכך כתב הרמב"ם ועיין מה שכתבתי בפרק ח' דעירובין משנה ז': עד שתשייר בשדה וכו'. לשון הר"ב שאילו לא היתה האוכלה היה מכתיר כו'. וכן לשון רש"י וכלומר בנשאר ביד היתומים מן

הקרקע

ומוכרת למזונות. מ"ש פ"ב מ"ו שם מ"ח כ"ב סמ"ג שם מ"ש ש"ם מ"ג מ"ב שם: וגרושה ל"ת. מ"ו שם מ"ז הי"ג סמ"ג שם מ"ש ש"ם שם מ"ו ק"ג שם מ"ג: **ד** אלמנה. מ"ח מ"ח מ"ו שם הי"ל ממ"ג מ"ג ק"מ מ"ש ש"ם שם מ"ו: היתה כתובתה מנה. מ"ו שם מ"ש ש"ם שם מ"ו ג': בשדה בת מ' קבין. מ"ג ק"ג מ"ג:

שנויי נוסחאות

וה'. במשניות או ה'. **למזונות** כו' למזונות. בד"ל למזונותיה. **למזונותיה**; במשניות **למזונותיה**. למזונותיי והוא הנכון. **ד** ומכרה בכי"ק מכרה. שוה מאתים. בד"ל ששוה. מנה ודינר במנה. בכי"ק מנה בדינר ודינר במנה (?). מכרה בטל. בכי"ק מיכרה וכן בסמוך. (היא) אומרת. בכי"ף ד"ק ליתא. אחזיר דינר. בד"ל ובכי"ק ובמשניות אני אחזיר את הדינר. שתהא שם כדי שתשייר. בכי"ק שיהיה.. ששתייר. בת תשעה. במשניות בית תשעה וכן בסמוך בבית חצי קב וכ"כ בכי"ק ובס בסמוך בית חצי.. ועי' בהלל"ל. ובגינה. בכי"ק ובגנה.

ראשון לציון

ד בפשנה בשדה בת ט' קבים בב"ב ק"ג ע"ב מ"י בשדה בית כו' ובגינה בית חצי קב כו' וכן במשנה שבמשניות ובפי' הר"ב והוי"ט ובפירוש הרמב"ם בכולהו איתא בית ט' קבין ובגינה בית חצי קב. והכא במשנה וכן בפי' הר"ב וכן במשניות ובפירוש"י איתא בת לבד בית רובע מכר הכא ובפירושם כמו דמוכר בב"ב בית רובע ובפי' טעמא: וכדברי ר"ע. עיין יסל"מ: הר"ב ד"ה שוה מאתים כו' אבל דבר שיש לו קבה כו' לא אתכיל לן כו' עיין יסל"מ:

יבין תפארת ישראל יבין

יג) ר"ל בסקי ספקי, ואעפ"כ מוכרת וכו': יד) דס"ל אף שנתנה קלת כתובתה, אם"ה נזונת: טו) בשטר מכירה באותן שתמכר למזונות: טז) שלא יאמרו שהיא רעבתנית, שמכרה כולן למזונות ובאותן שתמכר לכתובה תכתוב לכתובה מכרתי, רק ההנא קילר בלשון: יז) ואין המכר בטל, דאין אוכלה לקרקעות כלל. וי"א דביהר מפלגא יש אוכלה לקרקעות [מ"מ רכ"ז]: יח) אבל במכרה בטויה. מכרה קיים והחזיר המותר [אפ"ע ק"ג ז']: יט) ר"ל שמקלת שדה שמכרה שלא כדין, לו מה שנשאר מהשדה ביד יתומים, לו בשניהן יחד, היה

כדי

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

בקרקע ואילו לא היתה אוגלה זו היה בין הכל בטלה וכו' ומסיים רש"י לו האוגלה עלמה הטעה קבין והוא הדין אם נאבד ליתומים אם לבד האוגלה תטעה קבין דיון דיש ליתומים קרקע אם כשיעור שדה יאמרו אין רצונינו למכור קרקע הראוי לנו אבל אם אין האוגלה ראוי להלטרף לכדי שדה לא הפסידתן כלל. ע"כ: וכדברי רבי עקיבא. בשמעון ממנו במקום אחר [בסוף פרק קמא דבבא בתרא] בית רובע הוא שיעור גינה. רש"י: היתה כתובתה ארבע מאות זוז. מפרשינן בגמרא דאלטריך דלא תימא דווקא ברישא °דכי מברה מנה במאתים דאסתלקא מהאי בית[א] לגמרי אבל הכא אימא דאם טעתה במנה דאמון יהא מברה בטל אטו מנה אחרון דלא ניתי למימר מברה קיים קמ"ל. ולריך לומר דאע"ג דהוי מלי למימרא בהיתה כתובתה מאתים דבה אחירי ברישא ומברה לזה במנה ולזה במנה ודינר כו' אפילו הכי ניחא ליה טפי לאמעוי' בהיתה כתובתה מרובה ביש בה הרבה מכירות ולא גזרינן כלל. ולהכי נקט היתה ת' זוז שכן גמלאו' כתובות כהיתה

ר"ע מברטנורה

גמליאל: ה אגרת בקורת. הכרזה בעל ידי הכרזה בני אדם מבקרים בה ובהם מודה תנא קמא לרבן שמעון בן גמליאל והלכה כתנא קמא: ן השנייה. בעות לעריות שהן חצי קב ב). °וכדברי רבי עקיבא בית רובע. היתה כתובתה ארבע מאות זוז. ומברה לזה במנה. ולזה במנה. ולאחרון יפה מנה ודינר. במנה. של אחרון בטל. ושל בולן מברן קיים: ה שום הדיינין[א] שפיחתו שתות. או הוסיפו שתות. מברן בטל בב). רבן שמעון בן גמליאל אומר מברן קיים. אם כן מה כח בית דין יפה. אבל אם עשו אגרת בקורת בג) אפילו מברו שוה מנה במאתים. או שוה מאתים במנה מברן קיים בד): ן הממאנת השניה בה). והאילונית בו).

במ"ה פ"ק אע"ג דבמשנה ד' פרק דלעיל נקט כתובה דשלש מאות הייגו לפי דמיירי בשלש נכסים וסיים בשלש מאות אבל הכא ניחא ליה טפי למנקט כתובה הנהוגה מיהת ברבים: ה שום. בערוך [ע' שם] הביא ויקרא רבה פרשה ו [ס'] ובסם דרך אמרתו ביש אלהים (תהלים ו') בשי"ן כתיב דשייש אורחיה סגי שוה ע"כ וכ"כ רא"ש פרשת לך לך [פיסקא שנאב] דשומא בשין ימנית: שפחתו שתות או הוסיפו שתות מברן בטל. °סתמא אפילו בקרקע מבמע וכן מוכח מאוקמתא דגמרא שאכתוב לקמן בס"ד. וכתב הראב"ד פרק ד"ג מהלכות מכירה דהייגו טעמא לפי שכל מי שקונה מבית דין לא עלה בדעתו שיתאנה. ויהיה שם טעות. הלכך אפילו קרקעות קפידי אינשי: שתות. הכא ביתמי תקון שיהא בטל אע"ג דקי"ל שתות קנה ומחזיר אוגלה כמ"ש הר"ב במשנה ד' פרק ד' דב"מ כ"כ מהר"ר פאלק כהן בש"ע ח"מ סימן ק"ט: מברן בטל · הא פחות מבתות קיים ומקשינן בגמרא מדקתני סיפא אבל אם טעו אגרת בקורת. [פירש הר"ב הכרזה] ש"מ דרישא בדלא אכרוז והא תנן [ברים פרק ו' דערכין] שוש היתומים שלשים יום כו' ומכריזין כו' וכל טועה בדבר משנה חוזר [כמ"ש הר"ב ברים פרק ג' דסנהדרין ובמשנה ד' פרק ד' דבכורות] ומוקמינן למתניתין בדברים שאין צריך הכרזה ואלו הן עבדים שמא יגנבו ואיבדתי אימא בשעה שאין מכריזין דלכרני ולמזוני ולקבורה מזבינן בלא אכרזתא ואי בעית אימא במקום שאין מכריזין שבמקום ההוא אין קונה לנכסים הנמכרים בהכרזה משום דקרו להו בני אהלי נכסי דאכרזתא בדרך בזיון לבזותם על שקונים הבהמות הנמכרים בזול ע"י הלחץ זו הדחק של הטופס הבא לקחת: רבן שמעון בן גמליאל אומר וכו'. פסק הר"ב כת"ק דהכי אפסיק בגמרא: מברן קיים. עד פלגא ותניא נמי הכי גמרא: אגרת. בטר. הרמב"ם. לפי שכל הקונה או שהוחלט לו ניחא ליה דלקריות אינשי להאי שטרא. כי היכי דלידעו כולי עלמא בטל ידי הבית דין ובדקדוק היתה הקנייה אלא יבא לידי בזיון וקנף רב הואיל והמכר לא נעשה מן הבעלים עצמם ולמיתם איכא לקנא ביטא שיוליאו עליו ולפיכך טוב לו ביותר בזה הבטר יהא קרוי גלוי לכל לכך קראוהו אגרת שכן דרך אגרת לפטעה ולא לסתמה וכמו שכתבו הפוסקים בשם רב האי בקריאת המגילה שפשטה לאגרת ולא כרוכה בספר תורה כך נ"ל. ועיין מכנה ח' פרק קמא דב"מ: שוה מנה במאתים וכו'. וכתב בכסף מכנה פרק י"ב מהלכות מלוה ולוה שהרמב"ן כתב דוקא מאתים במנה אבל בפחות נמנה לא עד כאן ואפשר בזה כדעת הסוברים דהא דבקרקעות אין להם אוגלה דהייגו עד מחצה דוקא על"ל הכסף מכנה. ומסתברא ודאי דהרמב"ן הד מתרתי נקט והוא הדין מנה במאתים דדוקא אבל ביותר ממאתים לא ומוכח נמי שסברת הרמב"ן דלמאי דאמרינן דיש אוגלה לקרקעות בזהו דוקא ביתר מפלג. ובאמת דפשטא דמתניתין הכי משמע מדנקט מנה במאתים ולהפך דמברן קיים ומסתמא בדוקא מיתניא. אלא דקשיא לי דאי הכי אם כן ריבא דמתניתין דלעיל מכרה בזה מנה במאתים כו' דנתקבלה כתובתה שמפרש הירושלמי בהוקר והוזל והייגו משום דקשיא ליה שיחזור המקח. ומאי קשיא ליה כלל הא ליכא חזרה בפלג אלא ודאי דסבר ליה להירושלמי דבפלג ליכא אוגלה לקרקעות [דהייגו ביטול מקח אלא נקט לישנא דאיסורא דבקרקע לא הוגו] וכן הוא בטור חושן משפט סימן רכ"ז דבמחצה הוי אוגלה לקרקעות. ומיהו התוספות בפרק ב' דקדושין דף מ"ב ע"ב נסתפקו בזה אי אמרינן במחצה הוא אוגלה. אי דוקא ביתר ממחצה. ומאי דמספקא להו בקידושין מפשט פשיטא להו בפרק קמא דב"ק דף י"ד ע"ב. שכתבו ביתר מפלגא יש להם אוגלה. וזה כסברת הרמב"ן. ולכך נראה בעיני דאף הירושלמי סבר ליה דוקא ביתר מפלגא וכפשטא דהך מתניתין דמסתמא בדוקא מתניא. והא דמקשה אמתניתין דלעיל ויחזור המקח הייגו משום דסבירא ליה דלאו בדוקא נקטה מנה במאתים וכו' אלא הוא הדין נמי בפחות ויתר דהתם מתניתין לא אתיא לאמעוינן אלא דנתקבלה כתובתה ולפיכך לאו בדוקא מתניא. אבל הך דהכא דאמעוינן בדין המכירה עלמה. אם היא קיימת אם לא. היא ודאי בדוקא מתניא. ולפיכך נמעוינה מינה דאין אוגלה אלא ביתר מפלג. [ועיין מה שכתבתי בסוף משנה ב' פרק ו' דערכין]: ן השנייה. בין הכיר בה בין לא הכיר בה מדמפליג בסיפא באילונית ולא בשנייה ושוד דבמשנה ג' פרק ט' דיבמות תנן לה בהדי אלמנה וסיא דוקא בהכירה כמ"ש שם הר"ב

ואם

יכין תפארת ישראל יכין

כדי בית ט' קבין והוא ע"ה אמה אורך על רוחב כ' אמה, וזהו שיעור שדה: כ) זהו שיעור גנה והוא כ' אמה אורך על רוחב ד' אמות וטפח: כא) שמעו ומכרו לשלם לאלמנה כתובתה: כב) אפילו בקרקעות: אבל בפחות משתות מברן קיים: כג) שכתבו לאלמנה שיכריזו לה שלחי ב"ד שיבקרו בנ"א לקנות השדה: כד) בהא מודה מ"ק, ודוקא עד פלגא, והכי קי"ל [שם]: כה) שעות לעריות [כפ"ב דיבמות מ"ד] אפילו הכיר בה: כו) שלא הכיר בה:

ק

היתה כתובתה ד'. מיי' שם פ"ו טו"ש שם פ"ח: ה שום הדיינין. צ"ע פ"ג קקוטין מ"ב פ"ח מי' ו' מיי' מהלי מכירה פ"ו ה"ו ופ"ג מהלי מלוה ולוה ה"ח פמ"ג מ"ל פוש"ע חו"מ סי' ק"ל ס"ג ופוש"ע חו"מ סי' ק"ס ס"ג: השביב אומר. עי' יומא מגילה פ"ד ס"ד מנהדרין פ"ח ה"ג: אי"כ מה כח ב"ד. יבמות ס"ו פ"ב ס' פ"ב ביצין ס"ג פ"ח קדושין פ"ב פ"ח אבל אם עשו. מיי' שם וסה מ"ב שם פוש"ע שם ופוש: ן הממאנת. קי"ב יבמות ק"ב פ"ח ב"ו פ"ז פ"ח מיי' פכ"ד מהלי אישות ה"ה סמ"ג ע' מ"ח פוש"ע אה"ע סי' קנ"ח ס"ה וס"ז קל"ח ס"י: השניה. מיי' שם ה"ב פוש"ע שם ס"ז: ואילונית. מיי' שם פוש"ע שם ס"ט:

שנויי נוסחאות

ומברה לזה במנה (ולזה במנה) ולאחרון. בד"ג ניתן: במשכ"ר לזה במנה ולזה במנה ולזה במנה (ג"ם) ולאחרים [ג"ל ולאחרון] וכ"ה ג"ם גם כמ"ק (ומס מברה.. מנה.. מנה..). (יפה) מנה. בד"ג ניתן; בתוי"ד שוה.. בטל. בר"ף מברה בטל. (מברן) קיים. בתוי"ד ניתן; בכי"ק מיברן וכן במשנה הסמוכה. ה שפיחתו (שתות) או הוסיפו. בר"ף ניתן (ומס הותירו) ובר"ף ד"ק ניתן; בד"ג ובכי"ק ובמשני"ר שפיחת..הותיר. רשב"ג אומר (מברן קיים). בר"ף ובתוי"ד ניתן ובכ"ם בר"ף ד"ק (ומס אמר רשב"ג) וכמו שהוא בכי"ק. ן הממאנת. בר"ק ובמשני"ר היתומה ומירוש' ליתומה אין לה כתובה? ר' מקיה ר' אבהו בשם ר' יוחנן הפתר ביתומה שמאנה" ועי' בבבלי פלוגתת רב ושמואל. וכ"ה ביתומה גם בר"ף ומביא לת הירושלמי. השניה. בד"ג ובכי"ק והשניה.

תוספות רע"ק

ד [אות ק] ובדברי ר"ע כו' וכה"ג תנן בפ"ז מ"ב דב"ב: [אות קא] שם תוי"ט ד"ה היתה כתובתה ת' זוז כו' דכי מברה מנה במאתים צ"ל מאתים במנה: ה [אות קב] תוי"ט ד"ה שפיחתו שתות. סתמא אפילו בקרקע. בפחתו שתות ניחא ראפילו בטשהו ראוי להיות בטל דשליה שטעה כ"ש ונתאנה המשלח נ"כ בטל אלא דמ"מ עד שתות קיים דמה כח ב"ד יפה. אבל בהותירו שתות דנתאנה הלוקח בזה יקשה הא אין אונאה לקרקעות לזה כתב הראב"ד דה"מ וכו'. ולפ"ז

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ואם כן סגיה דפליג בדידה נמי בהכיר בה. הרי"ף: אין להם כתובה. פירש הר"ב מנה ומחתים. ועיין בפירושו מסנה ג' פרק ט' דיבמות ומ"ש סס. ומ"ש הר"ב סגיה קנסוה רבנן מפני שהיא מרגילתו דלאשה רוצה להנשא יותר מהאיש. רש"י יבמות דף פ"ס. ולעיל ביבמות פרק ט' כתב הר"ב טעם אחר שהשניות מד"מ ולריכין היזוק וההוא טעמא ר' אמרה בברייתא ולאותו טעם חלוצה דהכן בהדי דלאורייתא אסגרת ליכן הוא כמ"ש סס בס"ד. וגם כתבתי סס דלהך טעמא דהכא חלוצה דינה כשל תורה מפני שגם היא אינה מרגילתו דהוא ומחמת קדושת כהונה מתחברא מפסלא מכהונה ונמצא דברי הר"ב דהתם ודהכא לאו בחדא מחתא מיתהו: ולא פירות. כתב הר"ב הפירות שאכל הבעל אין מוציאין ממנו עיין בפירוש מסנה ג' פרק ט' דיבמות. וכתב הר"ן ובממאנת הייגו טעמא משום דכיון דתיקון רבנן נשואין לקטנה משום תקנתא כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר זכו פירות נכסיה לבעל.

מדברי סופרים: אין להם כתובה. מנה מחתים. ממאנת משום דמעצמה יוצאה. שגיה קנסוה רבנן מפני שהיא מרגילתו לנשאה נפסדת כלום בנשואין שהרי אינה נפסלת בהן וולדה כשר. אילונית משום דמקח טעות הוא: ולא פירות. הפירות שאכל הבעל אין מוציאין ממנו: ולא מזונות. כגון אם לא לותה ואחר כך מיאנה אין הבעל חייב לשלם אבל חייב במזונותיה בעודה תחתיו והשניה והאילונית אין להם מזונות בעודן תחתיו וכל שכן אם לוו ואכלו שאין הבעל חייב לשלם: ולא בלאות. שמאבדו וכגון לגמרי בין מנכסי מלוג בין מנכסי לאן ברזל אין הממאנת יכולה להוציא מיד בעלה אבל בלאותיה הקיימים נוטלת לעולם בין הממאנת בין השניה בין האילונית ואפילו זאתה לא הפסידה בלאותיה הקיימים והשניה אין לה בלאות של נכסי מלוג אבל בלאות של נכסי לאן ברזל יש לה:

אין להם כתובה [כז]. *)ולא פירות [כח]. ולא מזונות [כט]. ולא בלאות [ל]. ואם מתחלה נשאה לשם אילונית יש לה כתובה [לא]. אלמנה לכהן גדול. גרושה וחלוצה לכהן הדיוט. ממזרת ונתינה לישראל. בת ישראל לנתין ולממזר. יש לה כתובה [לב]:

ובשניה משום קנסא. ובאילונית הייגו טעמא משום דאף ע"ג דיש לה תשמישי טשות הוא כיון שלא הכיר בה אפילו הכי כיון שראתה האשה בעלה אוכל פירות נכסיה ומתקה מחלה ואף ע"ג דמחילה בטעות הוא אמר רב נחמן בפרק איזהו נשך דהוי מחילה. ואפילו תימא לא הוי מחילה הכא מהני משום דכיון לה דתיפוק עלה שמא דאישות ע"כ. והקשה הרא"ש דבממאנת פשיטא דאין מכלס פירות שאכל דאפילו קרן גופיה אם אכלו אין לה ואילטריך לאשמועי' דאין לה פירות שליקט אפילו הן מונחין בעין בתוך ביתו. ועוד יש לפרש תקנת פירות כגון שנשבית ולוותה ופדתה את עצמה ואח"כ מיאנה דומיא דמזונות. ע"כ: ולא מזונות. פי' הר"ב דאילונית אין לה מזונות בעודה תחתיו כדין השניה וכ"כ הרמב"ם. וכתב הר"ן ואי ביושבת תחתיו לאחר שנמלאת אילונית אמאי ליח לה. והרי היא כשאה מתחילה לשם אילונית שיש לה מזונות ע"כ. ועיין מה שאכתוב בזה לקמן בס"ד: ולא בלאות. פירש הר"ב ממאנת בין מנכסי מלוג בין מנכסי לאן ברזל דנכסי לאן ברזל יכול לומר שלי הולאתי שהרי ברשות בית דין נשאתיה וכבאוליאתה מדעתי אחזיר מה שקבלתי ונכסי מלוג קיימא לן דעיילא גלימא פירי הוה ומכסי ביה עד דבלו ולפיכך כשהוליאם ברשות הוליאם. כן מסיק הר"ן. והגי' פירש הר"ב דאין לה של מלוג אבל של לאן ברזל יש לה מהטעם שכתב הרמב"ם בפירוש מסנה ג' דפרק ט' דיבמות. ואמר שזה הדין אמנם קנס הוא לגבי על העבירה לפי שהדעת נוטה אחר שאין לה כתובה שלא יהי' לבעל חקי הנשואין ולא יהנה מנכסי מלוג אבל הקנס עשיו נכסי מלוג שלה כנכסי שאר הנשים שהעיקר אצלנו עיילא גלימא פירי הוה כו' ודין האילונית לא פירש אר"ב מה דינה בבלאות. ולכאורה מובן מסתמא לשון דדינה כדין הממאנת הוא דאיל והוליא הגי' מן הכלל ופירש מה דינה ולא כן באילונית. אלא הייגו טעמא דסבירא ליה דדינה כדין הממאנת שכבר מפורשת בדבריו. וכן הוא גם כן דעת הר"ן ויהי' טעמא דהשתא אתי ולא בלאות כפשטיה. דממאנת ואילונית אין להם בלאות כלל. והשניה אף על פי שיש לה בלאות של לאן ברזל אין לה בלאות מלוג ונמצא כולן שוין בבלאות מלוג אבל שנפרש ולא בלאות דאילונית ודשניה בהיפך גמור אינו מחוור. עד כאן. אבל מה נעשה שכן כל הפוסקים מפרשים דאילונית נכסי לאן ברזל אין לה ונכסי מלוג יש לה וז"ל הרמב"ם נכסי לאן ברזל אין לה שהרי היא נתנה לו רשות להיותן אצלו. ונכסי מלוג יש לה מפני שאין שם אישות גמורה לא זכה בנכסי מלוג: יש לה כתובה. והוא הדין לכל תנאים דהכא כתובה ככתובה. וכתב העור בסימן קי"ו אפילו מזוני אינה לה בחיים. וכן דעת הר"ן כמו שהעתקתיו לעיל. וק' לי דבמ"ה פרק ו' דיבמות מפורש דאסור ליאמר לאילונית ואם כן בעמוד והוגא קאי ולא תהי' לה מזונות כמו הגי' שפירש כך הר"ב ביבמות פרק ט' ובהגהות כתב הרמב"ם ברישא פרק כ"ד מהלכות אישות דמי שאין לו בנים ולא אשה אחרת לפרות ולרבות ממנה ונשא אילונית שכופין אותו להוליא. ואע"פ שמשמע מזה שאם קיים אי יוכל לקיים פריה ורביה דאין כופין להוליא מכל מקום איסורא דרבנן עבד כמבואר בדברי הרמב"ם פרק כ"א מהא"ב ודוחק לומר דכיון דלא פסיקא ולאו כל העולם אילונית בעמוד והוגא לפיכך לא חלקו ולא קנסוה ממזונות הואיל והכיר בה. ויותר נראה לומר דאין הכי נמי דלית לה והוי דומיא דאלמנה ואינך דכהו נמי תנן יש לה כתובה ואפילו הכי ליח לה מזונות בחייו. ומתרלי נמי בכך מה שהקשה הר"ן לעיל כמ"ש בפסקא ולא מזונות: אלמנה לכהן גדול וכו'. להכיר בה דאילונית קאי וקאמר דאלמנה כו' נמי כי הכיר בה יש לה כתובה גמרא. וכבר פירש כן הר"ב בפ"ט [מ"ג] דיבמות. ובדין חלוצה כתבתי בריש דמחניתין:

*) עי' בסוף סמפ' כתובות אור גדול ע"ז.

שנויי נוסחאות

להם כתובה. במשניל"ר להן לא כתובה. ולא פירות. בכי"ק לא.. בלאות. בכי"ק ובמשניל"ר בליות. ואם. בכי"ק ובמשניל"ר אם. מתחלה נשאה כו' יש לה. בד"ג נשאת.. ; בתוי"ד נשאה מתחלה.. ; בכי"ק..נמלן..יש להן (?). לנתין ולממזר. בד"ג ובכי"ק ובמשניל"ר לממזר ולנתין. לה. בד"ג ובכי"ק ובמשניל"ר להן.

ראשון לציון

ר תוי"ם ד"ח ולא פירות כו' והקשה הרמ"ם כו' ולאטריך לאשמועינן כו' בהרא"ש אינא אלא מאטריך:

תוספות רע"ק

דלפ"ז פ"ש חתי"ם בדבור שלאח"ז שתות הבא ביתמי תיקון שיהא בטל אע"ג דקי"ל שתות קנה ומחזיר אינאה. אינו מובן דהא בלא תקנה ג"כ בטל מדינא אפילו בכ"ש כיון דנתאנה ע"י שליח דהיינו הב"ד אלא דעד שתות יפה כח ב"ד ובשתות מדינא בטל:

לקוטים

תוי"ם ד"ח השנייה וכו' דפליג בדידה וכו' לא ידעתי איך הגיגו התוי"ט לפי גרסת זו ומסר"ם דיוויקי"ו גר' דתני בהדה ובכרי"ף דקאמרא מלאתי דגרסה דפליגי בדידה וא"ל שבריית' מהלקה ביגה לגין אלמנה דאלמנה אינה מרגילתו ושניה מרגילתו דאלמנה מד"מ ואין לריך חיזוק ושנייה מד"מ ולריך חיזוק וכו' ואם אין השניה אלא דלא הכיר אין חילוק ביגה לאלמנה דבלא הכיר בה גם אין לה כתובה וכו' וכדכתב הר"ב בפרק ט' דיבמות. (קול הרמ"ז): שם ד"ה אין וכו' ולאו בחדא וכו' יקבה לו ג"כ על הר"ן שכתבתי פי' המשנה הכיר ג' הטעמים דמע"ג דאיכא נפקותא לענין חלוצה מ"מ בכלי שייכי תרי טעמא. (סס): שם ד"ה יש וכו' וכתב הטור בסי' קי"ו אפי' מזוני ז"ל הרמב"ם סכ"ד מה"ל הע"י שכופי' אותו להוליא סרי היא ככל הנשים ויש לה כתובה ואחר תנאי כתובה וגם הס"ע סי' קי"ו כתב הרי היא ככל הנשים וכו' ולא כתב הע"י שכופי' משני מחלוקת בדבר אבל הרמב"ם ס"ל ואפ"ה כתב דיש לה מזונות ולטעמיה דקאי מ"ם אילונית מכניה דמחלקין בין הכיר ללא הכיר וא"ל דטעמא משום דיש אשה המשבא לאילונית דהייגו בשמיה היכולה ליולד וכדתנן בפ"ד דגיטין מבנה מ' (קול הרמ"ז):

יבין תפארת ישראל יבין

כו) ק' ור', ממאנת מדילאה מעצמה, שגייה, קנסוה רבנן מדמרגילתו שנשאה דאשה רוצה בנשואין יותר מלוים, ונאת אינה מפסדת מהנשואין, דהיא וולדה כשרים, ואילונית מדמקח טעות. מיהו תוס' יש להן: כח) בלקטן בבעל. וי"ל אפילו הן בעין [ופפ"ע דיבמות מ"ג ואה"ע קע"ז]: כט) אפילו לאחר מותו [אה"ע קע"ז]: ל) כל חד כדאית ליה, ממאנת, לרי"ף בין נכמ"ל לו גל"ב שבלו לגמרי ע"י תשמישו פטור הבעל לשלם, אבל מה שמכר ממ"ל חייב לשלם, ולרש"י גם במכרן הבעל פטור מלשלמן. ובשניה, לרי"ף נכ"מ שבלה אותן הבעל ע"י תשמישו פטור, ולרש"י ותוס' ורא"ש אפילו מכרן פטור מלשלמן, וכ"ש מה שנגנב או נאבד מהן דפטור, אבל מה שבלה מגל"ב לו שנאבד מהן חייב לשלם לטולי עלמא בשניה. ובאילונית כשלא הכיר בה, דינה כחייבי לאוין דאבלאות של גל"ב פטור ואבלאות של כ"מ חייב. מיהו בכולן מה שהוא בעין מנכ"מ וגל"ב טולת [שם]: לא) וכל תנאיה: לב) וכל תנאיה. ודוקא בהכיר בה, ואפ"ה אין לה מזונות בחייו [שם]:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

פרק יב **א הנושא** את האשה ופסקה עמו. בשטר וקנין או שאמר לעדים אתם עדי שאני מחייב עצמי לזון את בתה שיש לה מאים אחר: לכשתבא אצלי. כלומר אם הייתי מקיים את אמה הייתי זנה: מוליך לה מזונותיה למקום שאמה שם. דקי"ל בת אצל אמה כן גדולה כן קטנה כל זמן שהאם רולה. והכן עד שש שנים אצל אמו וחייב האב לפרנסו והוא אצל אמו אם האם רולה: **ב** בנותיהן ניזונות מנכסים בני חורין. ולא ממשועבדים שאין מוציאים למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים מפני תיקון העולם שאין הלקוחות יודעים כמה יעלו המזונות כי היכי דליזדהרו להניח להם מקום לנכות: והיא ניזונות. לותה הבת: שהיא כבעלת חוב. שיש לה עליהן שטר מזונות: כל זמן שאת עמי. ולא אם אמות או תמותי או אגרשך: **ג** ונותנין לה מדור. וכן כלי הבשמים ועבדים

פרק יב **א הנושא** את האשה ופסקה עמו א) כדי שיזון את בתה ב) חמש שנים. חייב לזונה חמש שנים ג). נשאת לאדר ד) ופסקה עמו. כדי שיזון את בתה חמש שנים. חייב לזונה חמש שנים. לא יאמר הראשון לכשתבא אצלי אזונה ה). אלא מוליך לה מזונותיה למקום. שהיא אמה. וכן לא יאמרו שניהם הרי אנו זנין אותה כאחד אלא אחד זנה. ואחד נותן לה דמי מזונות ו): **ב** נישאת. הבעל נותן לה מזונות. והן נותנין לה דמי מזונות ז). מתו ח). בנותיהן ניזונות מנכסים בני חורין ט). והיא ניזונות מנכסים משועבדים. מפני שהיא כבעלת חוב י). הפקדים היו כותבים. על מנת שאזון את בתך המש שנים. כל זמן שאת עמי: **ג** אלמנה יא) שאמרה אי אפשי לזון מבית בעלי. אין היורשין יכולין לומר לה. לכי לבית אביך. ואנו זנין אותך. אלא זנין אותה בבית בעלה. ונותנין לה מדור לפי כבודה יב). אמרה אי אפשי לזון מבית אבא. יכולים

במ"ד פ"ד מ"מ כל תנאי שבממון קיים ואפילו התנה בכל תורה וכמ"ש ברפ"ט: והן נותנין לה. אינטריך ס"ד דלא פסקו אלא כל זמן שלא נשאת. תוספות: מתו. מכוס בנותיהן דאין להם מזונות אלא לאחר מיתה אינטריך למתני אם מתו. ולאמעטינן דאין להם אלא מב"ח ואפילו קנו מידו [כמו שאפרש לקמן] אבל בבת אמתו ה"ה דאפילו בחייהם היה יכול להמיעטו שהיא ניזונת מהמשועבדין מגיד ספכ"ג מה"ח: שהיא כבעלת חוב. לגון הר"ב שיש לה עליהן שטר מזונות. וכן לגון רש"י והיינו כמסקנא דגמרא דמוקים למתניתין בשקנו מידו וכ"כ הרמב"ם ס"פ כ"ג או מחייב עצמו בשטר ופירש הכ"מ כלומר אם נשא לכתוב שטר ע"כ. אבל בהתוא גוונא שכתב הר"ב לעיל שאמר לעדים אתם עדי לא. דמלוה ע"פ בעדים לא גבי ממשעבדי כדתנן בסוף ב"ב. אבל התוספות כתבו שם וכן בפ"ה דגיטין ד' נ"ח [ד"ה א"ד] דבכה"נ קלא אית ליה דלא בעינן שטר אלא בהלואה משום דמאן דיזיף בלגעה יזיף ע"כ. וא"ת כי איכא שטרא מה מהני שהרי אין הלקוחות יודעים וכו' וי"ל דכיון דהכא בקלב זמן עסקינן כדתנן ה' שיש הוי דבר קלוב וכן הוא בפירש"י דגיטין שם. אבל בבנותיהן אע"ג דאיכא נמי זמן קלוב דבוגרת אין לה מזונות כמ"ש הר"ב במי"א פ"ד מ"מ י"ל כמ"ש תוספות דרש פרקין דכיון דלא ידעי כמה בנות יהיו לו לפיכך אינן קלובין ולפי זה בנותיהן לאו דומיא דבנות אמתו והוא דיתק אבל במסקנא בגמרא אפילו כי הוויין דומיא דבנות אמתו ממש וכגון דנרשה והדר אהדרה וקנו מיניה על מזונות בנותיו אפילו הכי תנן דמבני חרי דוקא וטעמא כיון דאיתהו בתנאי ב"ד אימר אתפסה לרבי ומפרש הר"ן לאו דוקא אימר דאי הכי תשקול בשבועה כדין בא לפרוע מנכסי יתומים [ומנכסים משועבדים כדתנן במשנה ז' פרק ט'] דמייתינן לגרבי ואפילו הכי שקיל בשבועה אלא הכי גבי משעבדי כודאי משגיחן לה כיון דמקרבא דעתיה לגבי ברתיה ובתנאי בית דין קאכלה ואפ"ה מבני חרי גביא ע"כ. ועמ"ש ר"פ דלקמן: כבעלת חוב. ומיהו לאו ב"ח ממש קאמר שאם מתה אין לה מזונות ולא דמיא לנשאת בשאת בת מזונות היא ווו איכא כן והכי איתא בירושל' חלתה כמי שנשאת מתה כבר מתה עכ"ל והיינו דלא תנן מפני שהיא ב"ח אלא תנן כב"ח: הפקדים היו כותבין כו'. פשוט הוא שהכל לפי מה שהתנו ומשמתינו הודיפתנו כיצד היו עושין. מגיד ספכ"ג מה' אישות: **ג** ונותנין לה מדור לפי כבודה. כתב הר"ב ואם נפל כו' דאת תהא יתבא בביתי תנן. ודבר תימה הוא לדייק הכי וכי סגי ליה לכתוב לת תהא יתבא אלא לא סגי ליה בלאו הכי וליכא למידק מיהא. והיה אפשר לומר דדייק מדלא כתב אם תהא

מתיתבא

יבין תפארת ישראל יבין

פי"ב א) שהתנה כן עמה בשעת נשואין, דאז משתעבד באמירה [כאה"ע נ'], או שנתן לה אחר כך שטר על זה [בא"מ מ']: ב) שמאים אחר: ג) אף בלא קנו מידו. או נ"ל דקמ"ל דאין האשה יכולה להזור ולפטרו, או דקמ"ל דעכ"פ אינו חייב להלבים, כמו שחייבים יורשים לשאר בנות אחר מיתת אביהן: ד) שנתגרשה תוך זמן הנ"ל: ה) ולא אתן דמי מזונות: ו) ותזון אצל מי שתרצה היא, אבל אינה יכולה לכופן שיתנו לה שניהן דמי מזונות [קי"ד ו']: ז) וה"ה בחלתה נותנין לה דמי מזונות בריא: ח) בעלי אמה: ט) אפילו נשתעבד בקנין לזון, אפ"ה אינן נובות ממשעבדי דמדאורייתא בתו וודאי לגרש אתפסה, ואפ"ה מבני חורין יגבו: י) כשנשתעבד בשטר [ופי' אה"ע רס"י נ"א]. מיהו לאו בע"ח ממש היא, דכשמתה הבת, פטור מלשלם לירושיה: יא) דמשמע ולא כשיפרידונו מיתה או גירושין. ונ"ל דקרי להו פקחין, מדאין מן הראוי שיזכיר בשעת נשואין מיתה או גרושין, דלא מקרים אינם פורענותא אנפשיה [פגיטין י"ח א'], לכן מזכירין ברמז: יב) שמזונות מיורשים [כרפי"ח]: יג) אפילו נפל הבית או שאני לה בית, נותנין לה שכר דירה [נ"ל ס'. ודלא:

פי"ב א הנושא. ק"ח פ"ב מ"ז: פכ"ב מהל' אישות הי"ז. ופי"ח מהל' מכירה הכ"ז. י"ז ממ"ב לאיין פ"ח מ"ש פה"ש מי' קי"ד מצי' ח' ומוכ' מו"מ מי' כ"ז: ניסת לאדר. מי"ז פכ"ג מהל' אישות הי"ז מ"ש לה"מ מי' קנ"ל כ"ח: **ב** ניסת הבעל נותן. שם ירוש' פ"ב ה"ח מי"ו. שם הי"ח מ"ש שם כפי' ר"י מתה. ק"ח מ"ח ניסין נ"ח ע"ח: הפקדים. ק"ב פ"ב מי"ו. שם עמ"מ מ"ש שם ס' ס"ח: **ג** אלמנת. ק"ב ע"ח ירוש' כלא"ח פ"מ ס"ב: אגרתך אי אפשי. מי"ו. שם פ"ח ס"ד. שם ס"ב. שם מ"ש שם מי' נ"ד ס"ו:

שנויי נוסחאות

פי"ב א (את ה אשה. בכי"ק ליתא. (כדי) שיזון את בתה. במסכי"ר ליתא ובסמוך ליתא וכן ליתא בכי"ק; בכי"ף שהא זן בתה וליתא וכ"ה בסמוך (ופס את בתה). נשאת. במסכ"ב ניסת ועי' תו"ע ס"ו דיבמות מ"כ. ופסקה (עמו). בד"נ ליתא כלן. (חייב לזונה חמש שנים). בכי"ף ליתא. אצלי. בכי"ק ובכי"ף לביתי. מוליך (לה). בד"נ ובכי"ק ובכי"ף ליתא. למקום. בתוכי"ד במקום. ש(היא) אמה. כ"ה בד"נ ובכי"ק ובמס' ד"ו סס"ו; במסכ"ב שאמת וליתא וכ"ה בד"נ וכן ליתא בכי"ף (ופס אמה); במסכ"ר שהיא וליתא למ"ל אמה. ועי' כרע"ב ולאו כיתס ג' הנכונים שאמה שם. זנין. בד"נ נזון. כאחד. בכי"ק באחת. זנה בתוכי"ד זונה. **ב** נותן לה מזונות. בד"נ ובכי"ק ובמסכי"ל חייב במזונותיה. בנותיהן ניזונות. בד"נ בעתם נזונין. כב"ח. בד"נ ב"ח. שאזון. בכי"ף שאהא זן. (את) בתך. בד"נ ליתא. **ג** אותך. במסכי"ר ובכי"ף אותך שם. (בבית בעלה). בכי"ק ובמסכ"ב ובמסכי"ל ליתא. יכולין היורשים. בד"נ יורשין יכולין.

ראשון לציון

פי"ב א בתוי"ט ד"ה חמש כו' נקלת בת שש שנים כו' שם ליתא הפתוחות מבני שם: בבתוי"ט ד"ה כבעלת. כו' והכיא ליתא בכוס'. וכן מפורש בכללי הפ"ש דכ"ב ד' ק"מ ע"א:

תוספות רע"ק

פי"ב ב (אות קנ)חוי"מ ד"ה שהיא כו' כמה בנות יהי' לו לפי' אינן קצובים. בתיס' דחו זה דהא גם שעבדו אחים אינה טורפת סהם לס זונות כדאיתא בבריתא, וצ"ל כס"ש

תוספ'

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מחיתבת [בביתי] ומתזנת מנכסי. אבל בגמרא הכי איתא נקטינן מדור אלמנה בכפל וכו' שמעת מינה דלא דייק כלל אלא דהכי נקטינן מקמאי. ומיהו איכא בביתי יתירה בלבון הכתובה כדתנן ספ"ד וכס מפורש בס"ד. אם אין אצלנו יש לך מזונות. פירש הר"ב שברכת הבית מרובה ופירש"י בני אדם שעוזרין זה את זה ומשתדרין ומזל דרכים עדיף. ובגמרא לפי ברכת הבית ג) מיהא יהבינן לה. וכתבו התוס' דכר לאחד גר למאה וכל כה"ג אין עתנין [לה] ולכון הרמב"ם בפרק י"ח מהלכות אישות [הל"ד] חמשה שיש מזונות כל אחד מהן קב כשיאכל לבדו. אם היו חמשתן בבית אחד ואוכלין בעירוב. מספיק להן ארבעה קבין. וה"ה לשאר ארבי הבית: ואם אין אצלנו יש לך מזונות. כי אם שכתבתי. אבל בפוסק לבת אשתו דלעיל תכן דמוליך לה מזונותיה כלומר כל המזונות משלם. והיינו טעמא דהתם מתחייב עצמו בחוב מכח"כ הכא דבין כתב ובין לא כתב מתחייב מכח תנאי בית דין ומעיקרא כי אתקון הכי תקינו. כ"ל. והר"ן כתב ברים פירקין דבאלמנה כתב לה ולא תהא יתבא בביתי ומתזנא מנכסי. אבל בבת אשתו לא. ע"כ. ותמיהני דא"כ אפילו מזונות לפי ברכת הבית כמי לית לה. ועוד דאך בביתי קאמא לא דרשינן לה כלל דאי דרשינן

ד כל זמן. ק"ל ע"פ יכוח' גיטין פ"ה ה"ל: ורמב"א. מי' שם פט"ז הכ"ג בס"ג ע' ע"פ פוב"ע ס' ק"פ כ"פ: מתה. בטעות מ"ת ע"פ.

שנויי נוסחאות

אם היתה טוענת. בד"ל: ואם.. וכ"ה במשבי"ל (ובס ונכי"ק.. טוענת ואומרת). זנין אותה. במכבי"ר ובריב"ף נותנין לה מזונות ד לעולם כל זמן. בד"ל ובכי"ק.. וכל זמן וכן בסמוך. עשרים וחמש. בד"ל חמש ועשרים ובסמוך כלפניו. רשב"ג. בד"ל ובכי"ק ובמכבי"ר ר"ג. מזכירין. וכ"ה במכב"ר: בד"ל ובמכבי"ר מוברין(?). שנים. בכי"ק שנה.

תוספות רע"ק

התוס' לעיל דף נ' ע"ב דאע"פ דקצובים למעלה ביון דאין קצובים למטה דאפשר שתנשא קודם מיקרי אין קצובים ולפ"ז פ"ש החוי"ט בנותיהן לאו דומיא דבת אשתו וכו' לק"מ דלהך מ"ד דהטעם מפני שאין קצובים ליתא לפירכת הש"ס דאף בנרשה ואהדרה אין בנותי' מוציאים ממשועבדים דמ"מ אין קצובים דשמא ינשאו מקודם ושאני בת אשתו דה' שנים מקרי קצוב. וכל סוגית הש"ס קאי למ"ד אין כתובים דביון דבשעת כתיבה אין בעולם אין קול יוצא. ואף בנרשה ואהדרה דהן בעולם מ"מ מעיקרא אתקן רק לענין בנ"ח כמו במזונות אלמנה וע"ז הקשו דבבנותיו דומיא בת אשתו דהיינו בנרשה ואהדרה וגם קנו מידו לטרפו ממשעבדי מטעם הקנין ודוק היטב:

ג) בטוקי הגרי"ב כתב דל"ליכלן "לה" נגא יתבא בביתי תנן" וכ"ה בגמ' ומסולק בזה הי' יכח התוי"ט ד"ה ומתנן עכ"ל. כפי המלה כתב כן הרמ"ב עפ"י פי' הרמב"ם ובס נראה כי אין זו טעות סוב לתקנה כדעת הגרי"ב, וכפי הנראה היה לפני הרמב"ם הלכון בגמ' המסיים לדבריו, או כי הוא מפרש בגמ' המלה "נקטינן". מסורת הוא בידו שכונת ספר הכתוב' בלכון "בביתי" (ולא כל' ויהא לך בית לעיתבא בי' וליתזון כו') בהוא הבית שישנה לה וכל זמן שהוא קיים אבל אם נפל נאחמ"מ פקע שעבודו וכמו שפי' בתוי"ד. ב) כ"ה ברע"ב בכל הדפו"י וכ"ה בתוספתא כ"י ערפורט וכ"ה ג' הרמב"ם בפי"ת מהל' אישות; ובגמ' ובדפ"י הגי' בלובנה" וכ"ה בתוי"ד וכן הגיהו בלע"ב בד"ח. ג) בתוי"ט ד"ס וד"ק מיהב. ד) עי' בתוי"ט ספ"ק דכתובות ובה יוכן סגמון לשונו כאן. ה) עי' בר"ן:

ד כל זמן שהיא בבית אביה. והיורשים נתנו לה מזונותיה מנכסי: גובה כתובתה. כשתרלה: שתעשה טובה. מנכסי יתומים נותנת לה מזונותיה כדי כתובתה: והחכמים אומרים. לא הוזקרו חמש ועשרים שנה להפסידה כתובתה בשביל המובה שתעשה מנכסי היתומים אלא לענין המחילה הוזקרו דהוא ל ומתקה ולא תבעה כל הימים הללו מחלה הילכך כל זמן שהיא בבית בעלה אין שתיקתה מחילה שמפני שמכבדים אותה היא בוכה לתבוע כתובתה. אבל בבית אביה מסתקה כ"ה שנים מחילה היא: מתה יורשיה מזכירין כתובתה. כלומר נרינן לתבוע כתובתה בתוך כ"ה שנה ודוקא כשנשבעה על כתובתה קודם שמתה. הוא דיורשיה יכולים לתבוע כתובתה. אבל אם לא נשבעה על כתובתה. אין יורשיה יורשים מכתובתה. כלום שאין אדם מוריש שבועה לבניו:

ועבדים ושפחות שהיתה משתמשת בהם בחיי בעלה ה) ואם נפל הבית אין חייבים לבנות לה בית אחר. דאם תמא יתבא בביתי תנן ואפילו רלתה לבנותו ממזונה אין שומעין לה: אם את אצלנו יש לך מזונות. שברכת הבית ב) מרובה: ד כל זמן שהיא בבית אביה. והיורשים נתנו לה מזונותיה שם: גובה כתובתה. כשתרלה: שתעשה טובה. מנכסי יתומים נותנת לה מזונותיה כדי כתובתה: והחכמים אומרים. לא הוזקרו חמש ועשרים שנה להפסידה כתובתה בשביל המובה שתעשה מנכסי היתומים אלא לענין המחילה הוזקרו דהוא ל ומתקה ולא תבעה כל הימים הללו מחלה הילכך כל זמן שהיא בבית בעלה אין שתיקתה מחילה שמפני שמכבדים אותה היא בוכה לתבוע כתובתה. אבל בבית אביה מסתקה כ"ה שנים מחילה היא: מתה יורשיה מזכירין כתובתה. כלומר נרינן לתבוע כתובתה בתוך כ"ה שנה ודוקא כשנשבעה על כתובתה קודם שמתה. הוא דיורשיה יכולים לתבוע כתובתה. אבל אם לא נשבעה על כתובתה. אין יורשיה יורשים מכתובתה. כלום שאין אדם מוריש שבועה לבניו:

יבין תפארת ישראל יבין

ולא כל"ב]. וס"ה שמשתמשת בכלים לפי כבודה כבחיי בעלה [שם]: יד) רק כפי ברכת הבית דלא דמי לדלעיל במלכה מ' שלף על גב שיש לה מזונות מהשני, לריך ליתן לה אחד דמי מזונות משלם ולא כפי ברכת הבית, דהתם קבל עליו לזונה שתם, ולא על שולחנו, משא"כ הכא, שתם מזונות של האשה על שולחן בעלה הוא [ועי' כ"ם קי"ד ס"ק י"ב]. וא"ל דלהכי נקט הך בבא הכא, ולא בפרקו דלעיל בדיני אלמנה מזונות. דקמ"ל הכא דאין דין אלמנה כדין בת אשתו, דהתם בעלת חוב היא, משא"כ מזון האלמנה רק מתנאי ב"ד: טו) ר"ל בבית אביה ונתן לה טפי ליטב אלא הדומין לה. א"נ דאבית בעלה קאי דמדכולן ילדים חוששת שיתגרו בה: טז) ומזונות מיורשים: יז) לכשתרלה: יח) שתנה לפעמים דבר מועט לשכנותיה: יט) ואין שתיקותה מחילה, דרק מדמכבדין אותה בושה לתבע: כ) ואח"כ שתיקותה כמחילה, והכי קיימא לן [ק"ח]. מיהו אם שבר כתובה בידה, בכל אופנים נובה לעולם, מדלא החזירה כתובה לא הוה שתיקה מחילה [שם] ורק במחל בפירוש י"א דאף דנקט שבר לו משכון בידו אפ"ה הוה מחילה [כת"מ רמ"א ס"ב]: כא) ואז יש לה מזמן התביעה שוב כ"ה שנים, וכמו כן באלמנה גופה ואפילו רק גלתה דעתה תוך כ"ה שנים שלא מחלה מהני [הר"ן]:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

פרק יג **א שני** דייני גזילות. שהיו גוזרין גזירות על הגזלנים וקונסים עליהן קנסות: שני דברים. שאין חכמים מודים לו: תשבע בסוף. כשיטמעו בו שמת ותבא לגבות כתובתה תשבע בלא עבבה בידה מבל בעלה כלום: ולא תשבע בתחלה. בטעת גבייתה מזונות. ורמב"ם פירש תשבע בסוף כשיבא בעלה ויכחישנה ויאמר הנחתי לך מזונות שתשבע שלא היית לה כלום: רבן יוחנן בן זכאי אומר. והלכה כמותו. ודוקא אחר שלשה חדשים ליציאת הבעל פוסקין מזונות לאשה אם תבעה מזונות. אבל קודם זמן זה לא. שחזקה אין אדם מניח ביתו ריקן ויולא: **ב** אבד את מעותיו. דאמר לא אמרתי לך הלויני ואני אפרע. אבל אם הלוה את האשה מעות למזונותיה על מנת שתשלם לו. הוא תובעה והיא תובעת את הבעל ויגלם. ואם הבעל טוען הנחתי לה מזונות והיא אומרת לא היית ורולה להוליא ממנו כשבע הבעל שבועת היסת ונפטר ויהיו המעות חוב עליה לכשתתאלמן לו תתגרש. ובהא

פרק יג **א שני** דייני גזירות. שהיו גוזרין גזירות על הגזלנים וקונסים עליהן קנסות: שני דברים. שאין חכמים מודים לו: תשבע בסוף. כשיטמעו בו שמת ותבא לגבות כתובתה תשבע בלא עבבה בידה מבל בעלה כלום: ולא תשבע בתחלה. בטעת גבייתה מזונות. ורמב"ם פירש תשבע בסוף כשיבא בעלה ויכחישנה ויאמר הנחתי לך מזונות שתשבע שלא היית לה כלום: רבן יוחנן בן זכאי אומר. והלכה כמותו. ודוקא אחר שלשה חדשים ליציאת הבעל פוסקין מזונות לאשה אם תבעה מזונות. אבל קודם זמן זה לא. שחזקה אין אדם מניח ביתו ריקן ויולא: **ב** אבד את מעותיו. דאמר לא אמרתי לך הלויני ואני אפרע. אבל אם הלוה את האשה מעות למזונותיה על מנת שתשלם לו. הוא תובעה והיא תובעת את הבעל ויגלם. ואם הבעל טוען הנחתי לה מזונות והיא אומרת לא היית הניח לה כלום שבועת היסת ונפטר ויהיו המעות חוב עליה לכשתתאלמן לו תתגרש. ובהא

פי"ג א שני דייני גזירות[א]) היו בירושלם. ארמון וחנן בן אבישלום. חנן אומר שני דברים[ב]). ארמון אומר שבעה. מי שהלך למדינת הים ואשתו תובעת מזונות חנן אומר תשבע בסוף[ג]). ולא תשבע בתחלה[ד]). נהלקו עליו בני כהנים גדולים. ואמרו תשבע בתחלה ובסוף. אמר רבי דוסא בן הרכינס כדבריהם. אמר רבן יוחנן בן זכאי. יפה אמר חנן אלא תשבע אלא בסוף[ה]): **ב** מי שהלך למדינת הים[ו]). ועמד אחד ופרנס את אשתו[ז]). חנן אומר איבד את מעותיו[ח]) נחלקו עליו בני כהנים גדולים. ואמרו ישבע כמה הוציא ויטול. אמר רבי דוסא בן הרכינס כדבריהם.[ט]) אמר רבן יוחנן בן זכאי. יפה אמר חנן. הניח מעותיו על קרן הצבי[י]): **ג** ארמון אומר שבעה. מי שמת והניח בנים ובנות. בזמן שהנכסים מרובין. הבנים יורשים.

פי"ג א שני דייני גזירות. לשון הר"ב שני דייני גזולות שהיו גוזרין כו' בגמרא רמי למתניתין דקתני גזירות מבריתא דקתני בה גזילות ומכני שהיו גוזרין כו' ומלאתי ל"ל דגרס במכנה גזילות. וגרלה דלגירסא זו גרסינן בבריתא גזירות: תשבע בסוף. פירש הרע"ב כשיטמעו בו שמת ותבא לגבות כתובתה. ולריך עיון דהכא אמרינן דמזונות גביה בלא שבועה מה שאין כן כתובה ולענין מעשבדי חייסינן במזונות עפי לגרלי מבכתובה דכתובה נפרעת בשבועה מנכסים משועבדין [כדתנן במשנה ז' פרק ט'] ומזוני לא גביה כלל אפילו בשבועה [כמ"ש במשנה ב' פרק דלעיל] תוספות פרק ה' דגיטין ד' ל"א. [*ומ"ש הר"ב בכאן ובמתניתין דלקמן דהלכה כר' יוחנן בן זכאי. גמרא דף ק"ט]: **ב** חנן אומר איבד את מעותיו. כמ"ש הר"ב במ"ב פרק ד' דמדרים שאין זה אלא מניעת תביעה. וכיון שאין מביא לו תועלת אלא מסלק ממנו מזק מיובו. אין זה חייב לו כלום וכן אין לומר בזה שישתלם לפי שהנחה את האשה וזן אותה לפי שהיא כבר היה לה מי שהיה מחוייב לזונה והוא הבעל. ואילו לא זן אותה זה. היתה ניזונית מנכסי הבעל או היתה לוה ואוכלת והוא פורע גמלא שאינו מביא לה שום תועלת מחודש שכבר היה לה מי שמחויב לעשות כן. כך כתב המגיד פרק י"ב מהלכות אישות [הלכה י"ט]: הניח מעותיו על קרן הצבי. שהצבי קל לרוץ כהיא דתניא פרק ה' דאבות. הוי רץ כצבי וגמלא זה שמניח מעותיו על קרן צבי הוא מזומן להפסיד שהצבי ירוץ קל היום ולא יוכל להשיגו. ומשעתי שטבע הצבי להפיל קרנותיו לזמן ידוע ובמה יפילם בחתך הגאותם או הפחתים ולא ימצאו: **ג** הבנים יורשים והבנות ניזונות. כתב המגיד בפרק י"ט מהלכות אישות פירוש בזמן שהנכסים מרובים הבנות ניזונות תחת יד אחיהן וכל הנכסים עומדים ברשותם וכן הוא מוכרח

בגמרא

יבין — תפארת ישראל — יבין

פי"ג א) דייקים שנתמנו לגזור קנסות על הגזלנים ועובי עול: ב) שחלוקין עליו חבריו: ג) כשיבא בעלה ויטען ברי הנחתי לך מזונות, לו שימות והתבע הכתובה, תשבע שאין בידה כלום מבל בעלה: ד) לגבות מזונות מ"ל שבועה: ה) והכי קיי"ל. מיהו תוך ג' חדשים משה"ל, אין פוסקין לה מזונות דאין אדם מניח ביתו ריקן, רק בהלך בקטט ח"ל דמניח ביתו ריקן [ע']: ו) ה"ה בישמו כאן: ז) וה"ה שפרנסה אביה: ח) אפילו אמר שזה לשם חיוב הבעל, עכ"פ לה לא הלוה רק לבעל אלא בידיעתו, והרי לא עשה לו הועלת כ"א מניעת המזק, משא"כ ביורד לשדה חבירו והבטיחה אלא ברשותו חייב [כמ"מ בע"ה]: ט) כ"ל דלשון זה טעמא דחנן קמ"ל, דדרך הלבי להפיך קרניו למטה לאחוריו כשירוץ, והמניח מעות על קרניו בחשבו שבשיהפכו במרולאה יפלו על הגב, טועה, דשמי מלוי שיפלו למטה מדלא הניחם על הגב, וכ"כ זה לא הלוה להאיש, רק חישב שבשיכיחו חוכו על האשה בישוב ויפול חוב התשלומין על הבעל מדר' נתן, וטעה, דאפ"ה הבעל פטור. והכי קיי"ל, מיהו בלותה בעדים לעורך מזונות. חייב בעל לשלם בשעבודא דר' נתן, ורק בחזרה אשה ומהלה

*) ב במשנה אמר ריב"ז יפה אמר חנן הניח מעותיו על קרן הצבי. יש לתמוה מפל ומליצה של ריב"ז וכוותה באמרו הניח מעותיו על קרנ"ל ולא אמר שבוע יפה אמר חנן לחיב את מעותיו לבעלו של חנן וכמ"ש ברים פרקין יפה אמר חנן לא תשבע אלא בסוף, כעין לבעלו של חנן, ונראה שים בדבריו בעודן עשה לבבת לדעת חנן. וזה שנראה לענ"ד בזה. שיסוד התחלוקת של חנן ובני כה"ג הוא בלומדן דעתו של המפרשים, אי אמרינן דאדעתא דבעל נחיה שיגבה מעותיו ממנו בשיחור ממדינת הים, וא"כ הוי המבריח אבי מנכסי הבירו, שפירשם את אשתו שהוא חייב לזונה. ולכן חייב את מעותיו. או אמרינן דאדעתא דאשה נחיה והוא גוזה ממנה והיא נפרעת מבעלה. וסברי בני כה"ג דאדעתא דאשה נפרע מהן אלא מבעלה ולא מסיק אדעתיה לומר שתתחייב היא בהן כדי שתוכל לגבות מבעלה ולהגבותו דלאו כולהו חייבי דינא נחיי, אלא סתמא אדעתא דבעל נחיה (כ"ז לשון הר"ן נדרים ל"ג ע"ב עיי"ש) הלכך חייב את מעותיו. ואתא ריב"ז לחוק את דעת חק בעשה לבבת בהמבל שהמלין לזה. דהכי איתא בילקוט בס"ם ח' (סי' תתקל"ד) ברח דודי דומה בהמ"ק ודמה לך לצבי מה הצבי הזה הולך לסוף העולם ומוזר למקומו לף ישראל אע"פ שמתפזרו בכל העולם עתידין לחזור, שנאמר (הושע ה') אלך ואשובה אל מקומי. דקלעיטום מלכא לד לכיין ואפי קרניהון בדהב ושלמיון לאפריקי בסוף תלת כרי מין תנו לאתריהון (ולענין זה איתא בילקוטי שבעות פ"ט מובא בתו"ת שיי"ם) וריב"ז מדמה את המפרשים, לזה שהיה חב על קרני הצבי לפי שבעה שבוודאי ישוב הצבי למקומו עם הזהב שבקרניו וכן הניח המפרשים את מעותיו על קרנ"ל כלומר שגם הוא בעת שהבעל בוודאי ישוב למקומו ויחזיר לו את מעותיו, וא"כ אדעתא דבעל יהיו ולפיכך יפה אמר חנן שחייב את מעותיו.

והשתא דאמרינן דעשמא דבני כה"ג המפרשים הוא מבוס דס"ל דאדעתא דאשה נחיה והיא נפרעת מבעלה והמפרשים גופה ממנה מצינו מ"ב לחיומר דבפורע חובו של חבירו גם בני כה"ג מודו לחנן דפטור, משום דעני אמר מפיהם הוא לה והוה מהיל לי, והכי איתא בילקוטי ומובא בר"ן (נדרים ל"ג ע"ב, ועיי"ם דיחיב בעשמא אחריתא לבני כה"ג) וז"ל דאמר התם דאשלו לבני כה"ג דאמרי המפרשים את אשתו דישבע כמה הוצא ויטול התם היינו עשמא מבוס אלא עלה על דעתו שתמות אשתו בדעב, אבל נפורע חובו מודו לחנן דפטור כו'. אבל בגמרא דלן לא סברא לן הכי אלינא דבני כה"ג דא"ב לא הוה מצטרך לאוקמא למתניתין בבלוה ע"מ שלא לפרוע (עיי"ש).

שנויי נוסחאות

פי"ג א גזירות. בד"ל וכ"ק ובמפני"ל גזולות ועי' תו"ט. אבישלום. בד"ל וכ"ק ובמפני"ל אבשלום ועי' תוספות רים פרקין. אומר. בד"ל אמר וכן בסמוך לך במכות בגלות אומר גם בד"ל. ארמון. בכי"ק. ואדמון. מי שהלך. בכי"ק. שהלך לו. בתחלה ובסוף. בכי"ק בין בתחלה ובין.. הכינס. במפני"ל ארבינס ובסמוך בס"ל ע"ם. אמר ריב"ז. עי' רע"ב. ב מי שהלך. בכי"ק. שהלך בעולה. איבד (את) בד"ל נאבד ליתא. הרכינס. בד"ל הרקינס; בכי"ק ד"ק הרקונס. ג (שבעה). בתוכי"ל ליתא. יורשין. בד"ל ובכי"ק ובמפני"ל יורשו.

תוספות חדשים

פי"ג א בדע"ב ד"ה השבע בסוף כשיבעו כו'. וכן פירש"י ול"מ בגמ' דף ק"ז ע"ב עיש דלא כרמב"ם: (ממפורש"ת זל"ל):

ב בתוי"ם ד"ה הניח מעותיו כו' ומשעתי שטבע כו' אבל בירושלמי ס"ו דבעיית ליתא בלאמרו לקיסר

ראשון לציון

פי"ג א בשש' אדמון וחנן עיין יסל"מ:

תוספות רע"ק

פי"ג א [אות כד] לא תשבע אלא בסוף. במהרי"מ כתב הי"ל דבדקדוק האריך להזור דברי חנן לחזרות לן דלא נימא דדברי חנן דוקא היכא דטופח לישבע על הכתובה אבל אם יש לה נאמנות בכתובתה דלא תשבע בסוף נימא התשבע תחלה לזה השמיענו דלא תשבע אלא בסוף ולא בתחלה וע' ב"ש סי' צ"נ ס"ק כ"מ. [אות קח] שם בהרע"ב ד"ה ולא כו' תשבע שלא הניח לה כלום. בנקיטת

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

בגמרא ריש פרק ט' דבבא בתרא ע"כ. וכמ"ש הרא"ש שם מדאמריגן לקמן מוליאין שמע מינה דהכא לא. ע"כ. ולי נראה שמן המכנה טעמה מוכרחים לומר כן דהא הך ריש"א לא איצטריך כלל דתניא לה ספ"ד בגן מיקבן כו' אלא הא קמ"ל שהבנות ניזונות מהיורשים. ואין מוליאין מהם בפעם אחת: והבנות ניזונות. הר"ב נקט בליבניה פרנסה. וכן בפירש"י. ורוצים לרבות גם כסות ומלבוש כדברי נמוקי יוסף ריש פרק תשיעי דבבא בתרא: ובנבסים מועטים הבנות יזונו כו'. פירש הר"ב שאין בהם פרנסה לבנים ולבנות. והקשו בגמרא ריש פ"ט דב"ב ואי ליכא לכולהו יקחו הבנות אם הכל דודאי מה שהוא עודף על מזון הבנות לא יטלוהו הבנות ומהרן מוליאין מהם מזונות לבנות עד שיגדלו והשאר לבנים ואי ליכא שאר יטלו על הפתחים. ומה שכתב הר"ב בשם הרמב"ם הכי סתים לה בריש פרק ט' דבבא בתרא. והדין נותן כדבריו שהרי בני הפירושים שם בגמרא ופירוש הראשון רב אמרה והבני שמואל ורבי יוחנן. והלכה כר' יוחנן לגבי רב. כ"ש דשמואל טעמו. וכן הלכתא כשמואל בדיני: ["בשביל כו'. וכתב הר"ב דאין הלכה כאדמון. כן הוכיח הרי"ף אחר משנה דלקמן]: ד' והודה בקנקנים. אין לפרש דלהכי נקט קנקנים דמשמע דוקא ריקן כמו שהוא מביא בריקנים דהא תנן התם בתכות [פרק ד' משנה כ'] יש קנקן מלא כו' וא"ל לפרש דכך וקנקן שני מינים הם ולא שנעשה שמיסם היה. זה מוטן כך וזה מביא קנקן דחס כן פשיטא דלא הוי ממין הטענה דהכי קיימא לן במטרה קטנה ומטרה גדולה ומטרה קטנה כמ"ש בטור ח"מ סימן פ"ח. אלא שמיסם מוטנים לו כך לו קנקן. ומתניתין קמ"ל לענין מקח וממכר כדמבטיגן ברפ"ג דבבא קמא כמו שאתיתיק שם בס"ד. וא"ק דקמ"ל חדא זימנא. שהרי בכך וחבית כי התם אבמעינן נמי בסוף מסכת דמאי כמ"ש שם בשם הר"ם וע"ש: אדמון אומר הואיל וכו'. פירש הר"ב כגון שטעמו עשרה כדים מלאים דלכולי עלמא טוענו ממן וכדים. והכי איתא בגמרא. ובפרק ו' דשבועות משנה ג' מפרש לפלוגתייהו בעשרה כדים מלאים ושם אפרש בס"ד. גם בתיבו פ' מפורש דין הודאת מקצת ממין הטענה. ["ומ"ש הר"ב בכאן ובמתניתין דלקמן דהלכה כאדמון. גמרא אמתניתין דלקמן]: ה' ופשט לו את הרגל. פירוש הר"ב בפירוש הכני תלה כו' שאין לו כו' וכן נמי בפירוש הראשון אין לי וגם בפירוש הבלשי מיירי שלא היה כאן נכסים לפי דמיירי שהפסיקה היתה בעינן שקנה ומחויב לבלס ואילו היה לו נכסים היה החתן מוציא ממנו בדין: עד שילבין. ס"ג וכן הוא בסיפא. והר"ב בגורס שתלבין וכן העתיק במשנה ב פ"ו ג"ל דגורס בסיפא

ד' הטוען. שם שטעות ל"ח ע"ב: ה' הפוסק. שם: אדמון אומר. עיי' שם פכ"ג בס"ו פמ"ב ע' מ"ח פוב"ב שם ע"ו. ל"ב ס"ח: ו' העורר. ק"מ ע"ח ל"ב ל' ע"ב:

שנויי נוסחאות

נזונות. בד"ל ובכי"ק יזונו; בכי"ף הבנות יזונו והבנים יורשין. ובנבסים. במסכי"ל נבסים; בד"ל ובכי"ק ובזמן שהנכסים. מועטים. בכי"ק מעושין.. יזונו. בתוכי"ד נזונות. יהזרו. בד"ל ובכי"ק ובמסכי"ל ישאלו. ד' והודה. בד"ל ובכי"ק ובמסכי"ל והודה לו. והודה במקצת כו'. בד"ל ובמסכי"ל מקצת; בכי"ק והודיה ממין הטענה וכ"ה ממין גם בכי"ף. אין זו הודאה ממין. בכי"ף אין ההודאה ..; במסכי"ל אין הודייה מקצת (?) וכ"ה אין הודיה גם בכי"ק. ה' לתתנו. בכי"ק להותנו (?). (אה") הרגל. בד"ל ליתא. תשב. בד"ל ובכי"ק ובמסכי"ל תהא יושבת: בכי"מ אמרו חכמי' תשב. שילבין. בכי"ק שילבין את וכן בסמוך: בד"ל ובכי"מ ובמסכי"ל שתלבין וכן בסמוך, והכונה שתלבין בעצת לאבה, לו על כיסיכם קלי ועי' הוי"ט. (יכולה היא שתאמר). בכי"ק ובמסכי"ל ליתא וכן ליתא בכי"ף ד"ק ובתוכי"ד. לעצמי. בכי"ק ובמסכי"ל על עצמי. אשב. בד"ל הייתי יושבת; במסכי"ל אהא יושבת. וכ"ה בכי"ק (ובסם אחי). (עכשיו שואבא. בד"ל ובכי"ק ובמסכי"ל ובכי"ף ובתוכי"ד ליתא. פסק (עלי). במסכ"ב ליתא. מה אני. בכי"ק ומה.. ו' השדה. בכי"ק שדהו. בעד. בד"ל ובכי"ק עד. (יכול הוא שיאמר). בד"ל ובכי"ק ובמסכי"ל ובמסכ"ב ליתא; בכי"ף יכול לומר.

תוספות חדשים

לקיבר סדרך ענא של היה בתיבה מיתה מדיתה בתתגלה בס ולא לעסוקה מה עבה לקח לצייב ותיבה קרוטיבס

תוספות רע"ק

חפץ. ורוקא אם בבר מבריו ב"ד ונתנו לה אם שמברה לעצמה מנכסי בעלה אבל לותה והבעל טוען הנחתי לה מבואר בהרש"ב במתני' שלאחר זה דנאמן בעל בהיסת וגם דעת הרמב"ם כן פי"ב מה"א הל' כ"א:

וכהא מזמיתין נמי הלכה כרבן יוחנן בן זכאי: ג' בנכסים מו טים. שאין בהם פרנסה שיש עשר חדש לזכרים ולנקבות. ור' ב"ש פירש כל שאין בהם לפרנס הבנים והבנות עד שיגדלו הבנות קרוי נכסים מועטים: בשביל שאני זכר הפסדתי. כלומר בשביל שאני זכר ורצוי לירש בנכסים מרובים הפסדתי בנכסים מועטים. ואין הלכה כאדמון: ד' והודה בקנקנים. ריקים בלא שמן וכגון שטענו חבירו עשרה כדי שמן יש לי אצלך. אדמון אומר. יש במשמעות טענה זו שמן וכדים. וכשהודה לו בכדים ריקים הוי אודאה במקצת וחייב שבועה. וחכמים אומרים. אין במשמעות טענה זו אלא שמן בלבד שעור עשרה כדים וכשהודה לו בכדים ריקים מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו ואין כאן הודאה במקצת ממין הטענה ואינו חייב שבועה. והלכה כאדמון: ה' ופשט לו את הרגל. ל' בזון כלומר טול טיט ואבק בתחת רגלי. פ"ח תלה אותי ברגלי על העץ שאין לי מה ליתן לך. ורמב"ם פירש ופשט לו את הרגל שהלך בדרך מרחוק: עד שתלבין ראשה. עד שתזקן ואין כופין אותו לא לכנוס

והבנות ניזונות י). ובנבסים מועטים יא). הבנות יזונו. והבנים יחזרו על הפתחים יב). אדמון אומר. בשביל שאני זכר הפסדתי. אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון: ד' הטוען את חברו כדי שמן. והודה בקנקנים יג). אדמון אומר. הואיל והודה במקצת הטענה ישבע יד). וחכמים אומרים. אין זו הודאה כמין הטענה. אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון טו): ה' הפוסק מעות לתתנו. ופשט לו את הרגל טז). תשב עד שילבין ראשה. אדמון אומר יכולה היא שתאמר. אילו אני פסקתי לעצמי. אשב עד שילבין ראשי. עכשיו שאבא פסק עלי. מה אני יכולה לעשות. או כנוס. או פטור. אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון יז): ו' העורר על השדה יח). והוא התום עליה בעד יט). אדמון אומר יכול הוא שיאמר כ).

ולא לפטור: אדמון אומר כו'. והלכה כאדמון: ו' העורר על השדה וכו'. ראובן מערער על השדה שביד שמעון ואומר לו לוי שמכר לך גזלה ממני והוא תומס על שטר המכירה שכתב לוי לשמעון שמכר לו: אדמון אומר יכול הוא שיאמר. מה שלא

יבין תפארת ישראל יבין

ומהלה לבעל חיוב מזונותיה, פטור [שם]: י) וה"ה שנטלות כל ארכיהן עד שיגדלו לו שיתאלמו, ומעשה ידיהן לעצמן מיהו אין מוליאין המזונות מהיורשים בפ"א, רק כפי שנלטרכות: יא) שאין כשיעור שיזונו הבנים והבנות עד שיגדלו כל הבנות [ובלרכי כסות ומזון יש פלוגתא אם לריך ג"כ כדי הן]: יב) ודוקא כשלא נשאר כלום אחר שמסרו כדי מזונות הבנות ביד אפטרופס, אבל בנשאר קצת, יטלו יורשים הנשאר, והכי קיימא לן [קי"ב]: יג) כדיס רקיס [וקושית התוי"ט מיס קנקן תרס מלא יפן. י"ל דר"ל דגרלה כריקן]: יד) דהו"ל כטוען מטין ומעורין והודה באחד מהן, דחייב [ת"מ פ"ח]: טו) וקיי"ל כן. ודוקא בהזכיר התובע מלאים, אבל באמר י' כדי שמן לי בידך, אינו תובע רק שמן והוא מודה קנקנים ופטור [ת"מ פ"ח י"ח]: טז) דרך בזיון, שאינו רולה ליתן לו, או ר"ל תלני ברגלי עד שאתן מדמון לי, או ר"ל שפשט רגלו וברח: יז) והכי קיי"ל. מיהו אחר שטולאין אינו יכול לבנות באשתו כשלא נתנה לו כפי שפסקה על עלמה [אה"ע נ"ב]: יח) שאומר לוקח שהמוכר גזלה ממנו: יט) באותו שטר מכירה: כ) המערער:

ולכי

אור גדול

פי"ג ה במשנה ופשט לו את הרגל. יעיין בתוי"ט ד"ה ופשט כו'. ויעויין בהמגיד ברמב"ם פב"ג מאישות סוף הל' י"ג דכתב דמהא דאמרינן בהיא שפסקה על עצמה תשב עד שתלבין ראשה מובח דאף באיש ואשה שתין ביניהן שידובים ופסקו על עצמן תן הדברים הנקנים באסירה והפסיקה קיימת. מבואר מדבריו דפשוט אצלו דהיכא דלא מהני הפסיקת אין להבעל טענה. אמנם בראב"ש פי"ב סי' ג' הביא דהאי דפשט לו את הרגל מירי בנוונא דיא מהני הפסיקה ישושה"ט. וכן הביא שם בשם הרשב"ם. ולא עיינתי בהאחרונים אם הרגישו בזה.

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

שלא ערערתי בטעה שלקחת שדה זו מלוי וחתמתי עד בתוך הטער לפי שלוי אדם חזק וקשה להוציאה מידו וטח לי שהאת בידך שאוציאנה ממך בדין: אבד את זכותו. דהואיל ואתם הודה שאין לו עסק בה. ואין הלכה כאדמון. ודוקא כשאתם בה בעד הוא דפליגי אדמון וחכמים אבל אם הוא אתוס בדיין לקיים את הטער הכל מודים שלא אבד את זכותו מפני שיכול לומר לא הייתי יודע מה שכתוב בטער שהדיין החותם על ההגפק לקיים את הטער אין צריך שידע מה שכתוב בטער אלא שיסיר אתימת העדים בלבד: ן ואבדה דרך שדהו. שהחזיקו בה בעלי הסדות שבמצריו: ילך לו בקצרה. על כרחם יטול לו דרך לבדהו אבל יכרוך לו דרך קצרה שלא ירבה ליטול. ובזמן שד' בני אדם מקיפים אותו מד' רוחות מודה אדמון לחכמים שכל אחד יכול לומר לייתי ראיה דדרכך גבאי ובקול. ואם אחד אחד הקיפהו מד' רוחות מודים חכמים לאדמון דממה נפשך אורחיה גביה הוא. לא נהלקו אלא כשהקיפהו אדם א' שבא מכח ארבעה בני אדם. אדמון אומר מלי אמר ליה ממה נפשך אורחי גבך. וחכמים אומרים מלי אמר ליה היאך. אי אתקת אתקת. ואי לא מהדרנא אטרא למרייהו ולא מלית לאתעויי דינא בהדייהו. והלכה כחכמים: ח והלה הוציא שמכר לו את השדה. הלוה הוציא עליו שטר מכירה מאוחרת לשטר ההלואה ואומר שטרך מזייף או פרוע שאם הייתי חייב לך לא הייתי מוכר לי את השדה שהיה לך לגבות חובך: זה היה פקח שמכר לו את השדה. לפי שהיה זה מבריח מטלטליו. ולא היה לו מיכן ימשכנו על חובו ועכשיו יטול את הקרקע. ובאתרא דהלוקח יהיב זוזי והדר כתבי שטר מכירה כ"ע לא פליגי שהיה למוכר לעכב בחובו המעות שקבל ולא יכתוב לו השטר ויון שכתבו הוכיח שאין לו עליו חוב. כי פליגי באתרא דכתבי שטרא והדר יהיב הלוקח זוזי. אדמון סבר איבעי ליה לממכר מודעה איני מוכר לו אלא כדי שאוכל למשכנו. וחכ"א האי דלא מסר מודעה כי ירא שמא ישמע הדבר וימנע מלקנות את השדה. והלכה כחכמים: וחכ"א

במשנה ו' פ"ק: זה היה פקח כו'. כתב הר"ב ובאתרא דהלוקח יהיב זוזי כו' כ"ע ל"פ שהיה למוכר לעכב בחובו. וכשהגיע זמן פרעון החוב קודם. ר"ן. [ומה שאמרו חכמים זה היה פקח כו' מפני כו'. דאילו כדי שיוכל למכור זה היה מונע הרבה דקומים

יבין תפארת ישראל יבין

בא) ולהכי חתמתי בשטרך, שממך יהיה נקל לי יותר להוציא, ממה שיכולתי להוציא מהגזלן: כב) דאפילו מביא ראיה שבלו היה, אמרינן דמהל ע"י שחתם בהשטר, והכי קיימא לן. מיהו בחתם רק הוא לבדו, מלי אמר העדאת ע"א לא מהני, ולהכי חתמתי. וכ"כ בחתמו ב' עדים אחריה תחלה, אמרינן דחתם א"ע רק לכבוד [ת"מ קמ"ג]: כג) שחתם בשטר אחר שנזכר בו שדה זו לסימן המלר, וכתב שם שהוא של פלוני בין בעודה ביד הגזלן או ביד הקונה ועכשיו מערער שהיא שלו: כד) אף לת"ק, וקיי"ל כחכמים [שם]: כה) שטעלה א' מבעלי מלריו ואינו יודע מי: כו) על כרחם יטול דרך רק ילמלא בדרכו: כז) היכא שהרבה מקופין בדהו, כ"ע מודים דהמע"ה, ואם רק א' מקיפו בביב, כ"ע מודין דא"ל ממ"נ דדכי נבך הוא, כי פליגי במקיפו א' שבא מכח ד', לאדמון א"ל ממ"נ וכו', ולחכמים מלי ליקח לומר לו הרי כשאחזיר שטרותי

[סדר נשים ח"א] **יח**

א) ולהכי חתמתי בשטרך, שממך יהיה נקל לי יותר להוציא מהגזלן: כב) דאפילו מביא ראיה שבלו היה, אמרינן דמהל ע"י שחתם בהשטר, והכי קיימא לן. מיהו בחתם רק הוא לבדו, מלי אמר העדאת ע"א לא מהני. ולהכי חתמתי. וכ"כ בחתמו ב' עדים אחריה תחלה, אמרינן דחתם א"ע רק לכבוד [ת"מ קמ"ג]: כג) שחתם בשטר אחר שנזכר בו שדה זו לסימן המלר, וכתב שם שהוא של פלוני בין בעודה ביד הגזלן או ביד הקונה ועכשיו מערער שהיא שלו: כד) אף לת"ק, וקיי"ל כחכמים [שם]: כה) שטעלה א' מבעלי מלריו ואינו יודע מי: כו) על כרחם יטול דרך רק ילמלא בדרכו: כז) היכא שהרבה מקופין בדהו, כ"ע מודים דהמע"ה, ואם רק א' מקיפו בביב, כ"ע מודין דא"ל ממ"נ דדכי נבך הוא, כי פליגי במקיפו א' שבא מכח ד', לאדמון א"ל ממ"נ וכו', ולחכמים מלי ליקח לומר לו הרי כשאחזיר שטרותי

ח) בכסיפא עד שאלבין: ן איבד את זכותו. פירוש אפילו יש לו עידי זכות לו עידי גזלה ואין לחבירו עידי מקח. ב"י ח"מ סימן קמ"ז בשם ריטב"א. וכן לשון רמב"ם בסוף הלכות טוען ואין מסגיחין על ראיות שיבא על אותה שדה ע"כ: עשאה סימן לאחר. פירש"י עשאה המוחזק בה סימן לאחר לא לראובן זה הטורר עליו אלא לאיש אחר היה מוכר שדה בגד זה ומכר לו ד' מגדי השדה. וכתב לו מגדים מגר פלוני שדה שלי וזה אתם על הטער ולא ערער אבד את זכותו אפילו לאדמון דאין לומר כאן הבני נוח לי. ע"כ. והתוספות מפרשים. עשאה המערער סימן לאחר. שמכר קרקע סמוך לשדה זו שהוא מערער עליה לאדם אחר וכתב במגדים מגר פלוני שדה של שמעון. אבד את זכותו שהרי הודה שהוא שלו: ן ואבדה דרך שדהו. קדושין: יקח לו דרך במאה מנה וכו'. מפרש הר"ב כשהקיפהו אדם אחד שבא מכח ד' בני אדם דמלי אמר ליה לו שתקת שתקת כו' פירש"י ואחזיל נבך כשתקנה הדרך ממני. וכתבו התוספות דזה לפי שסובר שזה יאמר לו לכי תהדר לפירש לפרש שזה אומר אחזיל נבך דהשתא מרויח במה שאינו ב)מחזיר להם ולא משמע כלל הלשון כן ועוד דקתני במתניתין יקח לו דרך בק' מנה משמע כמו שירלה מוכר ע"כ. וכן סברתם לעיל פ"ו דף ל"ב ע"ב דלא מלי למימר לכי תהדר. וכתב הרא"ש בפ"ק דב"ק לפי שכל דבר שאדם יכול לעשות רואין אותו כאילו הוא כבר עשוי ע"כ. אבל בב"ק פ"ק דף ח' ע"ב כתבו התוספות כפירש"י דיכול לומר לכי תהדר. ע"כ. ומ"ב הר"ב ואי לא מהדרנא כו' כתב הרא"ש שם דלאו דוקא. שאם היה מחזיר לו השטר לא נתבטל המקח בשביל זה אם לא שיקנה הבדה בקנין או בימסור לו השטר ויכתוב לו שטר מכירה קני לך כו'. וכתבו התוספות דהכא אבל הא לא מלי למימר בחד דאתי מכח חד מזבינא ליה לארבעה דלא מלית לאתעויי דינא בהדייהו אלא יוכל להפקיע דינו על ידי מכירתו הואיל וקודם שבאת לידו לא היה רשאי לומר כן. אבל בחד דאתי מכח ד' יכול לומר מהדרנא אטרא למרייהו וחזות הבא על ידו הוא יכול להפקיע ולהעמידו בזכותו בהיה לו קודם שבאו לו אלו שדות לידו ע"כ: ח והלה. עיין מ"ש

שנויי נוסחאות

הימנו. במכנ"ל היימני בד"ל ממני; בכי"ק השני נוח לו[נ"ל לי] והראשון קשה ממני. איבד (את) זכותו. בכי"ף ליתא וכן ליתא שם בסמוך; בכי"ק אבד. ואינו נכון. (עשאה סימן כו' איבד את זכותו). כ"ז ליתא בד"ל ובכי"מ; בכי"ק כלו איבד זכותו. ן לבדינת. בכי"ק ובמכנ"ל לו למדינת. ואבדה. בד"ל ואבדה לו. ילך. בד"ל ילך לו ובכי"ל בכי"ק. יקנה. בכי"ק יקח. ה' (יכול הוא שיאמר). בכי"ק ובמכנ"ל ליתא. הייתי חייב. בד"ל ובכי"ק חייב הייתי. להפרע את שלך. בד"ל לפרוע..כשמכרת. בכי"ק שמכרתה. הקרקע. בכי"ק השדה. (בפני). בכי"ף ליתא (וכס שיכול). למשכנו. בד"ל ובכי"ל למשכנו עליו.

תוספות חדשים

קרקעותיהם נכסף ונלתם לאפריקא ותזרו כן לאחר לי בית ע"ם ול"נ מכוס דדקן אלמי כסבן מהפך רלאו לאמוריו גם לפניו ובמ"ם במדבס וכ"ה בשטר ולא כיון במעגנע תמיד ראתו לבאן ולבאן א"ל שיעות דבר על קרקעותיו זכן מה מבא"ב בבאר מיות וק"ל. (ממהורה"ת ע"ל):

ט) בתוי"ט מהד"ק ד"ה כ' בזה"ל דנורס כן גם בכיפא. והוא סה"ד. ובמהרי"ב הקן בלפניו אבל עי' בב"ל שהגורסים בריטא בהלבין גורסים כן גם בכיפא. ע"ש. ועי' במלאכ"ש. ג) בתוי"ט ד"ה וד"ק ממיזרו לו וכ"ה הלשון בתוס' ובד"ה הגיהו בלפניו.

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ט שנים שהוציאו שטר חובו זה על זה אדמון אומר לב). אילו הייתי חייב לך. כיצד אתה לוה ממני. וחכמים אומרים זה גובה שטר חובו. וזה גובה שטר חובו לג): י שלש ארצות לנשואין לד). יהודה. ועבר הירדן. והגליל לה). אין מוציאין לו) מעיר לעיר. ומכרך לכרך לז). אבל באותה הארץ. מוציאין מעיר לעיר. ומכרך לכרך. אבל לא מעיר לכרך לח). ולא מכרך לעיר לט). מוציאין מנוה הרעה. לנוה היפה. אבל לא מנוה היפה. לנוה הרעה. רבן שמעון בן גמליאל אומר. אף לא מנוה רעה. לנוה יפה. מפני שהנוה היפה בודקם מ): יא הכל מעלין לארץ ישראל מא). ואין הכל ומוציאין. הכל מעלין לירושלם. ואין הכל מוציאין. אחד האנשים. ואחד הנשים מב) (ל"א ואחד עבדים) מג) נשא אשה בארץ ישראל וגירשה בארץ ישראל. נותן לה ממעות ארץ ישראל. נשא אשה בארץ ישראל. וגירשה בקפוטקיא מד). נותן לה ממעות ארץ ישראל. נשא אשה בקפוטקיא.

ט וחכ"א זה גובה שטר חובו. והלכה כחכמים: י שלש ארצות לנשואין. שאם נשא אשה באחת מהן אינו יכול לכופה לצאת אחריו מארץ אל ארץ: כרך. גדול מעיר והוא מקום שווקים ומכל סביביו באין אם לסחורה וכל דבר מצוי בו: אבל לא מעיר לכרך. משיצת הכרכין קשה מפני שהכל מחשבים אם ודומקים ומקרבים הבתים זו לזו ואין אם לויר: ולא מכרך לעיר. דבכרך שכיחי כל מילי. בעיר לא שכיחי כל מילי: מפני שהנוה היפה בודק. את הגוף ומחליטו. שמוי ואם אפילו לטובה תחלת חולי מעים. והלכה כרשב"ג ואם אים מארץ הגליל נשא אשה בארץ יהודה לא אופלא כופין אותה לצאת עמו שע"מ כן נשאה. ובכל מקום מוליאים מעיר שרובה עובדי כוכבים לעיר שרובה ישראל אבל לא מעיר שרובה ישראל לעיר שרובה עובדי כוכבים: יא הכל מעלין. את כל בני ביתו אדם כופה לעלות עמו לירושלים ואפילו אם קנה עבד עברי ילך העבד אחריו אל כרחו ואפילו מנוה היפה לנוה הרע ואפילו מעיר שרובה ישראל לעיר שרובה עובדי כוכבים: ואין הכל מוציאין. ואין מוליאין אם אדם: אחד האנשים ואחד הנשים. אם הוא אומר לעלות והיא אומרת אלא לעלות תלה בלא לטובה ואם היא אומרת לעלות והוא אומר שלא לעלות יוציא ויתן לטובה: קפוטקיא. היא מחוצה לארץ שנשאה ועיין בפירושו סוף משנתינו: יהודה ועבר הירדן והגליל. קשה לי למה הפסיק בעבר הירדן בין יהודה וגליל שבמיסס מארץ ישראל בעבר הירדן המערבי: ומכרך. עיין במשנה ה' פ"ט דכרכות: יא הכל מעלין כו'. כתב הר"ב אפילו עבד עברי. מפרש בגמרא דהיינו למאן דאית ליה עבדים בהדיא ["זמ"ם הר"ב לעלות עמו לירושלים. וכך לשון רש"י לעלות ויושב עמו בירושלים. וקשיא לי אמאי נעדי עד סיפא ולא פירשו בריש הסכא הכל מעלין לארץ ישראל]: ואין הכל מוליאין. לאתויי עבד ["היינו כנעני ומש"ה רישא בעבדי דאי רישא בכנעני הכתא מעלין אמרת. לריכא למימר דאין מוליאין. הר"ן] שברח מחוצה לארץ לארץ דאמרינן ליה זבניה הכא וזיל. גמרא: הכל מעלין לירושלים. לאתויי מנוה היפה לנוה הרעה: ואין הכל מוליאין. אידי דתנא רישא אין מוליאין כו' פירש"י דאינו מנוה היפה לנוה הרעה כ"ם דאין מוליאין אפילו מן הרע ליפה: נותן לה ממעות ארץ ישראל. ובגבד אלא יהא פחות מחקנת חכמים לבתולה מחתים ולאלמנה מנה שכל הפוחת כו' כדתנן ריש פרק ה'. מגיד פ"ו מה"ח: בקפוטקיא. וייחד לותה ע"ד משל מפני שהיא

קרובה

דקונים מלויס הם כמ"ם [התוספות] בד"ה ורבנן כו' דהרבה לוקחים ימלא דאמרי איכא זבין קנין אחסדת]: ט שנים שהוציאו שט"ח זה על זה. ראובן על שמעון ושמעון על ראובן ושטר שהוציא ראובן מוקדם ושל שמעון מאוחר אדמון אומר יכול לומר לו אילו הייתי חייב לך כדברי שטרך כיצד אתה לוה ממני אחר כך היה לך לתבוע חובך ממני ואח"כ זה גובה שט"ח כו' בלשון הראשון גובה ופרכינן בגמרא לא דמעטא זימניה כלומר של החוב הראשון מ"ט דרבנן דאמרו שהראשון גובה חובו ולא משמע לן [דפליגי] באחרא דכתבון בשרא והדר יהבי זוזי ורבנן סברי דזה היה פקח כדי שיוכל למשכנו דבכה"ג הא תנא ליה פלוגתא בתמיתין דבסמוך אלא ודאי אפילו באחרא דיהבי זוזי והדר כתבי שטרא קאמרי רבנן דזה גובה ומשום הכי קשיא ליה לא דמטי זימנא מ"ט דרבנן ואי לא מטי זימנא מ"ט דאדמון דהא לא מצי א"ל אילו הייתי חייב לך כיצד אתה לוה ממני דמשום דלא הניע זמנו [הולכך] לגות ממנו ומוקמינן לה בגמרא כגון שלוה ממנו ביומא דמבלא זימניה ופליגי אי עביד איניש דיזיף ליומא או לא. הר"ן: י שלש ארצות לנשואין. בלא ארצות הן בארץ ישראל חלוקות לענין נשואי אשה. רש"י. ומ"ש הר"ב שאם נשא אשה כו' פירוש והוא מחותה הארץ שנשאה ועיין בפירושו סוף משנתינו: יהודה ועבר הירדן והגליל. קשה לי למה הפסיק בעבר הירדן בין יהודה וגליל שבמיסס מארץ ישראל בעבר הירדן המערבי: ומכרך. עיין במשנה ה' פ"ט דכרכות: יא הכל מעלין כו'. כתב הר"ב אפילו עבד עברי. מפרש בגמרא דהיינו למאן דאית ליה עבדים בהדיא ["זמ"ם הר"ב לעלות עמו לירושלים. וכך לשון רש"י לעלות ויושב עמו בירושלים. וקשיא לי אמאי נעדי עד סיפא ולא פירשו בריש הסכא הכל מעלין לארץ ישראל]: ואין הכל מוליאין. לאתויי עבד ["היינו כנעני ומש"ה רישא בעבדי דאי רישא בכנעני הכתא מעלין אמרת. לריכא למימר דאין מוליאין. הר"ן] שברח מחוצה לארץ לארץ דאמרינן ליה זבניה הכא וזיל. גמרא: הכל מעלין לירושלים. לאתויי מנוה היפה לנוה הרעה: ואין הכל מוליאין. אידי דתנא רישא אין מוליאין כו' פירש"י דאינו מנוה היפה לנוה הרעה כ"ם דאין מוליאין אפילו מן הרע ליפה: נותן לה ממעות ארץ ישראל. ובגבד אלא יהא פחות מחקנת חכמים לבתולה מחתים ולאלמנה מנה שכל הפוחת כו' כדתנן ריש פרק ה'. מגיד פ"ו מה"ח: בקפוטקיא. וייחד לותה ע"ד משל מפני שהיא

שנויי נוסחאות

ט היייתי חייב. בד"ג חייב הייתי: וכ"ה במס"ל. כיצד. בד"ג היאך בכוף דבכי אדמון אעיר, כי סגיגן לשון בהלכותיו הוא משונה, הוא מדבר בעדו, בסגיגן המשנה כל שחבתי בשמיכתו (ב"ק פ"ח מ"ב) ודי בזה לביאור הנוסחאות. י מוציאין. מעיר כו' ומכרך. בכי"ף לבפן.. מכרך.. ומעיר. מוציאין מנוה. בד"ג ומוציאין.. הרעה כו' הרעה כו' רעה. בד"ג ובכי"ק ובמס"ל הרע.. הרע.. רע, ומתי הנוסחאות נכונות. יא (אחד האנשים).. הנשים. במס"ל אנשים.. נשים; בתוי"ד.. אנשים.. נשים ואחד עבדים וכ"ה בכי"ק (ומש ליתא) וכ"ה בכי"ף בקנת ד' בשם ס"ח וכ' הרמ"ז דבערכין ג' אמרינן דאיכא מאן דתני עבדים. (נשא אשה בא"י כו' ממעות א"י). כ"ז ליתא בכי"מ. נשא. בכי"ק ובמס"ל כיצד נשא. בקפוטקיא. בכי"ק ו ב מ"ב ר"ל בקפודקייא וכ"ה בכי"ק ובמסוך בקפודקיאה.

ראשון לציון

ח תוי"ט סד"ה זה היה פיקח כו' דאמרי איכא זבין קנין כו' כ"מ נא ע"א ומש איתא זבנא קנין זבין אוכיד. וכן ג"ל בתוס' ועיין יסל"מ: י תוי"ט ד"ה יהודה ועבר הירדן והגליל. קשה לי למה כו' ל"ע דסיל להקנות כזה מ"ב פ"ט דביעות (וכן מ"ב פ"ג דב"ב) ולמה המרים עד בולו הכא: יא תוי"ט ד"ה הכל מעלין כו' וכך לשון רש"י לעלות ויושב עמו בירושלים. וכן לשון הר"ן: שם ד"ה ואין הכל מוליאין כו' ליכא למימר דאין מוליאין. הר"ן. עיין יסל"מ: תרש"ב ד"ה אחד האנשים כו' והוא אומר שלא לעלות כו'. עיין יסל"מ:

לקוטים

י במשנה מפני שהוא היפה בודק ירושלמי. ר' לוי בשם ר' חמא בשם חנינא מפני שהוא היפה בודק פן הדבקני הרעה ומתי

יבין תפארת ישראל יבין

עם הלוה, דבקבל המעות היה לו להחזיקם בחובו, ולא היה לו לכתוב השטר, כי פליגי במקום שכותבין שטר תחילה, לאדמון היה לו למסור מודעא במכירה, ולחכמים מלי למימר שהיה ירא שתתפרסם המודעא. ואי"ל א"כ בכל מסירת מודעא נימא הכי, י"ל הכא שהני,דיש לו נ"כ טענה שלהבטיח לעצמו משכון נתכוון,וקיי"ל כחכמים[חי"מ פ"ס]: לב) אותו שטר שבידו מאוחר לזמן פרעון שברלשון [ויכול הוא שיאמר אילו כו']: לג) פלוגתייהו כשזמן שטר שבידי הוא ביומא דמבלא זמן פרעון שברלשון, דלרבנן כיון דא"ל לפרוע רק בסוף היום, עביד איניש דיזיף ליומא, והכי קיי"ל [שם]: לד) חלוקות בדינן בא"י: לה) דבנשא אשה בא, והוא והיא מסיס, אינו יכול לכופה לדור עמה באחרת [ונקט תנא להארלות בסדר זה, משום דתנא בירושלים קאי [כנ"ק ד"ו כ'], שמשם הלא תורה מהסנהדרין, להכי נקט תחלה יהודה, שבו ירושלים, ואח"כ נקט עבר הירדן, שהוא בלד ימין מארץ יהודה, שעבר הירדן מזרחית דרומית מיהודה, ואח"כ נקט גליל, שהוא בלפון, משמאל יהודה, דכל פינות שאתה פונה יהיה דרך ימין [כיומא י"ז כ']. ומה"ע נמנו נ"כ בסדר זה בפ"ט דשביעית]. ובשאר ארלות, כשחלוקות בלשונם או כשכל אחת במלכות אחרת, אין מוליאין מזו לזו. ודוקא בשניהן מארץ מושבם, אבל אם הוא מארץ אחרת, כופה לילך אחריו, ואם לאו תלה בלא כתובה [אה"ע ע"ה]. והא דקאמר הכא דגם ליהודה אינו מעלה מארץ אחרת, היינו בכל יהודה חוץ מירושלים [וכמו"ל]: לו) למדינה אחרת. אפילו מעיר וכו': לו) כרך הוא מקום שווקים, וגדול מעיר: לח) שיושבת כרכים קשה לבריאות וגם לרבוי הולאות: לט) דבעיר לא שכיח כל מילי כבכרך: מ) אף שנוה זה טוב יותר מל"ע לבריאות, אפ"ה מי שמורגל בנוה רע, שנוי ההרגל בודק אחר חזקה הגוף ואם אינו חזק כראוי, שנוי האויר מחליטו. והכי קיי"ל [שם]: מא) ר"ל כל אדם יכול להכריח כל בני ביתו לעלות לא"י אפילו מנוה יפה לרעה, או מעיר שרובה ישראל לרוב עכו"ם: מב) אם ואשתו יוכלו להכריח אז"ז לעלות לדור בא"י שבשמאל הוא יוקנס ליתן לה הכתובה, וכשתמאן היא הפסיד הכתובה: מג) דאפילו לעבד עברי יוכל להכריח לעלות, ואפילו לעבד כנעני לא יוכל להכריח שלא: מד) נקט למשל ביר שמיטה לא"י, שמשותיה גדולות מא"י:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

קרובה לארץ ישראל. רמב"ם: רבן שמעון בן גמליאל אומר נותן לה ממעות קפוטקיא. כתב הר"ב דסבר כתובה דאורייתא ומש"ה אזל בה לחומרא. הלכך כתב בעבידא אזלינן בדין שטרי חוב. רש"י. וכך כתב הרמב"ם וכתב על זה הר"ן ואי תימא היכי מודה ברישא דנכסא בארץ ישראל נותן לה ממעות ארץ ישראל והוא סבר שהכתובה היא של תורה וא"כ לעולם יהא לה מאתים דאורי דהא מהיכא יליף לה ממוהר הבתולה ומפתה והן של אורי ואין לומר דהיינו טעמא משום דהוי כאילו התנה עמה בפירוש

ר"ע מברטנורה

היא כפתור וקורין לה בערבי דמא"ם ומעוטים גדולות וכוקלות יותר מכל ארץ ישראל ומשום דכתובת אשה מדברי סופרים הקלו בה לפרוע אותה בפחות בממעות. ורבי שמעון בן גמליאל סבר כתובה דאורייתא ומשום הכי אזל בה לחומרא. ולית הלכתא כותיה: סליק מסכת כתובות

וגירשה בארץ ישראל. נותן לה ממעות ארץ ישראל (מה). **רבן שמעון בן גמליאל אומר. נותן לה ממעות קפוטקיא** (מו). **נשא אשה בקפוטקיא. וגירשה בקפוטקיא. נותן לה ממעות קפוטקיא:**

סליק מסכת כתובות

אבל לא שיהא סך המוהר כסף של אונס. ומפתה אלא בסך שיסכימו בו. וחכמים השוו מדותיהם למאתים. ע"כ. ול"ע שעל פי מה שכתבתי לעיל בשם המגיד דבלבד שלא יפחות כו' דל"ק ולא מידי. דעד כאן לא פליגי אלא ביותר משיעור אבל בפחות לכ"ע לא. והיינו לרבנן בפחות משיעור דרבנן ולרשב"ג בפחות מכשיעור דאורייתא ופלוגתייהו דוקא ביתר וסברי רבנן דכיון דכתובה דרבנן הקילו בה ולא אזלינן בתר מקום המעבד כמו בחוב דעלמא ורשב"ג סובר דכתובה דאורייתא ולפיכך אזלינן בתר מקום המעבד כמו בשאר חוב. [*ומ"ש הר"ב ואין הלכה כרשב"ג. הרמב"ם. ועיין מ"ש במ"ז פ"ח דערובין]: **נשא אשה בקפוטקיא. אתאן לכ"ע: סליק מסכת כתובות**

יבין תפארת ישראל יבין

מה) דמדכתובה מד"ס הקילו בהשלומין: מו) ס"ל כתובה דאורייתא ואזלינן בתר מקום המעבד, ולא קיי"ל כן, ומע"ג שכתב בכתובה דחזי ליכי מדאורייתא. היינו שאתן לך מאתים דחזי ליכי, בכסף דאורייתא, וקלי מלת דאורייתא המטבע ולא על דחזי ליכי [כ"ם פ"ו י"ד]:

אור גדול

(השמטה) **פי"א** ו במשנה **ולא** פירות. עיין מה שכתבתי בגליון ביבמות (פ"י מ"א ד"ה ולא פירות במה שפירש"י שם דהיינו פירות שאכל. ולא פירש כתריסב"א דהיינו דין פירות דהיינו פרקונה. משום דהוקשה לרש"י דל"ל למעמא דתנאי כתובה ככתובה הא אף בלא זה פטור מפרקונה משום דלא קרינא בה ואהדרינך לאינתו יע"ש. וכן פירש"י שם בר"פ יש מותרות (משנה ג') דמשמע דוקא שניות משום דאין להן כתובה ותנאי כתובה ולא אלמנה לכהן גדול וברתניא נמי בהדייתא שם (פ"ה א'). וכן בב"מ (ס"ו א') ובגדה (סוף פ"ק) פירש"י ג"כ בג"ל. אמנם באן פירש"י ולא פירות דין פירות דהיינו פרקונה או פירות שאכל. ונראה דהוא משום דבנמ' באן (ק"א א') איתא להד מ"ד דעיילא לי' גלימא קרנא הוי ואפ"ה אינו משלם היכא דלית:ייהו. וא"ב תקשי כקו' התוס' (שם) ד"ה אילימא ובב"מ (שם) ד"ה ובלאות מאי איריא פירות אפילו קרן נמי אינו משלם. וע"ב דהיינו דין פירות דהיינו פרקונה. ובאמת לפי"ז יהי' מוכרח מברייתא דיבמות (פ"ה א') הנ"ל דאלמנה לכה"ג חייב לפרותה ובאביי כתובות (נ"א ב'). ועיין תוס' ביבמות (שם) ד"ה אלמנה. משא"כ לרבא ע"כ היינו פירות שאכל וא"כ ע"כ דקרן אית לה ובלאות היינו צאן ברזל וברב נחמן דקאמר בנמ' באן (ק"א א') רב נחמן סלינא והיינו דקאי אצאן ברזל אבל סלוג קרן אית לה אף היכא דליתנייהו דומיא דפירות שאכל. והא דקאמר רב פפא (שם) אי דליתנייהו אידי ואידי לית לה אפשר דסובר כאביי וא"כ ולא פירות היינו דין פירות ואפשר בליתנייהו אף קרן אין לה. משא"כ להלכה כרבא. או אפשר דהוקא בממאנת ואיילונית אבל לא שניות ואינך ובצאן ברזל סובר דאף באיתנייהו פטור כיון שאינו מוציאה מדעת. ובן מרויץ לשון רש"י (שם) שכתב נבי ממאנת שאין לנו לקונסה ונבי איילונית שהרי הוא מוציאה מדעת ומביאר דהיכי שאינו מוציאה מדעת רק בע"כ משום שאסורה לו ויש לקונסה אבדה אפילו הם בעין. וכן בזינהה פירש בלאות הקיימין דנכסי מלוג אבל דצאן ברזל לית לה רק כשמוציאה מדעת דאף זה מתנאי כתיבה דהא הקנתה לו עד זמן שיוציאנה מדעתו. וא"כ אש"ש דבכל דוכתי פירש פירות שאכל דהיינו לפי ההלכה דקי"ל ברבא ובכאן דעלה קאמר בנמ' דאפילו קרנא לית לה פירש ב' פירושים. ולפי"ז מובה דרש"י אינו סובר כשיטת ראב"ד. דלא כמ"ש בב"ש אבה"ע (סי' קט"ז). אמנם אכתי תקשי בב"מ (ס"ז א') דפי' רש"י גבי איילונית דבלאות היינו צאן ברזל הקיימין דהוא להדיא נגד הכוגיא דכאן. וכן בסוף פ"ק דנדה דפי' כגון הכניסה לו בנדיס בשומת כתובתה ואמרינן בכתובות מו' ובכתובות היינו ג"מ. וע"ב דכוונתו דבין סלוג ובין צאן ברזל. ועדיין אינו מובן מה שתפס שם בלשונו הא דעיילא לי' גלימא פירא. ואפשר דכוונתו כשיטת הראב"ד באן יע"ש. עכ"פ חזינן דגם מלוג לית לה והתם הוי כשניות וא"כ קשה מכאן וגם שם פירש ולא פירות שאכל והקשה הא אפילו קרן אין לה. ואפשר דהוקא גלימא אין לה וכסברת הראב"ד כאן. עכ"פ שוב קשה מאי דפי' בב"מ צאן ברזל וגם שוב מיכח דעיילא לי' גלימא פירא ואם דהגלימא בעין דהיינו פירא בעין לא מהדר וא"כ שוב נסתר כל הנ"ל דאפשר כתי' תוס' באן (ק"א א') הנ"ל. וצ"ע בב"ז. כי לא בתבתי אלא להעיר.

אומר אין כתובת אשה אלא מד"ס ע"כ וסר"ב על מי הבנלי פירש לרפך וכתב שמעות גדולות וכוקלות יותר בקפוטקיא מא"י והדבר תמוה דבשלמא על מתוקות סברת רשב"ג כתולק הבבלי על הירושלמי אין תמיה בשמה מתוקות כיונא בזה מלאו ורלאינו אבל מיכח המסכה לחיה מעות יותר אם בא"י אז בחיל וע"י אנו מגיעים אם רשב"ג מיקל אז מתמיר ובזה נדע אם הכתובה היא מדאורייתא לדידיה אז מיסכא תמוה בעני שהוא מתוקה במילוה וי"ל דמעות קפוטקיא הם עשויים בעין שאדם יכול לחתוך מהם ולהכרם מעמ"כ בל אי"ל בהם עשויים בעין שאם יחסור מהם ולאה לחסרון למלאות כעין וכל אדם נמנע מליקח מותם ומפני זה לא חייבינן דלמא ירסרו מהמשקל אבל משקלם מתחילה הוא קל משל חשות קפוטקיא והבבלי ס"ל דחשיבות המטבע הוא משקלו והירושלמי ס"ל דיופיו כמ"ם שהם של א"י הוא חשיבותו ובזה יוצא המתוקות בהנאת טעמו דר"ג וסברתו. (שם).

רשב"ג אומר. יי פ"אז

שנויי נוסחאות

רשב"ג מו' (נותן לה). בכי"ק ד"ה נותן לה. **נשא אשה** בקפוטקיא עד סוף המסכה ליתא בד"ג ובכי"ק.

ראשון לציון

יא במשנה רשב"ג אומר ז"ל תוס' כתובו יי"ד ע"ל ד"ה נותן לה ממעות קפוטקיא תימא לר"י מה ריות הוא לה שנתן לה מאותם המעות מ"מ. אינו נותן אלא שוה כי' שקלים כו' ע"כ היינו ויכולה לך גם פירוש דת"ק:

לקוטים

ומיהו במסרה וסיוך לדרה ואת אמר הכין אלא מכלל שהמה סיפה בודק גדלה מלמון זה דדוקא הוא ושמה הרע אינו בודק ולישנא דמתניתין נמי מבייעינו דלא תנן דלקה המה סיפה בודק אבל בבלי מפרש לה מכוס שנוי וסת ולסיותו מעשה זה שייך נמי במנוה היפה לנוה הרע ולפי זה ל"ל דלא תני לקה משום דלאלף שפתה בו בתמור לקה לא וכו' סייוך ולאפסר דדעת הירושלמי נמי הכי הוי והכיא לאיה לנוה סיפה ומה הרע אתיא במל"ם. (הון עשיר): **יא** במשנה **הכל** מעלין פי' הר"ב אם כל בני בית כופה לעלות עמו לירושלים ובן פי' רש"י ובקשה התוי"ט נמה לא פירבו אתיא ולע"ד דלרבותא פירשוהו אסיפא דלעפ"י שעומדים בבר בא"י שכל הטומות שבנעיות הם לירושלים כל אדם ישראל בכלל כדאיתא במדרש אפילו הכי יכול להכריחם לעלות לירושלים עיר הקדש: (שם): **שם** נותן לה ממעות א"י ירושלמי הדה אמרה שמטבע לי' יפה מכל המלות הדא מסייע לר"ד כתובת אשה מד"ת ודלא כרשב"ג דתני כתובת אשה מדברי תורה רשב"ג

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org